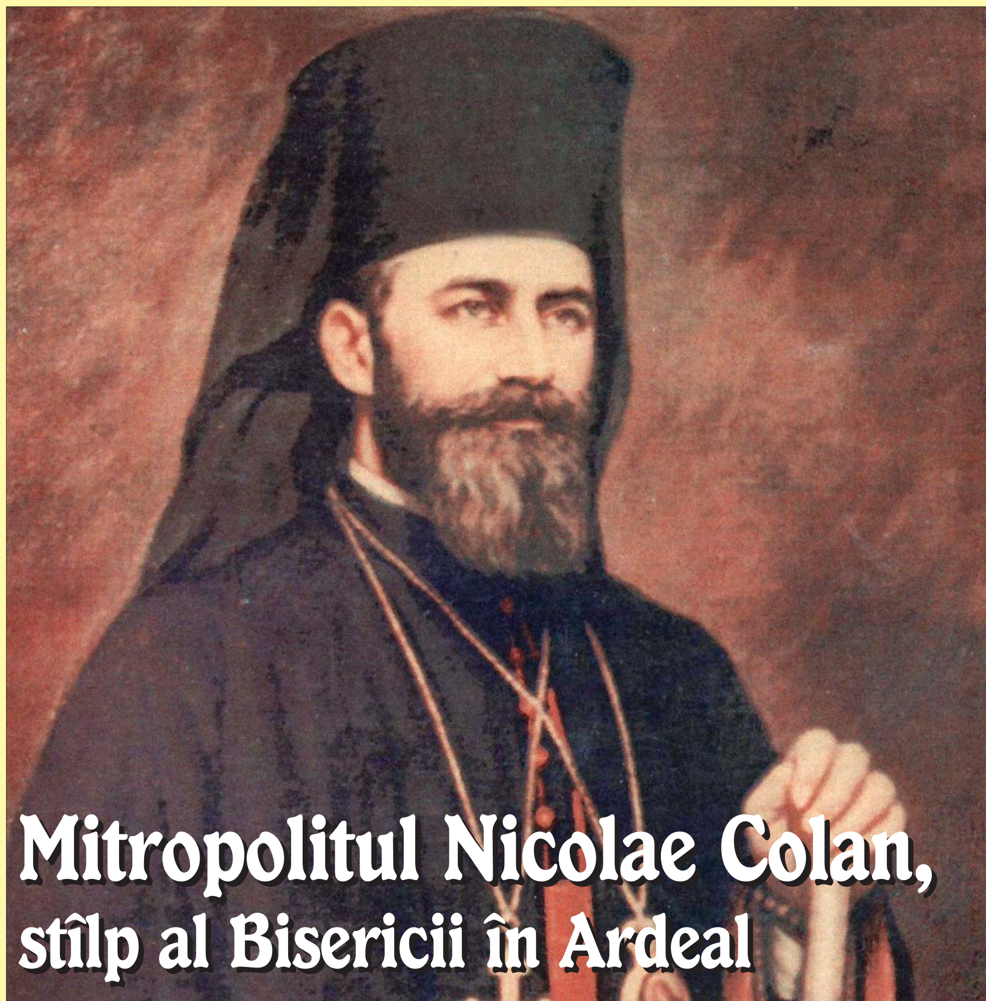
ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Preoți vrednici
de Claudiu Târziu

Teroristul ca „sfînt“ gnostic
de Mircea Platon

Identitate şi alteritate
de Constantin Mihai

Eminescu şi creştinismul
de Răzvan Codrescu

an VI ● nr. 63 ● mai 2008 ● 4 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Mitropolitul Nicolae Colan

sumar

numărul 63 • mai 2008

EDITORIAL
Preoţi vrednici
de Claudiu Târziu......3

MARTORI AI VEACULUI
2% pentru ROST......4

Fapte, vorbe, gînduri......5

POLITICA, LA DESCUSUT
NATO, Vasesque şi tonomatele
de Viorel Patrichi......8

Circul electoral şi animalele sale (politice)
de Mihai Albişteanu......16

REPERE
Mitropolitul Nicolae Colan (1893-1967)
de Ioan Lăcătuşu......18

Dimensiunea teologică-pastorală a operei Mitropolitului Nicolae Colan
de Pr. Dr. Dorel Man......20

Ierarhul Nicolae Colan despre familie şi şcoală
de Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru......24

În amintirea Mitropolitului Nicolae Colan
de Arhimandrit Teofil Părăian......29

DECANTĂRI
Teroristul ca „sfînt gnostic“
de Mircea Platon......31

Identitate şi alteritate
de Constantin Mihai......38

Muzica dinlăuntrul cuvintelor
de Paul-Gabriel Sandu......40

Eminescu şi creştinismul
de Răzvan Codrescu......42

SENS
Cultul Sfinţilor în Biserică
de Arhim. Chesarie Gheorghescu......49

Cu gîndul la Înviere
de Costion Nicolescu......51

EVOCĂRI
Pentru o istorie culturală (I)
de George Popescu Glogoveanu......53

RECUPERĂRI
Marcu Beza – diplomatul şi cărturarul
de Răzvan Codrescu......57

IMPORTANT

Revista poate fi procurată de la chioşcurile Rodipet, ca şi: • În **Bucureşti** – de la librăriile „Vasiliada“ (Bd. I.C. Brătianu 12) şi „Sophia“ (Str. Bibescu Vodă nr. 24, lîngă Facultatea de Teologie); la cele două librării găsiţi şi numere din urmă, pentru completarea colecţiei. • În **Constanţa** – de la librăria „Brâncovenească“ (Str. Ştefan Mihăileanu nr. 21). • În **Suceava** – de la librăria „Sf. Voievod Ştefan cel Mare“. • În **Iaşi** – de la librăriile Sedcom Libris. • În **Cluj** – de la librăriile Arhiepiscopiei Clujului şi de la Librăria Noastră SRL. • În **Tecuci** – de la Librăriile Cristian. • În **Câmpia Turzii** – de la Librăria Ensa. • În **Cîmpulung Muscel**– de la Librăria În culori (Bdul Negru Vodă nr. 159).

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
Cristi PANTELIMON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Stelian GOMBOŞ
Pr. Radu ILAŞ
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CONSILIER LOGISTICĂ
Nicu BUTNARU

CORECTURĂ
Delia HANZELIK

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

Preoți vrednici

Paradoxal doar în aparență, despre Biserică se scrie în general în alb sau negru. Te-ai aștepta ca un focar al iubirii să predispună la mai multă cumpănire, la înălțări peste mizeria cotidiană și la plonjări spectaculoase în apele înțelepciunii. În fapt, din Biserică se vede mai lesne trupul – adică instituția –, decît duhul – care este trăirea. Iar instituția, ca oricare alta, este contestabilă.

Claudiu Târziu

Instituția Bisericii funcționează cu oameni – care au interese diverse și practici mai mult sau mai puțin ortodoxe. Poate de aceea presa se lasă purtată de val și ignoră nuanțele. Se scrie cu patimă, cei care o fac plasîndu-se cel mai adesea pro sau contra. Nimeni nu mai are timp pentru calea de mijloc, pentru adevăr. Unii asimilează întreaga Biserică Ortodoxă cu preoții colaboratori ai Securității din regimul comunist, alții văd doar miile de martiri. Unii acuză BOR că nu are preocupări filantropice, alții se entuziasmează în fața statisticilor referitoare la acțiunile caritabile. Unii neagă sau disprețuiesc cultura bisericească, alții exultă în fața unor izbînzi cărturărești întîmplătoare. Unii pun pe prima pagină numai preoți îngrășați din banul văduvei, coborînd din SUV-uri și intrînd în locuințe somptuoase, trecîndu-i cu vederea pe slujitorii onești, rodnici, străluminați de Har.

Aceste abordări sunt extreme și nedrepte. De cînd există, Biserica a avut și sfinți și apostați, și eroi și lași, și îmbuibați și asceți, și cărturari și analfabeți. Judecata globală nu e de folos nici unui om cinstit sufletește.

Pe de altă parte, critica este necesară spre îndreptare. Și credem că este obligația oricărui credincios să ridice glas cînd ceva nu e în regulă în Biserică. Cum e de folos și să observăm lucrurile bune și oamenii vrednici din Biserică. Faptele lor ne sînt pilde, iar cuvintele lor ne sînt îndreptar.

Așadar, sîntem pentru o viziune integrală: paharul va fi avînd o parte goală, dar are și una plină. Iată de ce în această revistă este posibil să găsiți în egală măsură laude pentru unii clerici, evocări ale unor personalități-reper din Biserică și dezvăluiri despre faptele, nedemne sau necanonice, ale altor clerici. E un echilibru de care avem nevoie.

De data aceasta, se cuvine să spunem cîteva cuvinte despre preoții de ispravă.

În ultimii ani, am cunoscut numeroși preoți de toate vîrstele și rangurile. Mulți dintre ei sfințesc locul, cum se zice. Pe unii dintre cei mai vîrstnici îi știe tot creștinul. Așa că am ales să ne oprim acum asupra cîtorva părinți oarecum mai tineri, pentru că sfințiile lor sînt garanția viitorului. La sfințiile lor, și la alții asemenea – rîvnitori, cel mai adesea în anonimat –, ne e nădejdea că nu vom rămîne fără modele vii o dată cu plecarea la cele veșnice a marilor noștri duhovnici.

Nu intenționăm să facem vreun „top" al vredniciei preoțești. Nu e căderea noastră și nici nu vrem să smintim sau să iscăm vrajbă. Totuși, vom pomeni câteva nume, pentru a nu vorbi în abstract.

Părintele Puiu Pavel, din Odorheiul Secuiesc, este un exemplu de cum poate lucra Biserica pentru păstrarea identității naționale, într-un mediu etnic și religios ostil, și despre cum pot fi readuși la credință oameni înstrăinați de Dumnezeu.

Părintele Nicolae Tănase de la Valea Plopului, face, din anul 1994 încoace, dovada că avortul poate fi oprit cu dragoste. Prin grija sa, au fost salvate viețile a peste 2.000 de copii.

(continuare în pag. 7)

2% pentru ROST

Dragi prieteni ai revistei ROST, vă rugăm să citiți mesajul de mai jos şi să-i dați curs! *Nu e o cerere de sponsorizare*, ci un îndemn la a sprijini o organizație culturală, nonprofit, neguvernamentală, bazată pe voluntariat şi dedicată binelui public. Cum? Simplu şi fără să cheltuiți vreun leu din buzunarul propriu: prin direcționarea a *2% din impozitul pe venit*, pe care oricum îl plătiți statului, către Asociația ROST. În fapt, cereți ca o parte din impozitul plătit să fie cheltuit în favoarea unei organizații care face o lucrare ce vă reprezintă.

După cum ştiti, principala activitate a Asociației Rost este editarea revistei ROST (cultural, politic, religios). Mulți ne-ați scris că vă place această publicație, iar o parte dintre dumneavoastră v-ați arătat ataşamentul față de ROST cu diferite prilejuri. Vă mulțumim pentru aceasta. Anul acesta o puteți face din nou.

E bine să ştiți că editarea revistei ROST este realizată prin efortul *voluntar* al unui grup de preoți, istorici, sociologi, medici, profesori, ziarişti, în covîrşitoarea majoritate tineri. *Nimeni nu este plătit.* Singura noastră răsplată este munca bine făcută şi bucuria de a vedea că dumneavoastră, cititorii noştri, prețuiți această lucrare. Şi e normal să fie aşa, căci ROST nu este o afacere din care să cîştige cineva, ci un proiect cultural, menit unei resurecții morale şi spirituale a românilor.

Sprijiniți revista ROST, pentru a devenit mai bună, mai consistentă şi pentru a rămîne independentă!

Procedura

Pentru a direcționa 2% din impozit către Asociația ROST – şi implicit către revista ROST – urmați etapele de mai jos.

● Notați datele de identificare ale organizației noastre:

Numele: **Asociația ROST**

Codul unic de identificare (codul fiscal): **12495302.**

Contul bancar în format IBAN: **RO25BACX0000000107363250**, deschis la Unicredit Țiriac, Sucursala Orizont – Bucureşti.

● **Dacă aveți venituri de la un singur angajator** (un loc de muncă şi un salariu), completați **Cererea 230**, „Cerere privind destinația sumei reprezentînd pînă la 2% din impozitul anual" pe care o descărcați de pe site-ul asociației noastre (www.romfest.org) sau de pe site-ul Ministerului Finanțelor.

La **Capitolul B** veți trece datele Asociației ROST indicate mai sus. La rubrica „Suma" treceți suma reprezentînd 2% din impozitul pe care îl datorați pe venit. Dacă nu ştiți suma, lăsați rubrica liberă, căci va fi completată de Administrația Financiară.

Cereți firmei/instituției unde sînteți angajați o copie după **formularul 210** „Fişa Fiscală privind impozitul pe veniturile din salarii". Anexați formularul la Cererea 230.

Cele două documente se depun la registratura Administrației Financiare sau se trimit prin poştă, cu scrisoare recomandată la administrația financiară de care aparțineți.

● Dacă anul trecut ați avut venituri din mai multe surse, utilizați **Declarația 200**, „Declarație specială privind veniturile realizate" (o veți primi acasă, prin poştă, de la Administrația Financiară sau o puteți descărca de pe site-ul Ministerului Finanțelor ori de pe site-ul www.romfest.org). La **Capitolul III**, „Destinația sumei reprezentînd 2% din impozitul pe venitul anual datorat", punctul 2, „Sponsorizare entitate nonprofit" completați cu datele Asociației ROST indicate mai sus. La rubrica „Suma" puneți echivalentul a 2% din impozitul pe venit datorat sau lăsați liber, căci va completa Administrația Financiară. Documentul se depune la registratura Administrației Financiare sau se trimite prin poştă, cu scrisoare recomandată.

Important! Data pînă la care trebuie să depuneți declarația pe venit este 15 mai 2008.

Fapte, vorbe, gînduri

Gravă înșelăciune editorială

Mănăstirea Petru-Vodă (Neamț) ia poziție față de o înşelăciune cu consecințe foarte grave, la care s-a dedat o editură de carte „creştină". Editura „Credința strămoşească" din Iaşi a tipărit recent volumul *Părintele Gabriel – Un om îndumnezeit prin Har* de Ieromonahul Teognost, sora Laurenția şi Alexandra (evident, pseudonime). Cartea vorbeşte despre Gabriel Nicu din Mogoşeşti – Dâmbovița, un preot controversat despre care ni s-a spus că ar fi fost caterisit pentru învățătură eretică şi vrăjitorie înainte de a muri (2004). În jurul numelui său s-a închegat deja o legendă. Există un şi un site pe Internet care îi este dedicat, iar oamenii umplu forumurile creştine cu poveşti despre preotul acesta. Despre el se spune că făcea minuni, levita, se făcea nevăzut şi câte şi mai câte. Editura s-a folosit de numele PS Calinic Argatu, al părintelui Nicolae Tănase de la Valea Plopului (Prahova) şi de cel al mănăstirii Petru Vodă, pentru a da legitimitate cărții, dar fără să aibă acordul celor în cauză. Drept urmare, părintele Nicolae a fost oprit de la slujbă până la lămurirea situației – după cum suntem informați. PS Calinic probabil că va fi chemat în Sinod să dea explicații, iar de mănăstirea Petru Vodă va trebui să se ocupe noul ierarh al locului, ÎPS Teofan, după ce va fi întronizat. Deci, printr-un gest inconştient, trei clerici (mă refer aici şi la starețul de la Petru Vodă, părintele Iustin Pârvu) au fost puşi într-o situație delicată. Redau în continuare mesajul părintelui Iustin Pârvu: „Nu de multă vreme ne-a parvenit la mănăstirea Petru-Vodă o carte despre viața Părintelui Gabriel, *Părintele Gabriel, un om îndumnezeit prin har*, scoasă la Editura «Credința strămoşească», carte apărută, chipurile, cu binecuvântarea P.S. Calinic Argeşeanul şi ajutorul Părintelui Nicolae Tănase. Am aflat mai târziu că aceste binecuvântări nu au existat şi domnul editor nu a făcut decât să se folosească de nişte nume de renume spre a-şi face reclamă bună. Vrem să atragem atenția tuturor cititorilor de carte duhovnicească, şi nu numai, că această carte nu are nici o binecuvântare din partea mănăstirii noastre. *Această carte este plină de învățături mincinoase, neortodoxe, fiind rodul unor înşelări drăceşti.* Chiar dacă editura Credința strămoşească a editat multe alte cărți de o importanță deosebită în viața bisericească, această carte poate deruta poporul cel credincios şi *recomand să fie scoasă de pe piață*, de la vânzare, iar credincioşii sub nici o formă să nu citească astfel de rătăciri. Este îngrijorătoare tendința acestei mulțimi ortodoxe care aleargă după minuni, vise şi vedenii, preoți care ghicesc viitorul şi deschid cartea. Aceasta denotă că o *mare parte din popor este lipsit de credință şi de răbdare, care apelează mai degrabă la vrăjitorii de acest fel, în loc să lucreze poruncile evanghelice şi aşa să aştepte mila lui Dumnezeu.* Viața sfântă a unui om se recunoaşte, în primul rând, după ceea ce a pătimit, după virtuțile sale evanghelice, nu după semne şi minuni, pe care le poate săvârşi tot vrăjitorul. Este adevărat că Biserica noastră are mulți sfinți făcători de minuni, dar atât Evanghelia, cât şi toată tradiția patristică ne învață să nu căutăm lucruri paranormale, semne şi minuni, căci puțin au discernământul de a distinge care sunt de la Dumnezeu şi care sunt de la diavol. Calea cea strâmtă şi cu chinuri, recomandată de Evanghelie, este singura cale de mântuire. Dar noi, pentru că dorim o viață cât mai comodă, apelăm la astfel de falşi făcători de minuni, care apropie credincioşii mai mult de diavol decât de Dumnezeu. O carte de acest fel este şi cartea părintelui Gabriel apărută la editura «Credința strămoşească», o carte care ar trebui arsă, precum cărțile eretice. Nădăjduim ca editura «Credința strămoşească» să-şi recunoască vina de a se folosi, fără acordul nostru, de numele mănăstirii Petru-Vodă şi al altor persoane implicate, fără nici un temei – cum ar fi numele părintelui Nicolae Tănase, care de asemenea nu a avut nici o legătură cu această

carte –, şi să-şi retragă cartea de la vânzare, iar pe viitor să fie mai atentă în cercetarea materialelor primite". Într-un mesaj ulterior, părintele Iustin mai spune, referindu-se la oprirea de la slujire a părintelui Nicolae: „Îmi vine greu să cred că Patriarhia opreşte aşa de uşor de la slujire un preot, fără ca măcar să facă o cât de mică investigaţie. Este bineştiută activitatea misionară deosebit de importantă a părintelui Nicolae Tănase şi cred că numai dracul se poate bucura şi aşteaptă oprirea de la slujire a acestui om al lui Dumnezeu. Sperăm ca atât Patriarhia, cât şi toţi susţinătorii Părintelui Nicolae Tănase să ia atitudine spre a rezolva această situaţie, deloc favorabilă Bisericii".

Carte, film și conferință despre un sfânt

Editura Predania (Bucureşti), împreună cu Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi din România – Cluj şi Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj, a organizat, la 16 aprilie a.c., ora 19.00, la Cluj-Napoca lansarea cărţii *Prin fereastra temniţei a Sfântului Nicolae Velimirovici* şi a DVD-ului cu filmul documentar „Sfântul Nicolae al Serbiei". Au vorbit PS Vasile Someşanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, Arhim. Macarie Drăgoi, episcop-ales al Episcopiei Române a Europei de Nord, Pr. Prof. Dr. Ioan Chirilă, decanul Facultăţii de Teologie din Cluj şi prof. dr. Mircea Muthu, din cadrul Facultăţii de Litere – Cluj. Născut în 1880 în Serbia şi adormit la 5/18 Martie 1956 în Statele Unite, Episcopul Nicolae Velimirovici a fost socotit drept „unul dintre marii scriitori bisericeşti" şi „un model de spiritualitate ortodoxă pentru toţi credincioşii". La 19 martie 2003 a fost proslăvit ca sfânt de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Sârbe. Şi-a dat doctoratul în filosofie la Berna, în 1908. A fost tuns în monahism la sfârşitul lui 1909. A fost hirotonit episcop al Jiciei în 1919, iar în 1920 a fost numit Arhiepiscop al Ohridei. A fost întemniţat în diverse locuri din Serbia şi la Dachau de către regimul nazist, între 1941-1945. După război s-a refugiat în Statele Unite şi a ţinut cursuri la mai multe seminarii ortodoxe de acolo, până la adormirea sa din 1956.

Mesaj iredentist de Paști

Cei aproximativ 1.033.700 de clienţi ai Electrica Transilvania Sud din judeţele Alba, Braşov, Covasna, Harghita, Mureş şi Sibiu au primit, în aprilie, facturile pentru plata energiei electrice având pe verso o felicitare scrisă în limba română, ilustrată cu o fotografie în care apare un coşuleţ cu mai multe ouă înroşite. Pe oul care apare în centrul imaginii este desenată stema Ungariei Mari. Reprezentanţii departamentului de marketing al SC FDFEE Electrica Transilvania Sud SA au declarat pentru ziarul „Gardianul" că societatea are un contract cu o firma de design, BraStar Print SA Braşov, care s-a ocupat de felicitări. „Este doar o eroare umană. Societatea cu care avem contract ne-a prezentat mai multe variante de felicitări, iar noi am ales una, fără nici un substrat", a declarat reprezentatul departamentului de marketing al Electrica.

Băsescu jeluiește învățământul

La primul Congres al Studentilor de după revoluţie, desfăşurat la jumătatea lui aprilie, Traian Băsescu a atras atenţia că multe dintre universităţile româneşti s-au transformat în fabrici de scos diplome. „Educaţia este elementul cheie al viitorului României. În cazul în care sistemul de învăţământ din România nu va atinge performanţe, ţara noastră va rămâne un furnizor de forţă de muncă necalificată şi slab calificată", a adăugat şeful statului, „Educaţia nu a fost niciodată în progres în ultimii 18 ani. Cele 28 de modificări ale legii educaţiei au marcat profund şansele elevilor în societatea romanească şi, acum, în cea europeană", a afirmat preşedintele. România nu are nici o universitate în clasamentul primelor 500 de astfel de instituţii din lume. De asemenea, România nu are nici o universitate nici în primele 100 din Europa. Ungaria are două, iar Polonia – trei.

Politicienii ucrainieni, loviți de adevăr

Preşedintele Traian Băsescu a declarat, recent, în cadrul unei dezbateri despre securitatea ţării noastre, organizată de Fundaţia Konrad Adenauer, că susţinerea de către România a integrării Ucrainei în NATO este „în strânsă legătură cu politica pe care România o are faţă de

Republica Moldovă“. O dată cu aderarea Ucrainei aceasta va trebui să garanteze „un statut convenabil pentru Republica Moldova, prin garantarea integrităţii terioriale şi prin relaţiile de bună vecinătate“, a spus şeful statului. Acest „statut convenabil“ este cu atat mai important cu cât, potrivit lui Traian Băsescu, în Ucraina exista voci care cer ca „Transnistria să revină Ucrainei, dar uită să vorbească despre sudul Ucrainei, care ar trebui să revină Moldovei“. Corect, aşa cum a fost. Şi pe urmă ar trebui ca România de Est (Basarabia) să revină la ţara-mamă. Deputaţii de la Kiev au sărit în sus de revoltă la auzul acestor comentarii prezidenţiale şi au cerut revizuirea tratatelor de aderare a României la UE şi la NATO. „Nu pot să cred că preşedintele unui stat membru al UE a putut face o asemenea declaraţie! Este imposibil! Cred că la mijloc e o eroare de interpretare“, a declarat deputatul Partidului Regiunilor din Rada Supremă de la Kiev Taras Ciornovil, citat de portalul ucrainean de ştiri InterMedia Consulting. „Declaraţia preşedintelui României privind o posibilă intrare a Transnistriei în componenţa Ucrainei în schimbul transferării către Republica Moldova a sudului Basarabiei şi a Bucovinei de Nord este un vis subiectiv a lui Traian Băsescu“, a declarat şi deputata Lidia Grigorovici, din blocul proprezidenţial „Ucraina Noastră“.

Liderii AZEC, despre energiile laicatului ortodox

Sub egida filialei locale a A.S.C.O.R., duminică 6 aprilie 2008, cu începere de la ora 18.00, a avut loc la Braşov, în Corpul T al Universităţii „Transilvania“, o întâlnire de dezbateri pe tema „Energiile lucrătoare ale laicatului ortodox“, moderată de Pr. Prof. Univ. Dr. Ovidiu Moceanu. Publiciştii ortodocşi Răzvan Bucuroiu şi Răzvan Codrescu, care sunt şi liderii recent constituitei Asociaţii a Ziariştilor şi Editorilor Creştini – A.Z.E.C., s-au aflat faţă în faţă, pentru mai bine de două ceasuri, cu peste o sută de creştini braşoveni (studenţi, dar şi credincioşi de toate vârstele), care şi-au dovedit interesul viu pentru problemele în discuţie atât ca auditori ai scurtelor comunicări introductive, cât şi ca parteneri de dialog.
Accentul a căzut pe necesitatea unei conlucrări armonioase între instituţia Bisericii şi laicatul ortodox, şi îndeosebi între Biserică şi intelectualitatea creştină practicantă, raportându-se comparativ situaţia actuală la lunga tradiţie a Ortodoxiei româneşti şi universale, dar şi la tradiţia şi actualitatea altor Biserici creştine (faţă de care Ortodoxia trebuie şi poate să se definească decomplexat, senin încrezătoare în temeiurile şi în resursele ei). Au fost abordate deschis şi împlinirile, şi neîmplinirile lumii creştine româneşti din ultimii 20 de ani, au fost analizate cauzele (subiective sau obiective) ale anumitor disfuncţii sau inerţii, dar şi posibilele remedii într-un viitor apropiat, recunoscîndu-se marea răspundere a tuturor factorilor implicaţi – nu atât în faţa lumii, cât în faţa lui Dumnezeu.

Editorial

(urmare din pag. 3)

Părintele Amfilohie Brânză, duhovnicul Mănăstirii Diaconeşti – Bacău, urmat de un mănunchi de maici strălucitoare în virtuţi, a făcut un centru de cultură şi trăire ortodoxă în creierul munţilor.

Părintele Andrei Tudor, stareţul Mănăstirii Dervent – Constanţa, fost exarh al mănăstirilor din Dobrogea, acum vicar administrativ al Arhiepiscopiei Tomisului, are ştiinţa de a descoperi şi forma oameni. Cu voia lui Dumnezeu, cîndva şi Derventul va fi o „şcoală de episcopi“ ca Mănăstirea Crasna. Astfel de preoţi, îndeobşte sprijiniţi de ierarhul locului, transformă litera Sfintei Scripturi în faptă şi ţin Sus inimile credincioşilor. Prin aceştia se arată că preoţimea nu e o castă a profitorilor şi că Dumnezeu nu ne-a uitat.

Mai sînt mulţi alţi preoţi vrednici; pe unii îi ştim şi trebuie încă să ni-i apropiem, pe alţii e vremea să-i descoperim. Tuturor va trebui să le fim alături, căci sprijinindu-ne unul pe altul întărim Biserica.

Vedere de pe Centura politicii

NATO, Vasesque şi tonomatele

Viorel Patrichi

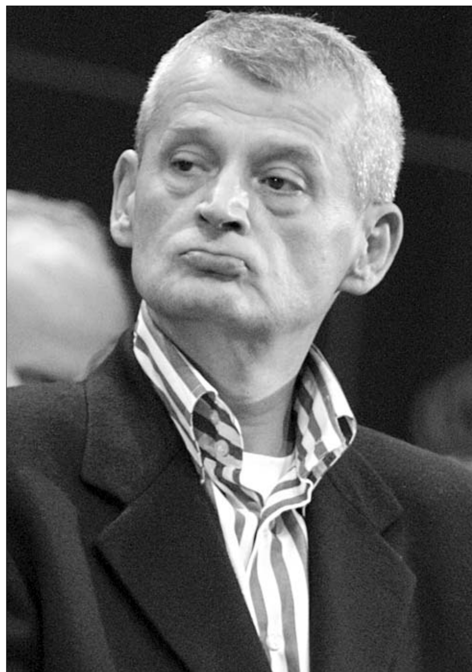
M-am privatizat! Am primit drepturile de autor la Canal şi mi-am cumpărat o maşină electronică de tors firul despicat în patru. Firul acela de „toc-şou“, care e mai „trendi“, mai „şoking“, iar o flanea împletită din aşa ceva îţi dă un „luk“ „foarte mişto“. Ce mai tura-vura, iese ceva „okei“! Lucrez cu materialul clientului. Răsucesc fire din păr de capră pentru târsână, tei şi hlandan pentru frânghii, fire de tort, (atenţie, nu e prăjitura aia de la oraş), de păşică şi chiar de câlţi. Ador firul despicat de Analistu Neamului, care stă drept şi judecă tot la fel de strâmb. Că ieşi Marinelu mai deunăzi şi a tăvălit toate potăile din presa contemporană, care – n-aşa?! – informează şi, mai ales, formează, dau linia de gândire într-o societate sleită de comunism. Ei – pasămite – au ajuns formatorii noştri „dă opinie“. Iar Marinelu cel cu gura bogată i-a făcut „tonomate cu euroi“. Bagă mogulul fişicul şi iese portretul adversarului politic. S-au auzit urlete din haznaua Varanului-cu-Platoşă. Geniala mufă de laptop muşca aerul cu dinţii, mai ceva ca peştele scos la soare. „Dragi telespectatori, noi lucrăm la patron, toţi avem patroni, dar gândim liber. Am eu o gaură în cap, am eu o fantă prin care Dan Voiculescu să-mi bage fişicu cu euro?“, întreba năucit şi eviscerat Analistu Neamului, zis şi Cristoiu pe numele său de divă, pipăindu-şi ţeasta. N-are, domne, vă zic io, n-are fantă! Are bortă. În portofel.

Până una-alta, am ajuns în rând cu lumea cea mare. Am ajuns la „friendşip“ cu Licuriciu cel tare. Mai anţărţ, George W. Bush spunea că preşedintele Traian Băsescu este “premierul român”. Stephen Hadley, consilierul de la Casa Albă, le spunea analiştilor americani că Bush va merge la „Constandt”, unde se va întâlni cu preşedintele român… „Vasesque“. Bine, măi Fănică, ia zi cum îl sfătuieşti tu pe cel mai puternic om de pe Planetă? Ce-i spui tu despre România dacă nici nu ştii cum îl cheamă pe preşedintele acelei ţări din estul sălbăticit de părinţii voştri? Sau faci şi cu ca flăcăii de la Reuters, care au dat iar cu mămăliga-n geam şi ne-au asigurat că reuniunea NATO a avut loc la Budapesta?

Cu bastârca pe moguli

Se apropie vertiginos alegerile locale, dar campania electorală a început. Se luptă deja cu baioneta, cu satârul sau cu ghioaga, aşa cum s-a întâmplat la Cluj de ziua naţională a Ungariei mari şi tari. Că şi la Sfântu-Gheorghe, drapelul României de la prefectură a fost coborât în bernă, în semn de doliu. Cine mai are vreme de asemenea fineţuri penale? În timp ce Marko Bela anunţă că vrea „să reconstruiască Transilvania“, Traian Băsescu s-a întors de la Consiliul European de primăvară de la Bruxelles cu apetit pentru confruntare, de contraatac, mai pe şleau, cu „poftă de harţag“. Şi cum nici un jurnalist nu l-a întrebat pe şeful statului ce-a făcut el pe-acolo în numele ţării noastre, preşedintele pune bastârca pe „tonomatele cu euro din trustul lui Felix“, dar şi din alte societăţi. Nu candidează la primăria de la Lehliu, nici la Ciorogârla, dar vorbeşte la oră de vârf în calitate de „pater familias“ fiindcă unii gazetari l-au acuzat că ar fi instrumentat o ordonanţă pentru radierea datoriei la o bancă sau fiindcă au ironizat-o pe mezina Elena pentru „succesurile“ ei din politică. „Tonomatele“ acuză „atacul la presă“, deşi punctele ochite fuseseră descri-

se cu epitete expresive. Oare analiştii neamului răspund la „comanda mogulilor“, cum crede Traian Băsescu sau pentru ei autocontrolul perfect motivat vizează şi frizează deontologia profesională? Este posibil ca asemenea conflicte să afecteze grav şi prestigiul presei? M-a oprit un vecin pe scară şi mi-a spus de la obraz: „Tonomatule, te dai modest în apartament confort doi?“ Şi am zis simplu: „Da!“

Cum să ataci un tată de familie în ce are el mai drag, mai ales că nu vrea să mai fie primar? Să fi fost mânie cu premeditare din partea preşedintelui sau o sfântă indignare paternă, justificabilă pentru orice părinte? Dar dacă fata nu vrea să fie călcată pe bombeuri, de ce iese la horă? Oricum vor mai regresa raporturile, Traian Băsescu a ameninţat că va riposta la toate atacurile, mai ales că „săracu' preşedintele“ poate ieşi victimizat. Dar oare merită să coboare la nivelul oricui îl înjură, fie că este un jurnalist „programat de moguli“ sau nu? Va avea vreme să se bată cu „gura lumii“?

„Canibalizarea voturilor PSD“

În sfârşit, premierul Tăriceanu a hotărât: vom avea alegeri locale pe data de 1 iunie. Unii primari nu s-au decis dacă mai vor sau nu să candideze, alţii au început deja să promită din nou marea cu sarea şi chiar au făcut liposucţie, numai să fie iar pe placul cetăţenilor. Partidele se bat în primul rând pentru oraşele mari, dar lupta cea mai aprigă se va da pentru Bucureşti, primărie care dă preşedinţi de ţară. Se aruncă bani pe sondaje, se evaluează şansele candidaţilor virtuali. La PSD, Ion Iliescu şi Adrian Năstase preferau ca Sorin Oprescu să intre în luptă a treia oară pentru roşul partidului. Conform sondajelor, doctorul senator avea cele mai mari şanse să-l învingă pe Vasile Blaga (PD-L) în al doilea tur de scrutin. El punea însă o condiţie greu de îndeplinit într-un partid cu multe vanităţi: să fie susţinut cu toată devoţiunea de conducerea PSD.

A venit primăvara electorală şi partidele politice seamănă tot mai mult cu nişte flori în perioada de polenizare. Au îmbrăcat straie noi, şi-au strâns corsetele doctrinare cu strategi vechi din spaţii exotice şi strălucesc în soare mai promiţător ca oricând. Unele au culori vii, dar ascund porniri canibale, altele preferă nuanţele mate din lipsă de fonduri, însă bat la conturile proştilor, unele au spini şi parfum suav de ideologii fumate, altele duhnesc de departe fiindcă şi muştele participă la polenizare. Ca să atragă mai mulţi bondari, PNL şi PNŢCD au anunţat că vor face alianţă, însă cei din teritoriu nu acceptă. Tot la

prisaca din Bucureşti, PSD şi PNL au anunţat o coabitare non-beligerantă, ca să nu sperie bânzarii şi bărzăunii, dar şi conservatorii bat la poarta lui Ion Iliescu. PD-L preferă să-şi scuture petalele singur, la fel ca PRM, iar UDMR simte cum bate bruma prin grădinile secuilor. Mai ales că Partidul Civic Maghiar a fost înregistrat, deşi Constiuţia interzice partidele pe criterii etnice. Cea mai mare zumzăială este în jurul Primăriei Bucureştiului, de unde se poate ridica un alt preşedinte al României sau măcar un prim-ministru. Chiar dacă Sorin Oprescu avea toate şansele pentru al doilea tur de scrutin, partidul a optat pentru un miel de sacrificiu, Cristian Diaconescu. În replică, senatorul Oprescu a anunţat că va candida independent, chiar cu preţul demisiei din PSD. Mircea Geoană l-a avertizat „să se gândească de două ori" pentru că o asemenea decizie ar duce la „canibalizarea voturilor PSD". Oare ce-a vrut să zică?

Cu mătăuzul la urne

Concurenţă tot mai grea pe arena politică. Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât că preoţii pot candida ca independenţi pentru funcţiile de consilieri locali sau judeţeni, cu învoire de la ierarhul locului. Nu este o noutate absolută, fiindcă păstorii de la alte culte fac deja politică la nivel mare. Cel mai bun exemplu este episcopul Laszlo Tokes, pe care l-au "votat" până şi românii de la Vinderei de Vaslui, numai ca să-i reprezinte la Strasbourg. Preoţii ortodocşi nu au voie să intre în partide politice, dar pot susţine un mirean cu dragoste de aproapele său. Nu mai contează că ierarhii au votat în 2004 o decizie propusă de mitropolitul Bartolomeu Anania, care interzicea categoric intrarea preoţilor în politică. S-a iscat mare tulburare pe culoarele Parlamentului. Unii politicieni au convingerea că doar ei trebuie să rămână aleşii poporului, că nu e nevoie de termeni de comparaţie. Retrăind, pesemne, unele nostalgii de pe vremea când părintele Tatu dădea cu mătăuzul prin FSN, cei de la PSD anunţă că deschid cu largheţe listele partidului pentru preoţi. Care vor fi efectele? Unii mai prăpăstioşi consideră că Biserica Ortodoxă va traversa noi drame, ca de fiecare dată când a păşit în arenă, aşa cum s-a întâmplat după anihilarea Mişcării Legionare sau după instaurarea regimului stalinist. Cristian Pârvulescu apreciază că Biserica Ortodoxă nu are preocupări spirituale, ci doar interese materiale. În replică, Dan Pavel consideră că, prin participarea lor la alegeri, preoţii ortodocşi „participă la construcţia democratică de jos în sus". Prin urmare, primarul va începe şedinţa de Consiliu cu o rugăciune şi va avea mereu reperul moral lângă el. Oare se va mai fura atunci la primărie? Va fugi primarul de şpagă mai dihai ca dracu de tămâie? Dar dacă unii preoţi vor fi duşi în ispită de ochiul-dracului, ce efecte va avea năravul asupra Bisericii?

„Golăneală cu premeditare"

Chiar dacă au trecut peste o sută de ani, tot nu putem ieşi din trapa ca un blestem tragi-comic, în care ne-a surprins Caragiale. „Iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători!", spunea Farfuridi, care se temea şi de aliaţii politici, şi de partenerii din propriul partid. La fel s-au speriat şi cei de la PSD că liberalii vor răstălmăci legea, în aşa fel, încât preşedinţii consiliilor judeţene să nu fie aleşi prin vot uninominal. Tulburarea era aşa de mare, încât Mircea Geoană a ameninţat din nou – a 38-a oară! – cu moţiunea de cenzură, dacă PNL nu va respecta legea. El a invocat milioanele de români care abia aşteaptă varianta de vot uninomi-

nal, de tip PSD, „un succes personal“, chiar dacă la referendum s-a votat varianta propusă de Traian Băsescu. Camelia Spătaru şi Bogdan Olteanu se dădeau de ceasul morţii să-i convingă pe social-democraţi de bunele intenţii ale liberalilor. Premierul Tăriceanu dăduse deja cele zece porunci-hotărâri pentru organizarea alegerilor locale pe 1 şi 15 iunie, stabilise şi fondurile necesare: 66 de milioane de lei noi, adică dublu faţă de 2004. Inutil, PSD avea aceeaşi nelinişte: dacă PNL trişează la alegerea consiliilor judeţene, mai ales că liberalii nu fuseseră de acord cu votul uninominal pentru acest nivel? Mai expresiv de la natură, Miron Mitrea crede că procedura liberalilor este curat „golăneală cu premeditare“ şi i-a ameninţat „să nu se joace cu PSD“! Tot un fel de premeditare este şi hotărârea Curţii Constituţionale, prin care se instituie un fel de imunitate penală pentru miniştrii-parlamentari, urmăriţi de procurorii DNA. Monica Macovei i-a acuzat pe judecătorii Curţii că-i apără pe suspecţi şi, de aceea, Ioan Vida şi ai lui ar trebui să răspundă penal. Şi totuşi, cui foloseşte blocarea în Parlament a dosarelor pentru foştii şi actualii demnitari într-un an electoral ce se anunţă aşa de furtunos? Ştiind că s-au opus cu atâta vehemenţă investigaţiei legale, care nu înseamnă automat şi condamnare, cum ar mai putea ei să vină în faţa electoratului pentru a fi aleşi prin vot uninominal?

Laţul şi spânzurătoarea

Oare cum o fi mai bine pentru Partidu lu Mucles, zis PSD? Să se cunune oficial cu liberalii sau s-o încaseze de la bocii Marinelului? PSD a propus PNL pact de neagresiune la locale şi susţinere reciprocă în turul doi. Propunerea prevedea posibilitatea reactualizării pactului de neagresiune şi în campania electorală pentru alegerile parlamentare, în funcţie de rezultatele din alegerile locale şi de „eventualitatea estimării unui guvern PSD-PNL“, ulterior alegerilor parlamentare. Majoritatea liderilor social-democraţi prezenţi la şedinţa Biroului Permanent Naţional au primit cu reticenţă propunerea pe care Mircea Geoană, Adrian Năstase şi Ion Iliescu au făcut-o liberalilor.

În timp ce se făceau eforturi pentru pregătirea reuniunii NATO, unii şoferi din Bucureşti se împuşcau pentru un loc de parcare. Şi încă nu se oprise circulaţia prin zonele securizate! Toate acestea se petreceau pe fundalul bătăliei pentru Primăria Capitalei. Răfuiala capătă accente melodramatice. Anunţând că vine pe cai mari, Ludovic Orban, candidatul PNL, promite să facă metrou până la Otopeni, chiar dacă Drumul Taberei, un cartier cât un judeţ, nu beneficiază încă de un asemenea proiect. Adriean Videanu îl acuză că vrea să aducă „mocăniţa“ pe malul Herăstrăului şi-l trimite să cânte la chitară. Codrin Ştefănescu şi Cozmin Guşă, candidaţi cu acte în regulă, au cerut verificarea averii lui Marian Vanghelie. Institutul pentru Politici Publice dă în judecată Primăria Sectorului 5 pentru că a încălcat legea liberului acces la informaţiile de interes public. Adică sursa banilor pentru campanie.

„Fără PSD, se ducea ţara de râpă!“

Am scăpat şi de iarnă, preţurile cresc mereu, în schimb, au ieşit urzicile. Sub scutul reuniunii NATO de la Bucureşti, partidele şi-au continuat lucrările de primăvară electorală prin patrie. Fiecare cu plugurile din dotare. Mircea Geoană s-ar muta din vila de protocol, dar n-are unde. Tataie nu vrea să plătească impozit pe imensa grădină a vilei din Primăverii. A, vreţi să spuneţi că fiecare amărât de la bloc plăteşte impozit pe suprafaţa de teren pe care este aşezat apartamentul lui şi că, astfel, într-un bloc de 11 etaje, acelaşi perimetru este plătit practic de 11 ori? Şi ce dacă? Premierul Tăriceanu ne asigură că Theodor Stolojan şi Valeriu Stoica ar fi „papagalii lui Traian Băsescu“. Aflaţi la guvernare, liberalii au promis că vor mări din nou pensiile, însă cu două luni mai devreme. Pluteşte în aer aceeaşi întrebare ca anul trecut: de unde bani? Miniştrii Paul Păcuraru şi Varujan Vosganian aveau răspunsul pregătit: fondurile vor veni din excedentul bugetar. Şi dacă nu vor exista excedente, oferim blana ursului din pădure. Paul Păcuraru ne informează că în 2009 vor fi necesare alte două miliarde de euro de la bugetul de stat, fiindcă bugetul de asigurări se cârpeşte greu. Vedem noi de unde vor tăia. Proaspăt doctor Honoris Causa de „Danubius“, după ce a refuzat să plătească impozit pe grădina vilei, Ion Iliescu a găsit explicaţia justă a situaţiei prin care

trecem: dacă nu era PSD, „se ducea dracului țara de râpă“ din cauza ciondănelii dintre palate. În replică, Vasile Blaga spunea că nu se pierdea patria fără PSD, dar „PNL se ducea sigur dracului“ fără susținerea lui Ion Iliescu. Gheorghe Flutur vede cum s-a înroşit şeful liberalilor după respirația gură-la-gură, pe care i-a făcut-o ideologul de onoare al social-democraților. Până la urmă, oare cum aflăm cine pe cine salvează în România? Probabil că putem folosi şi arsenalul NATO, dar tot nu-i convingem pe aleşi să ne spună adevărul.

Theo, ridicat de pe arici!

În sfârşit, s-ar părea că de-acum vom avea ceva linişte pe la Justiție. Conform anecdotei de la Radio Erevan, Teodor Meleşcanu s-a ridicat de pe ariciul din acest minister şi lasă locul liber pentru Cătălin Predoiu. Un lector universitar la Facultatea de Drept din Bucureşti, tânăr avocat proaspăt numit şi rapid acceptat cu larghețe de către preşedintele Traian Băsescu. El a depus jurământul sub privirile ocrotitoare ale premierului Tăriceanu, fără prezența unor fruntaşi liberali importanți. O ceremonie-fulger, fără pişcoturi şi fără şampanie, dar parcă de trei ani n-a mai fost o asemenea armonie la Palatul Cotroceni. Traian Băsescu i-a luat apărarea tânărului Cătălin Predoiu contra celor care-i reproşează avocatului că şi-a făcut ucenicia politică pe la PNL-Aripa Tânără, pe lângă actualul premier şi că a pledat în procese comerciale pentru societățile lui Dinu Patriciu. Aceeaşi casă de avocatură s-a ocupat şi de lichidarea Băncii Internaționale a Religiilor. Conform deciziei din 2006 a Înaltei Curți de Justiție, procurorii DNA au început urmărirea penală împotriva întregului lot de apropiați ai lui Cătălin Predoiu, iar procesul a ajuns deja la CEDO. Nu cunoştea preşedintele asemenea detalii? Şi totuşi, Traian Băsescu era numai lapte şi miere când noul ministru a depus jurământul. Care să fie cauza acestei stări de beatitudine politică? Noul ministru şi-a vândut acțiunile imediat şi a renunțat la calitatea de membru în Consiliul de Administrație al CEC, pentru a evita orice incompatibilitate. Care va fi relația noului ministru cu procurorii de la DNA? Cum se vor simți Daniel Morar şi Doru Țuluş? Dar procurorul general Laura Codruța Kovesi?

În țara noastră, coexistă două lumi paralele: una, cu oameni care muncesc doar pentru plata facturilor şi pentru care produsele de bază devin tot mai scumpe, unde până şi prețul la motorină

se umflă mereu, chiar dacă este atât de necesară pentru agricultură; cealaltă, în care politicienii noştri fac tot felul de combinaţii şi jocuri de gleznă pentru propriile aranjamente. Aşa se explică şi noua decizie a Curţii Constituţionale: foştii sau actualii demnitari nu pot fi cercetaţi penal fără acordul Parlamentului. Iată rostul adânc al acelei conjuncţii „şi“ din textul Constituţiei! După ce l-au sărbătorit pe Şerban Mihăilescu – alias Miki Şpagă, Ion Iliescu, Adrian Năstase şi Mircea Geoană au stat la taină cu premierul Călin Popescu Tăriceanu într-o vilă de pe malul Lacului Herăstrău. Ce s-a întâmplat acolo? Să fie adevărat că Mircea Geoană le-a pus piciorul în pragul de sus liberalilor, aşa cum se presupune? Mai precis, ori la bal – ori la spital: vrea PNL sprijinul PSD pe mai departe, atunci să accepte alianţa la guvernare după alegerile locale, altfel iar vine moţiunea de cenzură! Ştiind cât îi ţine curajul pe cei de la PSD, primul ministru l-a amânat din nou pe Mircea Geoană. Chiar dacă Adrian Năstase a simulat amnezia, Ion Iliescu a confirmat că întâlnirea cu premierul Tăriceanu a avut loc, fără să dea detalii. Cei doi hidrologi nu au discutat despre şuvoaiele care bântuie prin ţară şi nici despre încălzirea globală, crede Emil Boc. El le cere însă celor de la PSD şi de la PNL să recunoască public „legătura lor contra naturii“. Mai ales că există liberali care agreează relaţia cu Ion Iliescu şi ai lui. Crin Antonescu e de părere că PNL nu e incompatibil cu PSD. Mai mult, el consideră că ar fi posibilă o alianţă cu Mircea Geoană după alegerile locale fiindcă, oricum, şefii de la PSD nu ar fi duşmanii naturali ai liberalilor, ci Traian Băsescu şi PD-L. Oare aşa să fie? Ce-ar zice Gheorghe Brătianu?

România a devenit ţara excepţiilor de la regulă. S-a ajuns aici fiindcă parlamentarii au votat de-a lungul anilor legi speciale pentru categorii sociale excepţionale: legi pentru salarii şi pensii pritocite atent pentru politicieni, pentru securişti, dar şi pentru oameni care pot exercita presiuni asupra Guvernului. Ani la rând, s-au tocat mii de miliarde de la buget sub pretextul că trebuie ajutaţi minerii, banii s-au topit, iar Valea Jiului a rămas în aceeaşi mizerie. S-au întors minerii spre satele pierdute în sărăcie şi au rămas ceferiştii. Au sindicat puternic şi ameninţă Guvernul, provocând al doilea haos la nivel naţional de la începutul anului. Printr-o subtilă politică de creştere a preţurilor, Miron Mitrea şi alţi miniştri care s-au perindat pe la Transporturi au favorizat companiile de microbuze şi au redus numărul trenurilor. Procurorii nu mai verifică la cine au ajuns banii pentru modernizarea Căilor Ferate, fiindcă ar fi depistat nume grele. În timp ce unii lideri sindicali parazitează compania de stat cu societăţi-fantomă, în buna tradiţie lăsată de fostul boss al CFR Mihai Nicolaiciuc, mulţi ceferişti au încă salarii de 450 de lei. Şi atunci, aceiaşi lideri îi instrumentează ca berbeci contra Guvernului, uneori chiar în scopuri politice. Ludovic Orban susţinea că greva lor ar fi „imorală şi ilegală“, refuzând creşterea salariilor cu 18%. La mijloc, însă, rămân călătorii, de multe ori abandonaţi departe de destinaţie din cauza grevei. Cursele personale şi accelerate au fost transformate în trenuri rapide pentru mărirea preţurilor, dar confortul este de tip african. Altădată, ceferiştii erau respectaţi pentru solidaritatea şi pentru seriozitatea lor. Cum se explică această schimbare? Ce s-a întâmplat cu „a doua armată a României“?

„Bieţii profesori“

„Nu sunteţi un om de stânga!“, l-a atacat Olandezu Zburător pe Tataie direct la ideologie. Şi a trimis o scrisoare halucinantă către MISA lui Guru Bivolaru: „Distinşi concetăţeni spirituali ai Bucureştiului, Organizaţia PSD Bucureşti, unic partid social democrat de stânga din România, fidelă principiilor de comunicare şi apropiere faţă de concetăţenii Capitalei, a urmărit cu satisfacţie evoluţia, predispoziţia şi locul Misa în viaţa spirituală şi formativă a Eului uman. Organizaţia PSD Bucureşti a fost mandatată să vă transmită anexat două Chestionare, cu rugămintea ca Înţelepţii Domniilor Voastre să le analizeze şi să dispună completarea lor spre a vă cunoaşte poziţiile şi interesele. Printre cei care Vă urmează, avem şi în rândurile Organizaţiei PSD Bucureşti, iar aceştia s-au dovedit a fi printre cei mai oneşti şi curaţi sufleteşte. Ca urmare, ne exprimăm convingerea că vom găsi în Domniile Voastre expresiile înţelepciunii şi spiritului uman, aducătoare de speranţă şi voie bună. Vă asigurăm de întreaga noastră consideraţiune şi aşteptăm cu nerăbdare să statuăm un contact direct şi coerent cu factorii de decizie ai Înţelepciunii Domniilor Voastre. Cu devotaţiu-

ne şi respect mutual, Vă salutăm. P.S.D. Bucureşti Preşedinte, Marian Vanghelie".

Să fie „politicăl ficşăn"? La fel de reală este şi guliaiul de tipul „Clanul Soprano", oferit de Miki Şpagă de ziua sa dă naştere. Că doar a intrat în staffu dă campanie al Prostănacului. Şi-au venit la Capşa Nicolae Dănilă, fostul director al BCR, George Copos, Florin Georgescu, Emil Calotă, Alic Ciocârlie, Ovidiu Muşetescu, Mircea Ursache, Dan Andronic, Mircea Geoană, Adrian Năstase, Viorel Hrebenciuc, Bogdan Chirieac şi mulţi alţii, dă stânga sau dă dreapta.

„Pământul este un bun strategic al Uniunii Europene"

„Ambiţia mea ca prim-ministru este ca România să redevină o forţă în domeniul agriculturii. Avem toate posibilităţile, investind cu inteligenţă, ca România să redevină, după ani şi ani, a doua forţă agricolă în Europa, după Franţa, care este o ţară mult mai mare ca potenţial agricol, România nu are nimic de invidiat la alte ţări". Aşa ceva nu a spus Ionel I.C. Brătianu. A zis-o Tăricelu în comuna băcăuană Blăgeşti, unde a lansat „Ghidul solicitantului". N-a crăpat tovalu!

„Dumnezeu îţi dă, dar nu-ţi bagă şi-n traistă „, spun ţăranii noştri şi multă dreptate au. Fiindcă noi chiar trăim timpuri paradoxale. România este o ţară binecuvântată cu pământ bun şi ape felurite, dar are cei mai săraci fermieri din Uniunea Europeană. Că ţărani nu prea mai are. S-au sleit bătrânii noştri privind spre clopotniţă. Agricultura merge numai pe minus. În 2007, pierderile unui ţăran român au fost de două ori mai mari, decât pierderile unui ţăran bulgar. În loc să primească bani, România plăteşte. Anul trecut, trebuia să luăm două miliarde de euro de la Uniunea Europeană şi am accesat doar 440 de milioane. Cum bine spunea Mugur Isărescu, guvernatorul Băncii Naţionale, banii de la Uniunea Europeană nu vor fi paraşutaţi niciodată de la Bruxelles pe ogoarele patriei, ei trebuie accesaţi inteligent, evitând asocierea birocraţiei autohtone cu birocraţia comunitară, care ar putea deveni fatală pentru noi. Într-un studiu recent, europarlamentarul Daniel Dăianu susţine că „pământul este un bun strategic al Uniunii Europene". Şi noi cu ce mai rămânem?

Cu toate că nici în acest an nu s-a pregătit sistemul de irigaţii, premierul Tăriceanu promite că România va avea o agricultură dinamică, încât va ajunge a doua după Franţa. Cum să atingem totuşi o asemenea performanţă, când subvenţia pentru motorină este de patru ori mai mică decât în celelalte ţări membre? În acest timp, comercianţii importă peste 80% din produsele alimentare de bază, pe care le cumpărăm apoi din magazine la cele mai mari preţuri din UE, chiar dacă au şi înlocuitori. Este responsabilă clasa politică de acest dezastru? Câtă vreme putem rămâne impasibili? Sau poate este de preferat să importăm alimentele din ţările partenere, iar noi să nu mai producem.

Tratatul cu Ucraina – un act de trădare

România a trecut cu brio proba de gazdă la summit-ul NATO. Nu toate magnoliile au fost furate, iar mascaţii i-au condus pe „anarhişti" la poliţie, „într-un cadru optim" pentru un dialog adecvat cu „tehnica din dotare". În plus, vocea României s-a auzit distinct într-o atmosferă extrem de tensionată. În timp ce Vladimir Putin se pregătea să decoleze spre ţara noastră, americanii testau cu succes scutul antirachetă. Vizibil iritat de „proiectele râmelor de la Bucureşti", conform ziarului „Izvestia", ţarul a avut ultimul cuvânt. Nu a acceptat coridorul pentru transportul armamentului NATO spre Afganistan, a propus şi a obţinut participarea la controlul colectiv al sistemului antirachetă. El vrea o lume multipolară şi a avertizat că nimic eficient nu se poate realiza la nivel mondial fără Rusia. Rămâne convins că aderarea Ucrainei ar fi o mare eroare strategică, această ţară s-ar rupe în două, iar Alianţa Nord Atlantică „şi-ar tăia craca de sub picioare cu securea propiei securităţi". De ce se tulbură atât de mult când vine vorba de aderarea Ucrainei? Şi de ce Kievul nu doreşte să rămână alături de Moscova, dacă Rusia s-a democratizat atât de mult? Ucraina a tulburat grav şi apele politicii de pe Dâmboviţa. În ajunul evenimentului, Traian Băsescu i-a acuzat pe Emil Constantinescu, pe Adrian Severin şi pe Petre Roman că „au trădat interesul naţional" atunci când au semnat tratatul cu Ucraina. Cei vizaţi au reacţionat imediat împotriva adversarului unic: Fără

tratatul respectiv, nu intram în NATO! Traian Băsescu era ministrul Transporturilor, de ce nu şi-a dat demisia atunci? De ce nu a denunţat Tratatul când s-au împlinit zece ani de la ratificare? Să fie o admonestare indirectă la adresa lui Viktor Iuşcenko pentru Insula Şerpilor? Dincolo de toate întrebările, rămâne o enigmă reacţia preşedintelui: de ce doar cu acest prilej şi-a amintit de Ucraina? Avea nevoie de un nou conflict intern? De ce a tras în toate direcţiile cu şrapnele şi branduri? Abia acum a înţeles preşedintele că detractorii lui „au aruncat interesul naţional după uşă"?

Trecând prin Kiev, preşedintele George W. Bush declarase că va susţine eforturile Ucrainei de a participa la planul de acţiune pentru aderarea la NATO şi că Rusia nu are drept de veto. Aici era miza cea mare a summit-ului de la Bucureşti. Germania, Italia, Spania şi Franţa au preferat o bună cooperare cu Federaţia Rusă. Oare Ucraina trebuie să rămână pe tuşă sau este foarte important pentru Statele Unite ca această ţară mare şi încă turbulentă să intre în Alianţa Nord-Atlantică?

Nihil sine Rossia!

Convorbirile dintre şefii statelor din Alianţa Nord-Atlantică s-au desfăşurat sub semnul divizării. George W. Bush şi-a anunţat agenda de trei ori, chiar foarte apăsat: la Kiev, prin discursul din clădirea CEC de la Bucureşti şi la conferinţa de presă de la Neptun, după dialogul cu Traian Băsescu. Căpitanul de cursă lungă şi-a dus musafirul la malul Mării Negre pentru a înţelege mai bine noţiunea de securitate extinsă pe „lacul rusesc". Cel mai apropiat aliat al preşedintelui Bush a fost chiar gazda: Traian Băsescu. Rămânem însă tot fără vize, iar tragedia lui Teo Peter, amintită de şeful statului, nu a provocat o reacţie concretă din partea marelui aliat. Nimic despre Transnistria, despre armata rusă de la Tiraspol-Tighina, singura armată de ocupaţie din Europa, chiar la frontiera cu NATO. Era aşteptat la Bucureşti Vladimir Putin, însoţit de alesul Medvedev, pe care nu l-a mai luat. Vladimir Voronin a plecat spre România, după ce s-a sfătuit cu ambasadorul Rusiei la Chişinău. Bush nu a scos nici o vorbă despre Kosovo. „Nu trebuie să pierdem Afganistanul", a spus liderul de la Casa Albă, dar guvernele ţărilor membre nu fac mai nimic pentru reconstrucţia acestei ţări, unde nu există un program economic concret, iar producţia de opium a crescut de şapte ori sub umbrela trupelor NATO. Trebuie bani, mulţi bani! Germania şi Canada exercită presiuni pentru stabilirea unui calendar pentru retragerea militarilor din Afganistan. Preşedintele Bush a recomandat primirea în NATO a Croaţiei, a Macedoniei şi a Albaniei. Grecia s-a opus şi Macedonia a rămas la poartă. În plus, George W. Bush a solicitat aderarea Ucrainei şi a Georgiei la planul de acţiuni privind pregătirea intrării lor în NATO. El i-a reamintit lui Vladimir Putin că Alianţa Nord Atlantică vrea să ne apere de rachetele Iranului, nu este îndreptată contra Rusiei, ţară care nu are însă drept de veto. Şi aici, Germania s-a opus, la fel ca Italia, Franţa şi Spania. Ce s-a ales de propunerile preşedintelui american?

Traian Băsescu a fost foarte elegant şi totuşi direct când a spus că „Rusia nu iese din logica Războiului rece în abordările faţă de NATO". În realitate, este vorba de aceeaşi mentalitate imperială. „Cine îşi poate imagina vreodată că NATO ar putea ataca Federaţia Rusă?", a spus Traian Băsescu.

Vizibil marcat de un guturai feroce, a venit Vova la Bucureşti.

„Am auzit şi azi teoria că ţările NATO sunt democraţii care nu pun în pericol Rusia. Este o teză ciudată. Înseamnă că nici o altă ţară în afara celor NATO nu este democratică? Doar mai există şi alte ţări în lume considerate democraţii, care nu sunt membre NATO. Dacă Ucraina ar fi fost primită în NATO ieri, ar fi devenit mai democratică sau este deja democratică? Este un delir. Aderarea la NATO, din păcate, nu duce la o democratizare a ţării. NATO nu este un democratizator", a susţinut preşedintele rus. Mi s-a părut crispat, chiar dacă era de departe cel mai stăpân pe situaţie.

Să-l mai urmărim fiindcă merită: „NATO este o organizaţie uriaşă, iar noi vrem să colaborăm strâns cu Alianţa Nord-Atlantică. Se spune mereu că extinderea NATO nu este împotriva Rusiei. Marele Bismark afirma că nu contează intenţiile, ci potenţialul. [...] Acum nu mai există URSS, nu mai există nici pactul de la Varşovia. Se construieşte infrastructura militară NATO în Polonia, România, Cehia, Bulgaria. Este o ameninţare directă la securitatea Rusiei".

Circul electoral și animalele sale (politice)

Caracteristica alegerilor din acest an va fi, fără îndoială, gruparea forțelor politice, nu în funcție de doctrine, idei politice sau programe de guvernare, nu pro sau contra unui partid sau alianță politică (a se vedea votul negativ față de PSD în 1996 și 2004 și față de CDR în 2000), ci în raport cu un singur om: Traian Băsescu.

Mihail Albișteanu

Această tendință s-a conturat în mod clar încă de la referendumul pentru suspendarea președintelui care a avut loc în 2007. Jucător ca întotdeauna, el a împărțit scena politică în susținători și adversari ai săi și a dat deja semnale cu tentă electorală, răspunzând atacurilor oponenților săi, care, în majoritatea lor, au înțeles să-și desfășoare campania pentru locale prin atacuri la adresa șefului statului. Atât PSD, din opoziție, cât și PNL, care vrea să arunce o parte din vina guvernării în capul PD-L și al mentorului acestui partid, încearcă să rupă procente din ceea ce sondajele arată a fi intenția de vot către „partidul prezidențial". În trena dulăilor, cățeii politici PRM, PC, PIN, PNȚCD bifează aceleași opțiuni, secondați de un „războinic al luminii" ce pare destul de confuz în deziderate. Practic, cu excepția PNGcd, Traian Băsescu și PD-L s-au luat la trântă cu întreaga clasă politică, jucând, deși nu din poziția de partid de guvernământ, rolul PSD (susținut de președintele Ion Iliescu și de guvernul Adrian Năstase) din 2004.

Așa cum arată sondajele, partea relativ bună a acestor alegeri va fi confirmarea tendinței de la europarlamentarele din 2007, și anume clarificarea scenei politice, prin reducerea numărului partidelor parlamentare, dar și a celor neparlamentare care contează în algoritmul politic. Este drept că aceasta se aplică mai ales pentru alegerile generale. Acum, la locale, chiar formațiunile care au puține șanse de a intra în Parlament pot obține primării și posturi de consilieri – mai puțin șefii de consilii județene – și asta are importanță, chiar dacă experiența ne spune că, în lipsa unor rezultate bune la parlamentare, acești aleși locali găsesc o modalitate de a fenta legea și de a trece în altă barcă politică. Dar un rezultat rezonabil la locale te poate ajuta pentru a trece pragul de cinci procente la generale. Și mulți tremură pentru pragul ăsta, fie ei neparlamentari (PIN, PNȚCD, PNGcd) sau parlamentari (PC, PRM și chiar UDMR – amenințat de concurența sa maghiară). AP s-a hotărât să-și recunoască impotența politică și s-a lăsat absorbită în PNL (cel puțin, din PLD – care a mers însă neașteptat de bine la europarlamentare – a rămas „L"-ul).

Campania electorală este, ca de obicei, murdară: Vanghelie vrea să-i taie labele „buldogului" Blaga, Crin Antonescu spune că nu este nevoie de un câine în plus în Capitală (același Blaga), „chiar dacă are stăpân", iar Videanu confirmă eticheta pusă de Iliescu lui Geoană, acuzându-l pe acesta că „amestecă bordurile cu pensiile", în timp ce Cosmin Gușă are de obiectat în ceea ce privește bunul simț al ministrului transporturilor. Bătălia este dură, cu toții înțeleg că localele, cu vot uninominal, atârnă greu în balanță – și în cea politică, a alegerilor, dar și în cea financiară. Asta, deoarece se pare că șefii de consilii județene, uninominal aleși, vor avea un cuvânt important de spus în ceea ce privește gestionarea fondurilor în județe. Partidele aruncă nume grele în această luptă: Radu Berceanu, Gheorghe Flutur, Cristian Boureanu, Sorin Frunzăverde (PD-L), Nini Săpunaru (PNL), Ilie Sîrbu, Anghel Iordănescu (PSD) se pregătesc să părăsească Parlamentul pentru a candida pentru șefia unor Consilii Județene, pentru a le urma sau a fi colegi cu Liviu Dragnea,

Marian Oprişan, Nicuşor Constantinescu, Nicolae Mischie, Dan Ilie-Morega, Ilie Manţog. Miza politică este una uriaşă: cine dobîndeşte controlul judeţelor, adică distribuţia banilor guvernamentali şi europeni, cine gestionează proiectele de dezvoltare, poate decide cine cîştigă alegerile parlamentare şi puterea la nivel central. Votul fiind uninominal, rămâne de văzut ce se va întâmpla dacă greii partidelor vor renunţa ulterior la funcţiile din administraţia locală şi se vor arunca în bătălia pentru generale. Sau poate s-au săturat să facă figuraţie în Parlament şi au hotărât să ia frâiele banilor publici (inclusiv ai celor europeni – în calitate de ordonatori de credite), lâsând locul de la Bucureşti unor politicieni mai tineri.

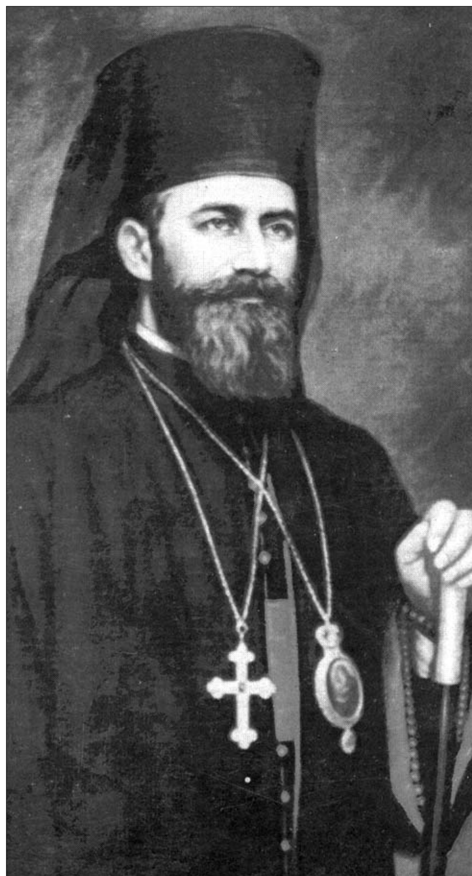
Cum nu poţi propune peste tot parlamentari, partidele caută şi alţi candidaţi celebri, în buna tradiţie deschisă altădată de PRM cu interpreţii de muzică populară. De altfel, trebuie să remarc faptul că Vadim a avut iarăşi dreptate (probabil, fiind în cunoştinţă de cauză): votul uninominal, cel puţin în primă instanţă, riscă să ne procopsească cu toţi maneliştii: unii dintre ei, precum Adrian Copilu' Minune candidează pentru PSD în judeţul Ilfov. Nesimţirea şi bătaia de joc au atins culmi inimaginabile în cazul unor lideri politici, care ar face şi ar promite orice ca să obţină victoria electorală. Partidele bine cotate de sondaje acceptă compromis după compromis. La Iaşi de pildă, un vajnic PSD-ist nouzecist, cu o importantă funcţie în Consiliul Judeţean, a trecut cu ciracii la PD-L, care i-a acceptat fără crâcnire. Recent, la Buzău, Cezar Preda a renunţat să mai candideze pentru PD-L, după ce, la centru s-a hotărât ca foşti PSD-işti aciuaţi în partid să candideze pe plan local. Târziu îşi face domnul Preda autocritica, blamându-se pentru toate compromisurile făcute.

Lupta cea mai grea se duce pentru Capitală, unde în ceafa greilor Orban, Blaga, Oprescu şi Diaconescu se simte răsuflarea (nu întotdeauna plăcut mirositoare) a „lupilor tineri“: Codrin Ştefănescu, Aurelian Pavelescu şi Cozmin Guşă. Din acest punct de vede, bătălia pentru Bucureşti dă poate cel mai bine măsura a ceea ce se va întâmpla la generale. Dacă PNL şi-a nominalizat relativ repede candidatul, la PD-L a plutit un timp incertitudinea, iar la PSD, din trei candidaţi (Vanghelie, Oprescu, Mitrea) a ieşit în cărţi al patrulea. În incertitudinea acestor nominalizări se văd tarele care macină cele trei mari partide care marchează viaţa politică românească. PNL are de tras consecinţele unei guvernări defectuoase şi a devenit oglinda clară a ceea ce Brătienii nu şi-ar fi dorit niciodată să devină partidul lor. PD-L, în ciuda sondajelor favorabile, se confruntă în continuare cu lipsa de consistenţă doctrinară. Or fi ei populari europeni, dar majoritatea membrilor lor habar nu au ce înseamnă asta, iar alegătorii cu atât mai puţin. PD-L contează datorită lui Traian Băsescu, căci a fi „popular“ nu înseamnă absolut nimic pentru alegătorul român. A auzit el de liberali şi de social-democraţie, mai ştie din bătrâni cu ce se mănâncă astea, dar de populari, mai va. Iar partidul de opoziţie aflat la putere, PSD, dă dovadă de cea mai sinistră lipsă de coeziune şi viziune politică. Împărţit în facţiuni, el se prezintă, în mod hilar, cu doi candidaţi la primăria Capitalei (căci, dacă Oprescu, ca „independent“ îi face opoziţie lui Diaconescu, asta nu poate înseamna altceva decât faptul că asta este dorinţa lui Ion Iliescu). Oricum, ambii candidaţi, printre cei mai apreciaţi oameni ai PSD, îşi vor pierde cu această ocazie, în mare măsură, credibilitatea. Nu este şi cazul şefului acestui partid, care nu mai are ce să piardă. Cu o seară înainte de anunţarea nominalizării lui Diaconescu pentru Capitală, acesta declara la emisiunea Gabrielei Vrânceanu Firea de la Antena 1 că el ştie pe pielea lui ce înseamnă să fii forţat să candidezi undeva, pentru că aşa cere partidul şi că nu va face niciodată aşa ceva unui coleg. Cât adevăr cuprindeau vorbele sale a putut să vadă toată lumea a doua zi, văzând figura plină de „încântare“ a lui Cristian Diaconescu, care arăta de parcă fusese aruncat în suliţe. Ultima mişcare strălucită a lui Mircea Geoană a fost semnarea protocolului cu PC – mişcare de căptuşire cu o formaţiune care, şi înainte, a mai acţionat ca un parazit politic, ceea ce a dus credibilitatea sa şi a PSD la cote „maxime“. Dacă Geoană crede că asta se compensează prin folosirea „Antenelor“ trustului „Intact“, aşa cum pare să sugereze protocolul de colaborare, se înşală. Toate aceste gafe se vor răzbuna cândva, curând poate, şi-l vor pune pe Mircea Geoană în locul pe care merită să-l ocupe. Şi acest loc nu este deloc cel din fruntea PSD.

Mitropolitul Nicolae Colan (1893-1967)*

Ioan Lăcătușu

Mitropolitul Nicolae Colan s-a născut la 28 noiembrie 1893, în Arpătac (azi Araci), jud. Covasna, şi a adormit întru Domnul la 15 aprilie 1967, la Sibiu.

După terminarea cursului primar în satul natal, urmează prima clasă liceală la Colegiul Maghiar Reformat din Sfântu Gheorghe, terminând studiile liceale la Liceul Ortodox „Andrei Şaguna" din Braşov (1906-1914). A urmat apoi Seminarul pedagogic-teologic „Andreian" – primii doi ani între 1914-1916, iar anul al III-lea între 1918-1919. Dornic de a-şi îmbogăți cultura generală în anii „pribegiei" 1916-1918 şi apoi 1918-1920, în paralel cu studiile teologice, urmează cursurile Facultății de Litere din cadrul Universității din Bucureşti, unde, în anul 1921 şi-a luat licența cu teza *Stilul lui Dimitrie Cantemir. Înscrierile lui româneşti.* În 1915 a debutat în ziaristică, în „Gazeta transilvaniei" din Braşov, cu foiletonul „Scrisoarea lui Năsturel".

În 1918, devine redactor al ziarului „Sfatul Țării" editat la Chişinău de Guvernul Basarabiei unde a scris importante articole cu caracter politic.

Şi-a continuat pregătirea la Facultatea de Teologie Protestantă a Universității din Berlin (1921-1922). La revenirea în țară, a fost numit secretar arhiepiscopal la Sibiu (1920-1922), profesor de Noul Testament la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu (1922-1936), pe care a condus-o în calitate de rector (1928-1936). Totodată a fost membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului, în Consiliul eparhial şi în Congresul Național Bisericesc, secretar general al Asociației clerului „Andrei Şaguna", membru în Comitetul Central al ASTREI, preşedintele al Reuniunii Meseriaşilor Români din Sibiu.

* Textele şi fotografiile din grupajul de față despre Mitropolitul Nicolae Colan ne-au fost puse la dispoziție de Centrul Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan" şi Forumul Civic al Românilor din Harghita şi Covasna, prin mijlocirea binevoitoare a dlui dr. Ioan Lăcătuşu, căruia îi mulțumim în chip deosebit. (nota redacției ROST)

Capela amenajată în fosta casă culturală construită în 1910, edificiu în care elevul Nicolae Colan a participat la viața culturală a comunei

În 1936 a fost ales episcop al Vadului, Feleacului și Clujului, calitate în care a înființat o școală de cântăreți bisericești la Nușeni-Cluj și un liceu ortodox la Cluj. Alături de Episcopul Iuliu Hosu, în anii grei ce au urmat Dictatului de la Viena, din toamna anului 1940, a rămas lângă credincioșii săi, păstorind o episcopie „cât o țară", timp de patru ani, care au durat „cât patru veacuri".

În 1957 a fost ales arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului. A fost ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor în anii 1938-1939. A desfășurat o bogată activitate publicistică: redactor al „Revistei teologice" (1923-1926), fondator și redactor al revistei „Viața ilustrată" (1936-1940); între 1928 și 1936 a editat „Anuarele" Academiei Teologice din Sibiu; a colaborat la periodicele vremii („Lumina satelor", „Renașterea", „Telegraful român", „Transilvania"). A pus bazele a două colecții de lucrări teologice: *Cărțile vieții* (1937) și *Veniți de luați lumină* (1941). A lăsat numeroase lucrări cu caracter teologic, pastorale, sfaturi pentru credincioși și slujitorii altarului: *Sf. Petru către Filimon. Creștinismul și sclavia* (1925); *Biblia și intelectualii* (1929); *Cartea Sf. Apostol Pavel către Efeseni* (1930); *Eroi și mucenici ai dreptei credințe* (1940). De numele său se leagă și tipărirea *Noului Testament* (după *Biblia* lui Andrei Șaguna), apărută în două ediții (1942 și 1945), ca și traducerea unor lucrări de valoare semnate de F.W. Foester, *Hristos și viața omenească* (2 vol., 1925-1926) ș.a.

A fost Membru de onoare (31 mai 1938) și membru titular (26 mai 1942) al Academiei Române (3 iulie 1990). Discursul de recepție a abordat problematica *Biserica neamului și unitatea limbii românești* (28 mai 1945). Pe parcursul întregii sale vieți a ținut o legătură permanentă și a sprijinit constant pe încercații săi credincioși de pe meleagurile natale.

Personalitatea complexă a ierarhului cărturar și patriot a fost pe larg prezentată în excepționala lucrare monografică *La răscruce de vremi o viață de om: Nicolae Colan, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului*, a părintelui prof. dr. Alexandru Moraru, editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, în 1989.

Dimensiunea teologică-pastorală a operei Mitropolitului Nicolae Colan

Pr. dr. Dorel Man

Se cuvine să amintim că profesorul teolog Nicolae Colan, înainte de a fi înscăunat ca episcop la Cluj, într-o retrospectivă asupra activității sale din „etapa sibiană" a afirmat următoarele: „Pe lângă catedra pe care m-am silit să o cinstesc (...), „Revista teologică" a fost din acel moment amvonul meu cel mai scump. De pe înălțimea lui am vestit cu tinerească însuflețire cuvântul Domnului şi am chemat, prin îndemnuri şi povățuiri, la propovăduire, puterile proaspete ale tinerelor generații preoțeşti, ca şi încercatele iscusințe ale mai vechilor purtători de condeiu bisericesc".[1]

La Cluj episcopul Nicolae Colan a continuat activitatea episcopului Ivan, cel care a construit mărețul locaş de cult ortodox, catedrală episcopală, aşa cum întotdeauna şi-au dorit românii din acest oraş, ce în perioada interbelică a devenit preponderent românesc. De asemenea, a fost un episcop ce a acordat toată atenția sectoarelor administrativ-economic şi social pe care le implică conducerea unei eparhii în secolul XX. Tendințele sale de progres s-au văzut nu numai la masa de studiu, ci şi în teren, unde toate le observa şi le judeca cu măsură dreaptă înțelegând că o instituție bisericească, pentru a dăinui peste veacuri şi pentru a-şi îndeplini mai bine menirea, este condiționată de starea ei economică; „deşi materia în Biserică nu poate fi scop, rămâne mijloc".[2]

Episcopul Nicolae Colan a avut acel echilibru rar şi acea armonie perfectă între spiritual şi material, de stăpân chibzuit şi în împrejurările cele mai agitate; el a fost „însuflețitor al forțelor neamului prin duhul lui Hristos, colaborator neobosit la opera de zidire a unei vremi noi, luminat îndrumător cultural, mângâietor şi oțelitor de suflete în vreme de cumpănă grea"[3] din Ardealul de Nord. De altfel, scopul comunicării de față este tocmai prezentarea activității episcopului din acele vremuri grele, ce le vom schița în cele ce urmează. Episcopul Nicolae Colan, pentru poporul român, s-a dovedit a fi un conducător responsabil de instituții administrative şi culturale „legând progresul în mod cuminte de trecut".[4]

Imediat după instalarea sa la cârma Episcopiei Clujului, a pus în mişcare o intensă activitate administrativă atât la centru cât şi în cuprinsul eparhiei, fiind atent la desfăşurarea vieții bisericeşti cu succes „în orice chestiune adusă de valul timpului pe scena actualității"[5], în slujba clerului şi a credincioşilor din Transilvania.

De la teologul Nicolae Colan ne-au rămas importante lucrări şi studii care se impun şi astăzi pentru zidirea edificiului spiritual românesc, prin valoarea fondului lor teologic, etic şi social.

Poposind mai îndelung asupra Epistolei Sf. Pavel către Filimon, teologul Nicolae Colan afirmă că „prin îndrumările pe care i le dă lui Fili-

[1] „Revista Teologică", Sibiu, 1936, p. 153

[2] Prof. Dr. Vasile Sava, „Viața ilustrată", Cluj, 1944, Nr. 1, p. 6

[3] Prof. Dr. Isidor Todoran, *Vlădicul Nicolae: Exponent al culturii naționale*, „Renaşterea" Anul XXIV, Nr. 26-27, p. 4

[4] Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „Revista Teologică", Sibiu, 1936, Nr. 7-10, p. 261

[5] *Ibidem*, p. 262.

mon, prin rugămintea pe care i-o adresează acestuia ca să-l primească pe Onisim cu dragostea de care e vrednic un frate în Hristos, Pavel desființează de fapt raportul de drept dintre stăpân şi slugă, dintre domn şi sclav. Cu toate că Onisim rămâne, formal, robul lui Filimon, în fond abisul care-i despărțea până acum e închis: dragostea creştină a săvârşit minunea pe care, singură, nici o legislație lumească n-o putea săvârşi. Epistola către Filimon e cel mai strălucit exemplu de felul în care marele Pavel a ştiut să concilieze ordinea socială existentă cu postulatele Evangheliei lui Hristos. Ea este o capodoperă de tact pastoral, de înțelepciune apostolică, din care se desprinde luminos marele adevăr că, în fond: desăvârşita iubire creştinească şi sclavia se exclud"[6].

Simțindu-se chemat şi însuflețit de duhul preoției se întreabă „care stil de preot e mai necesar pastorației moderne: preotul dinamic, activ, prezent pe toate tărâmurile şi-n toate planurile vieții, ori preotul contemplativ, preotul aplecat mai mult spre rugăciune şi retras numai în cercul activităților lui strict bisericeşti? – Credem că şi unul şi altul din aceste feluri este exagerat. Viața preotului trebuie să fie contemplativă şi activă deopotrivă. În misiunea lui nu poate exista una fără alta. Contemplația şi rugăciunea trebuie să fie izvorul faptelor lui. Pastorația şi viața lui să fie apostolice, iar activitatea sa să se facă în numele şi din porunca lui Dumnezeu, spre binele şi mântuirea oamenilor".[7]

De asemenea se implică în combaterea fenomenului sectar considerând că este „o luptă pentru adevăr – şi ea trebuie dusă cu armele adevărului, care singur zideşte"[8]

Într-o lucrare despre importanța Bibliei pentru intelectuali, consemnează că ea este „cartea credinței, a dragostei, a nădejdii… povățuitoarea care ne învață cum să trăim, ca sufletul să nu moară niciodată, ci să aibă viață veşnică. Biblia este cartea vieții"[9], iar gândirea nu numai teologică a episcopului Nicolae Colan, a fost remarcată încă o dată la tipărirea Noului Testament de la Cluj ca „un prilej de limpezire a limbii româneşti, un mijloc de înfrumusețare a acesteia".[10]

Cuvântările ierarhului academician intitulate „Pastorale"[11] au un pronunțat fond biblic, redactate într-un stil oratoric sintetic, înveşmântate într-un fermecător grai românesc, ce-şi are izvorul în „limba vechilor cazanii", precum şi cea a cronicarilor munteni şi moldoveni, pildă pe care o poate lua orice om de cultură a vremii noastre"[12]. Pastoralele la Naşterea Domnului cuprind pe lângă textele scripturistice şi texte liturgice, versuri şi colinde adecvate acestui mare praznic al creştinătății. Bucuria Crăciunului „este veşnică, deoarece fără de margini şi fără de sfârşit este iubirea Ziditorului a toate, dintru care a purces. Căldura şi lumina ei ne învăluie pe toți credincioşii: Ea întăreşte pe cei slabi, mângâie pe cei neştiutori, pe toți ne îmbogățeşte duhovniceşte, tuturor ne împărtăşeşte viața nouă"[13]. Într-o serie de pastorale pune accentul pe motivul întrupării care este iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de om ca să-l mântuiască din robia păcatului şi a morții, să ne împace cu Dumnezeu şi să ne dăruiască din nou viața şi fericirea veşnică, arătându-se prin aceasta scopul întrupării Domnului.[14]

În anii grei de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu, Mitropolitul Nicolae Colan scrie şi vorbeşte despre „folosul obştesc bisericesc şi de folosul sufletesc" al sărbătorilor Crăciunului pentru poporul nostru care întotdeauna „a ținut calea păcii" după cuvântul proorocului Isaia, care zice că „pacea este lucrul dreptății" drept pentru

[6] Nicolae Colan, *Teologie şi spiritualitate ortodoxă – Studii, articole, traduceri*, Ediție îngrijită de Pr. Lector drd. Dorel Man, Editura Presa Universitară Clujeană 1998, p. 55

[7] *Ibidem*, p. 107

[8] Nicolae Colan, *La luptă dreaptă. Un capitol de strategie misionară*, Sibiu, 1926, p. 5

[9] Nicolae Colan, *Biblia şi intelectualii*, Sibiu 1929, p. 28.

[10] Prof. V. Papilian, „Renaşterea", Cluj, 1946, Nr. 39, p. 3

[11] Nicolae Colan, *Pastorale*, Ediție îngrijită de Pr. lector drd. Dorel Man, Editura Arhidiecezana Cluj, 1995

[12] Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru, „Cuvânt înainte", Nicolae Colan, *Pastorale*, Editura Arhidiecezana, Cluj 1995, p. 5

[13] Nicolae Colan, *op. cit.*, pag. 115.

[14] Valer Bel, *Idei dogmatice şi morale în pastoralele ierarhului Nicolae Colan la naşterea Domnului*, în Omagiu Mitropolitului Nicolae Colan (1893-1993), Cluj-Napoca, 1995, pag. 57.

Biserica Sf Dumitru din Araci având printre binefăcători și pe Mitropolitul Nicolae Colan

care Biserica şi creştinii sunt în slujba vieţii şi a păcii între neamuri.[15]

Volumul intitulat „Teologie şi spiritualitate ortodoxă"[16] evidenţiază că „Profesorul Colan s-a dovedit a fi nu numai un admirabil mânuitor al condeiului şi un cugetător de elită, ci şi un bun traducător"[17]. Traducerile sale din limba germană sunt un câştig pentru literatură teologică şi viaţa religioasă a creştinului care reclamă noi metode de reevanghelizare faţă de „ispitele raţionalismului" pentru a înţelege adevărurile fundamentale ale creştinismului. Adevăruri neotestamentare, morale şi liturgice practice ale Ortodoxiei sunt regândite şi trăite ca apoi să ajungă la dispoziţia teologilor şi a creştinilor. Această lucrare prezintă învăţături creştine deosebit de importante din tezaurul teologic ortodox în general şi repere luminoase din trecutul culturii teologice româneşti în special, gândite şi redate de autor în manuscris iar o parte tipărite în diferite periodice de-a lungul rodnicilor să-i ani de păstorire. Este pus în lumină, încă odată, realismul şi dinamismul gândirii teologice a marelui profesor şi ierarh care a militat toată viaţa pentru emanciparea neamului nostru românesc despre care afirmă că „El n-a fost încreştinat – ca alte neamuri – prin vreo poruncă împărătească sau prin foc şi sabie. El n-a avut o viaţă precreştină, *ci s-a născut creştin*. În structura sa sufletească creştinismul ortodox a intrat ca un element organic, congenital, etnic. Şi fiindcă epoca de naştere a neamului românesc se acoperă cu epoca creştinismului primar, comoara evanghelică a creştinismului nostru în toată curăţenia şi frumuseţea ei i-a intrat oarecum în sânge, devenind un factor biologic naţional, făcând să dispară aproape cu desăvâr-

15 Nicolae Colan, *op. cit.*, pag. 143.

16 Nicolae Colan, Arhiepiscop şi Mitropolit al Ardealului, *Teologie şi spiritualitate ortodoxă, Studii, articole, traduceri*, Editura Presa Universitară Clujeană 1998, 231 p.

17 Ieremia Albuţu, „Revista Teologică", Sibiu 1925, Nr. 12, p. 24.

şire reminiscenţele păgâne daco-romane ale componentelor lui etnice. Ori chiar când aceste reminiscenţe formale sunt vizibile, semnificaţia lor este încreştinată.

De când există, românul s-a închinat lui Hristos; de când există, el a fost paşnic, bun, răbdător, îngăduitor în raporturile sale cu străinii. A trăit în sărăcie; cu bunurile pământului pe care l-a lucrat s-au înfruptat de cele mai multe ori tocmai impilatorii lui. Cu foarte rare excepţii, românul nu şi-a vândut sufletul, nici legea prin care se mântuie acest suflet. Mai bucuros a îndurat toate suferinţele, toate caznele, până la moarte. Şi, vai, de câte ori i s-a dat îndureratul prilej pentru această eroică ţinută şi faptă! Căci nu numai din punct de vedere politic, ci şi din punct de vedere religios am fost aşezaţi – cum spunea bătrânul cronicar – *în calea tuturor răutăţilor*; de aceea, pentru apărarea dreptei credinţe am suferit de la păgâni şi de la creştinii eretici deopotrivă. Lungile şi crâncenele lupte de apărare a legii strămoşeşti împotriva vrăşmaşilor au sculat din sânul neamului nostru eroi şi mucenici, cărora nu le găsim asemănare decât doar în epoca eroică a creştinismului primar".[18]

Arhiereul de la Cluj, meditând asupra chipurilor ilustre ale Bisericii şi neamului nostru constată că aceştia au pus la temelia vieţii lor credinţa: „o credinţă care a fost în stare să scoată din sânul neamului nostru atâţia eroi şi atâţia mucenici, va trăi în veac mergând din biruinţă în biruinţă"[19], iar într-o sinteză teoretică şi practică propovăduieşte despre „troiţa moştenirii noastre sfinte: ***iubirea de Lege, iubirea de limbă şi iubirea de pământ***".[20]

Volumul intitulat „Pastoraţie şi istorie la Episcopul Nicolae Colan în Transilvania 1940-1944"[21], redă fidel atmosfera, ecourile, implicaţiile, dimensiunile demersului pastoral întreprins cu curaj de înaltul ierarh în această perioadă. Documentele ce stau la temelia cărţii sunt preluate din revista „Tribuna Ardealului" singura publicaţie românească autorizată să apară în teritoriile româneşti, vremelnic cedate Ungariei, unde autorul reportajelor prezintă sinteza cuvântărilor, deplasările în eparhie, impactul acestor vizite pastorale, numărul şi structura profesională a participanţilor la aceste manifestări religioase româneşti, relaţiile cu alte culte şi cu autorităţile.

Episcopul Nicolae Colan a sesizat prezentul cu cerinţele momentului istoric şi prin scrisul şi prin pilda sa a construit o conştiinţă preoţească puternică şi luminată, pentru a da neamului românesc preoţi devotaţi credinţei şi culturii româneşti.

Ştiinţa sa teologică a pătruns în comoara dumnezeieştilor învăţături şi în caracteristicile de bază ale mesajului evanghelic din cadrul misiunii preoţeşti, printr-o muncă competentă pe toate planurile slujirii, fiind de un real folos şi astăzi la promovarea trăirii religioase.

Academicianul Nicolae Colan, cu o extraordinară putere de pătrundere, în discursul său de la Academia Română din 1942 a afirmat că: „Biserica Ortodoxă Română a fost şi a rămas un aşezământ al poporului; pe el l-a luminat, pe el l-a povăţuit, pe el l-a mângâiat, silindu-se să-l adune tot mai strâns laolaltă, ca astfel să-l poată scoate la limanul izbăvirii în veacul acesta şi în cel ce care o să vină"[22].

18 Nicolae Colan, *op. cit.*, pag. 65.

19 Nicolae Colan, *Medalioane*, Cluj, 1940, p.15

20 Idem, *In legături*, Cluj, 1946, p. 15.

21 Preot Dr. Dorel Man, *Pastoraţie şi istorie la Episcopul Nicolae Colan în Transilvania 1940-1944*, Editura Renaşterea, Cluj-Napoca 2007, 269 p.

22 Pr. Prof. dr. Alexandru Moraru, *La răscruce de vremi, o viaţă de om: Nicolae C olan, Episcopul Vadului Feleacului şi Clujului*, Cluj-Napoca 1989, pag. 577.

Ierarhul Nicolae Colan despre familie şi şcoală

În curgerea vremii, Episcopul Nicolae Colan [1] a abordat în scrisul său cu preponderenţă teme, precum: Biserica [2], Naţiunea [3], Limba [4], Familia [5] şi Şcoala [6]. Ne vom referi aici la cele două din urmă: Familia şi Şcoala, elemente fundamentale în educaţia şi instruirea unui Neam, respectiv a românilor din Transilvania.

Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru

Ce este Familia? În Istorie Familia a fost definită în diferite feluri: „celula", „organismul", „stâlpul societăţii", „biserica cea mică" ş.a.; noi am definit-o ca „leagănul iubirii trinitare", în care am văzut lumina zilei, ne-am „îmbrăcat întru Hristos" prin Taina Sfântului Botez, am fost binecuvântaţi „în unire, prin Taina Sfintei Cununii" ne-am împărtăşit de aproape cele şapte Sfinte Taine, în cursul vieţii, cu împlinirile şi neajunsurile ei şi vom închide ochii pe vecie, în rânduiala Sfintei noastre Biserici Dreptmăritoare, pentru a ne întâlni cu Făcătorul, Ocrotitorul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Cât priveşte Şcoala, ea este „laboratorul" în care învăţăm tainele acestei lumi, se primesc noi cunoştinţe, se creează şi se şlefuiesc solide caractere, se descoperă vocaţia fiecăruia, se pregăteşte viitorul nostru, pentru a duce o viaţă demnă şi decentă, plăcută lui Dumnezeu şi oamenilor.

Trebuie accentuat încă de la început că, întotdeauna familia „a avut, în obiectiv, raportul între om şi divinitate... iar... Şcoala a valorificat, în folosul oamenilor, însuşirile fireşti ale omului"[7], în timp ce aceste instituţii au fost sfinţite de către harul dumnezeiesc, prin Sfânta Biserică[8].

Familia îşi are originea în viaţa divină exprimată în mod expres la cererea omului: „Şi-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său...; a făcut băr-

[1] Amănunte despre el vezi la: Alexandru Moraru, *La răscruce de vremi o viaţă de om: Nicolae Colan, Episcopul Vadului, Feleacului şi Clujului, 1936-1957. După documente, corespondenţă, însemnări, relatări, impresii*, Cluj-Napoca, Editura Arhiepiscopiei Clujului, 1989, 631 p.

[2] A se vedea, între altele: Nicolae Colan, Arhiepiscop şi Mitropolit al Ardealului, *Pastorale*, Cluj-Napoca, Editura Arhidiecezana, 1995, 283 p. (volum îngrijit şi editat de Pr. Lect. Dorel Man).

[3] Se recomandă, de asemenea: Nicolae Colan, Arhiepiscop şi Mitropolit al Ardealului, *Teologie şi spiritualitate Ortodoxă – Studii, Articole, Traduceri*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1998, 234 p. (volum îngrijit şi editat de Pr. Lect. Dorel Man); Pr. Lect. Dr. Dorel Man, *Pastoraţie şi Istorie la Episcopul Nicolae Colan în Transilvania, 1940-1944*, Editura Renaşterea, 2007, 269 p.; în acelaşi timp, vezi la: Pompiliu Teodor, *Ortodoxie şi naţiune în concepţia lui Nicolae Colan*, în „Omagiu Mitropolitului Nicolae Colan (1893-1993)", Cluj-Napoca, Editura Renaşterea, 1995, 223 p. (volum îngrijit şi editat de Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru), p. 43-54.

[4] Dr. Antonie [Plămădeală], Mitropolitul Ardealului, *Nicolae Colan şi limba română*, în „Omagiu...", p. 151-164; Luminiţa Graure – Cornea, *Scriitorul Mitropolit Nicolae Colan, ocrotitor al graiului românesc*, în „Omagiu...", p. 191-196; Alexandru Moraru, La răscruce..., p. 595-596.

[5] Moraru, *La răscruce...*, p. 595-596.

[6] Gheorghe Răţulea, *Mitropolitul Nicolae Colan şi educaţia morală a tineretului*, în „Omagiu...", p. 197-201; Alexandru Moraru, *La răscruce...*, p. 61-63.

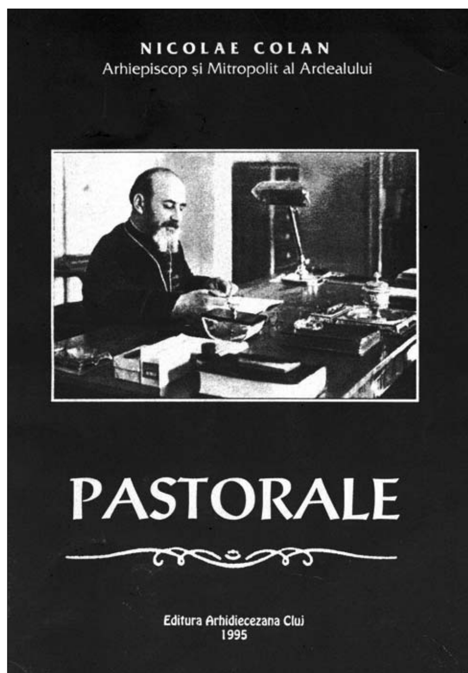
[7] Gheorghe Răţulea, *Mitropolitul...*, p. 197.

bat şi femeie. Şi Dumnezeu i-a binecuvântat zicând: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul... şi-l stăpâniţi...“ (Facere 1, 27 – 28); prin urmare, familia „îşi are obârşia în creaţie şi scopul ei este creaţia..., creaţia de valori spirituale, morale şi materiale“[9]. Însă, mijlocul prin care ia fiinţă familia creştină este Taina Sfintei Cununii, care este un act... tot de... origine dumnezeiască, în care, prin preot, se împărtăşeşte harul Sfântului Duh, unui bărbat şi unei femei, care se unesc liber în căsătorie,... har... care sfinţeşte legătura naturală a căsătoriei şi demnitatea reprezentării iubirii duhovniceşti dintre Hristos şi Biserică“[10].

În viziunea teologică, dar şi a ierarhului Nicolae Colan, sărbătoarea ce reprezintă cel mai bine familia creştină este Naşterea Domnului sau Crăciunul; iată ce spune el despre aceasta: „Crăciunul este praznicul familiei creştine fiindcă prin el s-a întemeiat «Sfânta Familie» prin el a început să se alcătuiască familia cea mare a celor ce credem în Dumnezeul cel viu şi adevărat – Biserica – şi prin el s-a sfinţit legătura de taină care făureşte căsnicia“[11].

„«Sfânta Familie» – continuă el – are tot ce-i trebuie ca să fie o întocmire desăvârşită: Mama care naşte – Preasfânta Fecioară Maria; bărbăţia care ocroteşte nevinovăţia – dreptul Iosif; un Prunc care creşte şi se întăreşte cu Duhul, umplându-se de înţelepciune, harul lui Dumnezeu revărsându-se îmbelşugat asupra Lui (Cf. Luca, 2, 40)“[12].

Această triadă a iubirii creştine desăvârşite implică anumite însuşiri fiinţiale, precum: *unitate*, *trăinicie*, *sfinţenie*, *iubire reciprocă*, *stimă*, *respect*[13], *credincioşia*, *curăţia*, *cumpătarea*, *împreună-lucrarea la desăvârşirea morală* ş.a.[14].

Iubirea „tainică prin care se făureşte familia este totodată şi *rodnică*, fiindcă odrăsleşte viaţă, îmbogăţind-o prin naştere de prunci, şi o înfrumuseţează prin săvârşirea a tot lucrul lui Dumnezeu bine plăcut, iar oamenilor de folos“[15].

Prin urmare, după învăţătura Bisericii noastre, Căsătoria are, în această lume, atât misiune cât şi scop şi anume: „1. Naşterea de copii, spre înmulţirea neamului omenesc, şi a credincioşilor sfintei Biserici; 2. Ajutorarea soţilor întreolaltă,

8 Iată ce spune Nicolae Colan despre Biserică: Biserica „este marea familie a credincioşilor. Hristos este capul acestei familii spirituale. Noi alcătuim «trupul» Bisericii, fiindu-i «mădulare în parte»... Biserica e faptă de iubire dumnezeiască. Din iubire faţă de noi, oamenii, S-a întrupat Fiul cel Unu Născut; din iubire faţă de noi, oamenii, a ostenit şi a pătimit, a murit şi a înviat Domnul... Cheagul care ţine laolaltă pe toţi cei ce facem parte din dumnezeiasca alcătuire a Bisericii este dragostea – dragostea de Dumnezeu şi de oameni... Trăinicia dragostei se vede mai cu osebire în viaţa de familie. Prin căsătorie, cei doi devin «un trup» (Cf. Facere, 2, 24) – şi cum trupul viu are suflet, e de la sine înţeles că soţii sunt şi «un suflet». Aşezând în Biserica Sa Sfânta Taină a Cununiei, Mântuitorul nostru Iisus Hristos sfinţeşte şi întăreşte cu desăvârşire această legătură de-o viaţă dintre soţii creştini“. – Cf. Nicolae Colan, *Pastorale...*, p. 141.

9 Constantin Galeriu, *Taina Nunţii*, în „Studii Teologice“, XII (1960), nr. 7-8, p. 485.

10 Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. III*, Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române, 1978, p. 176.

11 Nicolae Colan, *Pastorale...*, p. 139.

12 *Ibidem*, p. 139.

13 Nicolae Mladin, Orest Bucevschi, Constantin Pavel, Ioan Zăgrean, *Teologia Morală Ortodoxă, vol. II, Bucureşti*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1980, p. 289.

14 *Învăţătura de credinţă creştină Ortodoxă*, Bucureşti, 2000, p. 401.

15 Nicolae Colan, *Pastorale...*, p. 142.

pentru uşurarea vieţii şi 3. Ocrotirea moralităţii soţilor“[16].

Cât priveşte viaţa de familie, „Sfânta noastră Biserică dreptmăritoare – spune vlădica Nicolae Colan – întâmpină cu mâhnire desfacerea căsătoriei (divorţul). Ea nu conteneşte a aduce amintire fiilor ei că Domnul însuşi a hotărât ca oamenii să nu despartă ceea ce Dumnezeu a împreunat (Cf. Matei 19, 6)“[17].

În acelaşi timp, „nevrerea de-a avea copii este, de asemenea, urgisită de Sfânta noastră Biserică, deoarece se împotriveşte poruncii dumnezeieşti dintru început, care glăsuieşte aşa: «Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l stăpâniţi» (Cf. Facere 1, 28)“. „Lipsa de copii – spune mai departe Nicolae Colan – pustieşte familia, căci o slăbeşte şi o stinge când soţii încetează din viaţă. Mai mult decât atât – şi mai grav – lipsa de copii e în stare să pustiască popoare, stingându-le de pe faţa pământului“[18].

Într-un frumos şi instructiv articol, intitulat: *Cei şapte ani de acasă*, ierarhul Nicolae Colan ne prezintă icoana adevărată a creşterii copiilor în familia creştină: „Îndeobşte anii aceştia îi petrecem acasă, în mijlocul familiei, cu părinţii şi fraţii noştri. Ce vedem şi ce auzim în familie se lipeşte de noi. Este zestrea cu care creştem şi din care cheltuim în viaţă. Dacă în mijlocul familiei noastre am văzut şi am auzit lucruri frumoase şi folositoare, le vom învăţa şi ne vor prinde bine când vom fi mari. Şi, iarăşi, dacă am văzut şi am auzit lucruri slabe, le-nvăţăm şi pe acestea spre paguba noastră în viaţă.

După unele ca acestea nu e greu să înţelegem cât de mare este însemnătatea celor şapte ani petrecuţi în mijlocul familiei şi cât de grea este sarcina celor chemaţi să ne dea buna creştere în acest timp al vieţii noastre. Căci dacă cineva n-a avut norocul să se-mpărtăşească de o creştere îngrijită în familie, scăderea asta îl urmăreşte de obicei de-a lungul întregii sale vieţi şi lumea spune despre el că-i lipsesc cei şapte ani de-acasă.

Dascălii se tot gâlcevesc să afle care-i chipul cel mai potrivit în care se cuvine să se poarte părinţii cu copiii lor, spre a le da o bună creştere. Cei mai mulţi recomandă chipul blândeţelor, al iertă-

16 *Învăţătura de credinţă creştină Ortodoxă...*, p. 402.
17 Nicolae Colan, *Pastorale...*, p. 142.
18 *Ibidem*, p. 142.

rii, al libertății aproape totale pentru tot ce fac copiii. Alții, mai puțini la număr, nu se sfiiesc a îndemna pe părinți să pună mâna și pe nuia, spre a-și pedepsi pruncii pentru răutățile ce le săvârșesc uneori prea des.

Noi, credem că amândouă căile – și-a blândeței și-a asprimei – sunt bune pentru atingerea scopului. Numai că ele trebuiesc urmate după împrejurări, după firea și năravurile copiilor.

Părinții au în vedere totdeauna binele pruncilor lor. De asta nu se îndoiește nimeni. Din iubirea firească față de ei însă uneori prea îi lasă de capul lor, trecând cu vederea până și unele zburdări păgubitoare pentru viața de mai târziu. În asemenea cazuri ei sunt datori să se uite mai aspru la odraslele lor și să le strângă șurubul libertăților. Ca să nu se căiască mai târziu. Nimeni nu le va lua în nume de rău această măsură înțeleaptă. Nici chiar cei ce simt pe pielea lor asprimea măsurii. Dimpotrivă, sunt atâția copii care, ajunși vârstnici, mulțumesc părinților lor, că-n fragedа lor copilărie i-au luat mai aspru și nu i-au lăsat să se înrăiască fără să vrea.

Nu e vorba să răpești copilului bucuriile nevinovate ale nevârstniciei, ci să-l ferești de primejdiile unei creșteri rele în cei dintâi ani ai vieții. Fiindcă cei șapte ani de acasă sunt hotărâtori pentru toată viața.

De aceea, nu cu puțină dreptate spune și Sfânta Scriptură cea atât de iubitoare de copii: «Cel ce iubește pe fiul sărac, îl ceartă, ca mai târziu să se bucure de el». Și iarăși: «Cel ce este moale cu fiul său, va lega ranele lui» (Isus Sirah, 30, 1 și 7)“[19].

Este un text impresionant și extrem de explicit și pentru părinții zilelor noastre.

În timp ce, o familie sănătoasă „dă Bisericii... buni... credincioși, iar Patriei fii... devotați, pe mulți dintre ei găsindu-i în „calendarul bisericesc... drept sfinți sau alții... eroi ai sfințeniei și... ai... facerii de bine“[20].

Cât privește atitudinea ierarhului Nicolae Colan față de *Școală*, se poate afirma că el a fost „un iscusit ziditor de suflete românești“[21] de la cei din fragedă pruncie până la cei vârstnici, atât prin cuvânt rostit, cât și prin scris. Între factorii care contribuie la buna educație a tinerilor, el ne indică și Școala, alături de Biserică și Familie; iată ce spune el în această privință: „Sufletul tineretului e ca răsadul: el închide-n sine toate posibilitățile de dezvoltare și rodire. Dar, pentru dezvoltarea acestor posibilități, el are nevoie de lumina și de căldura unui mediu de viață curată și sănătoasă și de îndrumare înțeleaptă și plină de iubire a părinților, a Bisericii, a școalei și a tuturor instituțiilor chemate să-și dea contribuția la marea operă de zidire sufletească a neamului“[22].

Pentru Nicolae Colan, educația școlară începe încă din familie; pentru acest motiv, le dă părinților următoarele îndemnuri: „vă mai pun la inimă, îndeosebi părinților, un lucru de mare preț: grija de bună creștere și îndrumare a scumpelor noastre odrasle, de sănătatea sufletească și trupească a copiilor noștri. Că ei vor fi mâine puterea și mândria neamului și a patriei. Povățuiți-i cu părintească dragoste, să crească drept și să nu-i lăsați pradă năravurilor și deprinderilor rele. Țineți-i departe de ispitele și patimile ucigătoare de trup și de suflet. Purtați-i la biserică și învățați-i să umble în căile Domnului, zidindu-și o viață cinstită, pilduitoare“[23].

Referitor la modul cum se face educația școlară el ne arată între altele că: „Educația nu se face atât prin dăscăleala vorbelor, cât prin covârșitoarea lucrare a pildelor. Contagiunea este factorul hotărâtor în educație. Adevărul pildei cu merele putrede care strică și pe cele sănătoase rămâne în veac“[24].

Îngrijorat de slabul progres în învățarea limbii române de către tineret, într-un Congres cu profesorii de limba română din învățământul se-

[19] Text apărut în Revista „Renașterea“, XXVII (1949), nr. 17 – 18, p. 4.

[20] Ibidem, p. 142; o prezentare a situației familiei la români în trecut și azi, vezi la: Alexandru Moraru, Familia la români între tradiție și modernitate – Unele aspecte morale, etice și sociale –, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa“, XXXVII (1992), nr. 1-2, p. 131-138; Idem, Tineretul român într-o lume secularizată, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa“, XXXIX (1994), nr. 1, p. 99-106.

[21] T. Ciuruș, *Episcopia din Cluj, în slujba neamului – P. S. Episcop Nicolae Colan, părintele graiului românesc*, în „Renașterea“, XXII (1994), nr. 10, p. 2.

[22] Nicolae Colan, *Gânduri de primăvară. Tineretul*, în „Viața ilustrată“, I (1934), nr. 3, p. 1.

[23] Nicolae Colan, *Pastorală de Crăciun 1949*, Cluj, 1949, p. 3.

[24] Idem, *Medalioane*, Cluj, 1949, p. 104.

cundar (din iunie 1938), pe vremea când era ministru al Educației, Cultelor și Artelor a afirmat, între altele: „Era și timpul suprem să se discute într-o asemenea întrunire chestiunea limbii românești. Fiindcă tineretul nostru ieșit din școli nu mai știe... bine... nici citi, nici scrie, nici vorbi românește... O constatăm cu toții, cu durere.

Evident, nu este vorba aici de graiul poetic, de limba literară, de expresia artistică a gândurilor și a simțurilor noastre. Ci pur și simplu de Graiul limpede, de limba corectă. Graiul poetic e un dar de la Dumnezeu; graiul limpede e un rod al ostenelelor cărturărești.

Unde să se învețe? Firește, în școală, dar în școală elevii învață la limba română istoria literară, estetica literară, filosofie înaltă și alte lucruri – toate literare și înalte – numai lucrurile simple, elementare nu par a le învăța, ori nu le învață îndeajuns. Cu toate că de-aici ar trebui să înceapă.

Așa se întâmplă și cu bacalaureații noștri – nu toți, firește – se opintesc să caracterizeze opere literare și uită în expunerea lor să acorde subiectul cu predicatul; sau se silesc să se pună la curent cu ultimele noutăți literare – mai ales fetele – dar nu-și bat capul cu problema punctului și a virgulei.

Cine poartă vina acestei jalnice situații? Fără îndoială și școala. Școala care nu mai dă importanța cuvenită gramaticei; școala în care nu se mai citește graiul miresmat al scripturilor sfinte; școala în care nu se mai ispitește «limba veche și înțeleaptă» a cronicarilor noștri; școala în care elevii nu mai sunt puși să învețe pe de rost poeziile lui Eminescu, Goga sau Coșbuc, ca și când acești giganți ai poeziei noastre s-ar fi învechit și ar avea dreptul să cadă în desuetudine; școala care se vede că a capitulat în fața neologismelor cu sau fără rost folosite și în fața prețiozităților și a încâlcirilor stilistice cu care unii scriitori își ascund puținătatea veritabilei inspirații.

Dar noi nu ne-am adunat aici să criticăm, ci să îndreptăm. Ei bine, îndreptarea tot de la școală trebuie să vină...“[25].

Sunt adevăruri izbitoare, care se potrivesc mult cu situația aceleași discipline, limba română, din școlile de astăzi. Un alt mijloc de educație în școală și pentru viață, după Nicolae Colan, este Muzica, fiindcă... „muzica – zice el – transformă, purifică și înalță sufletul omenesc. Ea îmblânzește pe omul sălbatic și înnobilează pe cel civilizat. Ea mângâie pe om în dureri și-i sporește bucuria clipelor senine. Ea leagă sufletește pe oameni întreolaltă și pe toți îi leagă de Dumnezeu... Omul iubitor de muzică nu poate fi un om rău, nici omul care îndrăgește florile și copiii...

Și întors: poți fi sigur, că, omul, căruia nu-i plac florile, copiii și muzica e văduvit de o înaltă noblețe sufletească...“[26].

Cât privește preferințele muzicale ale ierarhului Nicolae Colan pentru educația tineretului se numără cântecele populare și cele patriotice; iată ce spune el despre acestea: „Fără să o prețuiască teoretic, românul a simțit instinctiv taumaturgica putere a cântecului. În el și-a revărsat totdeauna amarul suferințelor îndelungate și bucuria rarelor clipe de veselie, deopotrivă. În el a lăudat pe Dumnezeu, în el s-a înfrățit cu codrul și cu el a purces totdeauna la luptă pentru apărarea pământului și... a ... legii strămoșești... Haideți, tineri ai Patriei mele! Lăsați limonada șlagărelor de o zi... Tineri entuziaști ai patriei mele, cântați“![27]; Și parafrazând pe marele preot, aș spune: cântați, numai cântați, simțiți și trăiți românește.

Am prezentat – pe scurt – câteva aspecte din gândirea ierarhului Nicolae Colan cu privire la Familie și Școală. Și de această dată s-a dovedit că scrisul său este o adevărată comoară duhovnicească pentru cei ce iau contact cu el; este comoara inspirației Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, respectiv a operelor Sfinților Părinți, a lucrărilor de sorginte creștină; este experiența sa de mare ierarh, teolog și om de cultură.

Astăzi am observat că, pentru el, Familia și Școala sunt instituții divine, care își au izvorul în Biserica lui Hristos și care, încă din această viață, prin învățătura ei primită de la Fiul lui Dumnezeu, ne călăuzește pașii, prin toate greutățile acestei lumi, spre viața cea veșnică.

[25] *Cuvântarea P.S. Episcop N. Colan – Ministrul Educației Naționale – despre limba românească*, în „Renașterea“, XVI (1938), nr. 24, p. 2.

[26] Nicolae Colan, *Giovinezza, Giovinezza. De ce nu cântă tineretul nostru?*, în „Viața ilustrată“, III (1936), nr. 5, p. 1.

[27] *Ibidem*, p. 2.

În amintirea Mitropolitului Nicolae Colan

Prin rândurile de față, răspund invitației de a contribui și cu amintiri despre cel ce a fost, vreme de douăzeci și unu de ani, Episcop al Clujului și, timp de zece ani, Mitropolit al Ardealului, Nicolae Colan. Trebuie să mărturisesc de la bun început, că n-am fost între cei apropiați ai Mitropolitului Nicolae Colan; l-am întâlnit de puține ori și n-am comunicat prea mult. Sper însă ca cele ce le voi scrie mai jos, să fie totuși o contribuție reală la cunoașterea Mitropolitului Nicolae, care pentru mine a însemnat foarte mult.

Arhimandrit Teofil Părăian

Pe Mitropolitul Nicolae Colan l-am cunoscut pe când era episcop la Cluj. Eram elev de școală primară, la o școală specială, pentru copii fără vedere, în Cluj. Mergeam la catedrală, în zilele de duminică și de sărbători, unde aveam prilejul să-l aud rostind cuvinte de binecuvântare. Tot de atunci știu că a tipărit niște cărticele de rugăciuni pentru copii. Acele cărticele aveau titlul *Pâinea Vieții.*

În 1940, datorită evenimentelor politice, nu mi-am putut continua școala la Cluj, așa că de atunci n-am mai avut prilejul să-i aud glasul rostind cuvinte de binecuvântare.

Când am ajuns student la Teologie, în Sibiu, am aflat câte ceva despre Episcopul Clujului de pe vremea aceia. Astfel, am aflat că a tradus și a tipărit *Noul Testament*, într-o ediție de la Cluj. Am aflat de asemenea că tradusese cu mult înainte o carte scrisă de un pedagog elvețian, pe nume Foerster, iar cartea are titlul *Hristos și viața omenească.* Este o carte în special pentru intelectuali. Am aflat și că Episcopul Nicolae Colan, care înainte de a avea slujirea de episcop, a fost profesor de Noul Testament, la Academia Teologică Andreiană din Sibiu, unde a fost și rector, a scris în chestiunea problemei sclavagiste. La fel am aflat că scris o carte cu titlul *Biblia și intelectualii.*

Tot pe atunci a ajuns la cunoștința mea o scrisoare, în legătură cu cartea *Saul din Tars*, scrisă de părintele Grigorie Marcu, pe care autorul a publicat-o în loc de prefață. Mi-a plăcut scrisoarea episcopului Nicolae Colan. De altfel a fost cea dintâi manifestare scrisă cu care m-am întâlnit în acea vreme.

Cu Episcopul Nicolae Colan, traducătorul, m-am întâlnit prin cartea *Omul cel Nou*, de Fiedler, care mi-a plăcut foarte mult și din care am avut și am încă mult folos.

Cu Episcopul de odinioară și apoi cu Mitropolitul Nicolae Colan, m-am întâlnit direct, la scurtă vreme după ce a fost întronizat ca arhiepiscop de Alba-Iulia și Sibiu și ca Mitropolit al Ardealului, căci îndată după întronizare a venit la mânăstirea noastră de la Sâmbăta de Sus. Mitropolitul cel nou m-a luat în seamă de la bun început și mi-a fost totdeauna deosebit de binevoitor. Avea mare bucurie din predicile mele, de la slujbă, precum și de articolele mele, nu prea multe, scrise în „Telegraful Român". Cu vremea, s-a apropiat tot mai mult de mine și începuse să-și facă și niște planuri în legătură cu hirotonia mea ca diacon și apoi și ca preot. Planul și l-a împlinit

Mitropolitul Nicolae Colan în mijlocul credincioşilor din Sf. Gheorghe în 1957

doar în parte, căci m-a hirotonit diacon, dar mai departe n-a ajuns, din pricina unor motive de sănătate.

În 1960, la Izvor, adică la hramul mânăstirii, dorea să mă hirotonească diacon. Nu şi-a putut împlini gândul, căci părintele stareț de atunci, Părintele Ioan Dinu s-a împotrivit având grija să-l scutească pe mitropolitul său de o eventuală greşeală sau o faptă care ar fi putut fin interpretată în defavoarea arhiepiscopului. Mitropolitul Nicolae Colan, însă n-a cedat, ci la proxima sărbătoare a mânăstirii noastre, m-a hirotonit totuşi ca diacon, cu toate împotrivirile care au fost.

Cu câteva zile, înainte de Sfânta Maria, Mitropolitul Nicolae Colan a trecut şi prin chilia mea. Cu acel prilej m-a întrebat: „Vrei să te fac diacon, de Sfânta Marie?". Am răspuns cu cuvintele care mi-au venit atunci în minte: „Dacă mi-ar zice cineva să cer, n-aş cere, dar dacă mi se oferă, primesc". Şi atunci, a zis Mitropolitul: „Pregăteşte-te, că de Sfânta Marie te hirotonesc diacon". După aceea a adăugat: „N-am să te țin mult diacon, ci te voi hirotoni preot şi-ți voi da duhovnicia, ca să fii duhovnic. Şi vei fi concelebrant".

După aceea, retrăgându-se, le-a spus Părintelui Ioan Dinu, stareţul mânăstirii şi Părintelui Serafim Popescu: „îi om fără lumină, dar luminat". Cred că această convingere l-a făcut să mă hirotonească.

În anul acela, praznicul Adormirii Maicii Domnului a căzut într-o zi de luni. Duminică, a venit mama la mănăstire, pentru hram şi ca să mă întâlnească. Cu acel prilej, când a binecuvântat-o pe mama, a zis: „Bine că ai venit, că mâine îl fac pe Teofil diacon". Şi aşa a fost, de Sfânta Maria, într-adevăr, m-a hirotonit diacon, cu perspectiva de a mă hirotoni şi preot, dar la aceasta n-a mai ajuns. Am rămas diacon, vreme de douăzeci şi trei de ani, până la 13 mai 1983, când Mitropolitul Antonie, care m-a găsit diacon, m-a hirotonit preot şi mi-a dat şi hirotesia de duhovnic. Convingerea mea este că pe toate le-a rânduit Dumnezeu, mai presus de ce am putut face noi oamenii. Căci eu m-am aşezat la mănăstire în 1953, când am fost tuns în monahism. După şapte an, în 1960, am fost hirotonit diacon, iar după 23 de ani, adică după treizeci de ani de mănăstire, am fost hirotonit preot.

În această perspectivă, privind lucrurile, Mitropolitul Nicolae Colan este un binefăcător al meu; este un punct de plecare şi un punct de sprijin. Iar aceasta, nu numai în folosul meu, ci şi în folosul multora dintre credincioşi şi mai cu seamă dintre credincioşii care vin în legătură cu mine şi care primesc ajutor de la Dumnezeu prin mijlocirea mea şi prin rosturile pe care le am.

După toate acestea, mai am un cuvânt de spus. Un coleg al meu de mănăstire, fost coleg de teologie, părintele Aurel Grecu mărturiseşte că părintele Arsenie Boca a spus că Mitropolitul Nicolae Colan „este bun ca un tată". Cred că aceasta este cuvântul cel mai potrivit, pentru încheierea rândurilor de față. Deci să ştim şi să nu uităm şi să nu pierdem din vedere că Mitropolitul Nicolae Colan a fost bun, ca un tată.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepții, căci faptele lui merg cu el şi rămân şi cu noi!

Teroristul ca „sfînt“ gnostic*

Când Ovidiu Hurduzeu m-a invitat să scriu postfața cărții sale despre Unabomber *(București, Ed. Logos, 2007), inițial am ezitat. În scurt timp însă m-am așternut pe scris din exact același motiv pentru care la început șovăiam să o fac. Motivul e lipsa de spirit critic și autocritic a stângii românești.*

Mircea Platon

Astfel, inițial am dorit să evit etichetările care, de obicei, țin loc de serioase discuții critice în denunțurile publice pe care intelighenția noastră stângistă le ia drept polemici. Mai apoi însă am decis să mă așez în ariergarda prezentei cărți tocmai pentru a contra previzibila reacție a *establishment*-ului de stânga care, de câte ori aude lucruri care ies din tiparele „revoluției cu voie de la poliție“, salivează pavlovian acuze precum: „legionar“, „rasist“, „xenofob“, „homofob“ și, în ediție specială pentru această carte, probabil, „terorist“.

1. Despre natura soporifică a conștiinței critice a Stângii

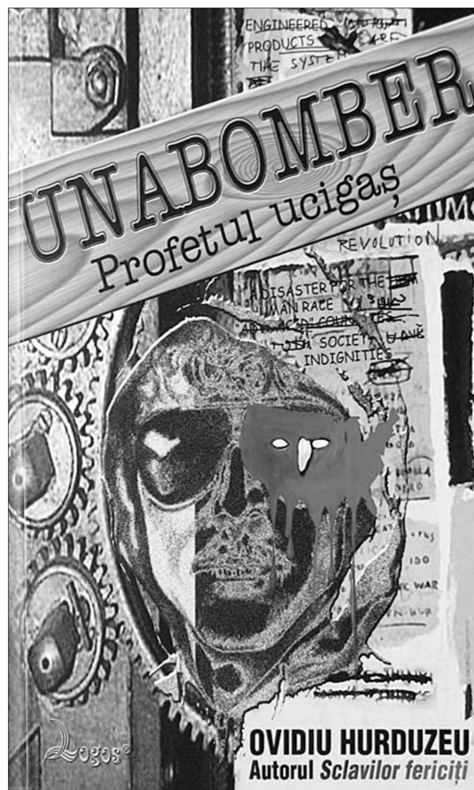
În discuțiile iscate recent cu privire la o eventuală resuscitare a stângii în România, s-a spus că România, țară capitalistă, are nevoie de stânga deoarece „stânga e conștiința critică a capitalismului“. „Stânga e critică“. „Stânga e vigilentă“ chiar și în varianta ei postmodernă, nu numai în cea proletcultă. Ideea ar fi așadar că stânga e alcătuită din persoane a căror angajare critică se petrece la limita aventurii existențiale, a riscului maxim asumat, a altruismului inconștient și a lucidității orbitoare. De vreme ce a îmbrăcat cămașa critică, ar trebui ca stânga românească să fie ubicuă, incontinentă, minuțioasă și chiar suicidară în incursiunile ei. Din păcate, în loc de comandouri critice, stânga românească ne oferă doar niște Brigăzi Roșii ale autopromovării, autoperierii și autosatisfacerii. Mai puțină „dinamită“ și mai mult marketing. Mai puțin *western spaghetti* și mai mult Rotary Club. Departe însă de a fi originală, stânga românească nu face decât să copie în mod incompetent alonja somniferă a modelului ei occidental.

Una dintre sursele acestei lipse de vigoare o constituie ruperea de realitate. În perioada ei de maximă înflorire, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea, stânga avea un obiect al muncii: proletariatul. Consistența și legătura cu realitatea ale stângii – fie radicale, fie social-democrate – erau date de consistența numerică și umană a electoratului ei. Prin urmare, cine citește astăzi istoria laburiștilor englezi, socialiștilor francezi sau social-democraților nordici ar putea rămâne surprins de conservatorismul social și chiar suflul religios (mai ales Chapel/Low Church) al acestora. Odată însă cu dispariția prin îmburghezire a proletariatului occidental, stânga a trebuit să-și găsească o nouă parohie. Și a făcut asta în două feluri. În primul rând, a produs sărăcie spontanee, proletariat, și-a creat adică un mediu propice autogenerării, în Europa de Est, în Africa postcolonialismului marxist, și în largi părți din America Latină și Asia. Stânga (marxistă, leninistă, stalinistă, troțchistă, maoistă, caviar, *champagne*, Flora) a meș-

terit ideologic şi exportat practic înapoierea în numele căreia, ulterior, a extorcat şi şantajat sentimental Occidentul capitalist.

În al doilea rând, stânga şi-a inventat o nouă parohie: cea a minorităţilor de tot felul, rasiale sau de păcate, în numele cărora vorbeşte şi îşi umflă conturile cu bani de la buget. Dacă dreapta capitalistă face bani din „complexul militaro-industrial", stânga capitalistă prosperă pe baza complexului mediatico-universitar. Pana poate că nu e mai puternică decât spada, dar mitraliera de cuvinte oarbe e deseori mai profitabilă decât cea cu gloanţe adevărate. Acest lucru face ca, astăzi, stânga să fie baricadată în universităţi. Stânga e un discurs.

Gândind global şi acţionând local, stânga românească (nu discut aici despre partide, ci despre nuclee de energii intelectuale), e şi ea mărginită la discurs, după modelul suratelor occidentale. Stânga românească e mai puţin un mod de a schimba lumea, cu riscurile aferente, şi mai mult un mod de a te închide în propria odaie pentru a te deconstrui privat cu Derrida şi cu Foucault. Revoluţia se face, la stânga, birocratic, cu aprobare

de la UE, ONG-uri, fundaţii, concernuri mediatice şi instituţii ale statului. Şi e normal să fie astfel, din moment ce acestea sunt chiar instituţiile unde lucrează şi raportează stângiştii noştri, stângişti de reţea care se pretind rebeli şi spirite critice. Revoluţionarul de profesie e nu un spirit critic, ci un activist: nu un Don ...Quijote, omul cu mârţoaga, ci omul cu dosarul, cu mapa, cu laptopul. Omul conectat: nu la realitate, ci la posibile surse de finanţare.

Lipsa de curaj critic şi spiritul de pluton transpar şi din modul în care stânga românească îşi coregrafiază polemicile cu adversarii de idei. Presa postrevoluţionară stă mărturie că marea majoritate a confruntărilor între stânga şi dreapta se petrece astfel: stânga, prin pana unui drepthomist, atacă o idee sau o instituţie fundamentală pentru ceea ce Orwell numea „common decency": Biserica, familia, ideea naţională etc. Un om de dreapta răspunde. Omul de stânga tace. Dispare sau scrie despre altceva. Apoi, după o lună-două, reiterează atacul, fără a ţine seama de obiecţiile ridicate. Ovidiu Hurduzeu, la publicarea primelor fragmente (1997) şi a primei ediţii (2000) din *Sclavii fericiţi*, a fost acuzat de stângiştii români că e antiamerican şi extremist de dreapta, deşi argumentele sale foloseau în mod original şi sagace un *pattern* argumentativ întâlnit la Baudrillard, Virilio şi la filosofi aparţinând stângii „studiilor culturale".

Refuzând dezbaterea, nerăspunzând la argumente decât cu injurii şi tăceri, stângiştii nu dovedesc decât că pun strategiile de marketing mai presus de conştiinţa critică. Ei nu răspund ca „să nu-ţi facă reclamă"! Pentru ei nu lămurirea unor idei generatoare de fapte contează, ci construirea brandului cultural. De fapt, capitalismul marketingului şi marxismul postmodern au în comun behaviorismul, obsesia construirii şi inventării. Diferenţa dintre capitalismul de la 1900 şi cel de la 2000 e că pentru primul conta produsul în vreme ce pentru al doilea contează campania publicitară deoarece nu se vinde un produs, ci o marcă. De aceea, persoana a devenit „consumator", adică un om deformat şi manipulat de bombardamentul publicitar. Pentru stângişti, omul e tot o *tabula rasa* care trebuie modelată de societate: ingineria socială are drept ultim scop ingineria interioară. Ingineria socială ne frăgezeşte pentru

ingineria genetică. Singura deosebire între ingineria genetică liberală şi cea comunistă va fi că în prima vom avea dreptul să ne cumpărăm personalităţi sau urmaşi după buzunar, în cea de a doua vom fi clonaţi cu toţii la fel, ca să fim egali. Sufletul oricum va fi mort. Şi asta pentru că ambele orientări împărtăşesc acelaşi dispreţ pentru sufletul omenesc pe care îl asimilează materiei manipulabile.

2. Despre contra-revoluţie

Complicitatea dintre „contra-cultură“ şi „Sistem“ a observat-o şi Ted Kaczynski, pus la index de către stânga americană nu pentru crimele sale, ci pentru opiniile sale îndreptate împotriva elitelor de stânga. După cum arată Ovidiu Hurduzeu, stânga americană s-a dovedit a fi ospitalieră cu teroriştii: de la Weather Underground la Brigăzile Roşii şi la Baader-Meinhof Gang, teroriştii stângii au făcut cariere universitare şi judecătoreşti. Ucigaşii pot oricând deveni vedete mediatice şi universitari respectabili atât timp cât admit că toate crimele lor au fost făcute de dragul unei lumi mai bune şi mai drepte, de dragul ecologiei, al Lumii a Treia, al matriarhatului, minorităţilor de orice fel, sau din raţiuni estetice. Orice e permis împotriva opresiunii burgheze: Merleau-Ponty elogia chiar „violenţa progresistă“.

Kaczynski a ucis, asemenea stângii, pentru binele omenirii, dar şi-a însoţit actele criminale de un manifest ideologic anti-stângist. Dacă analiza pe care o face Kaczynski societăţii tehnologice e de o tăioasă acuitate, actele sale criminale îl trădează ca pe un prizonier al societăţii pe care o denunţă. Kaczynski răspunde la inginerie socială cu inginerie socială. Unei societăţi care manipulează omul prin tehnologie, el îi răspunde cu utopia unei societăţi în care omul va deveni mai bun, sau va redeveni liber, datorită lipsei tehnologiei. Deşi luptă în numele libertăţii omului, vrea să-l pună în faţa faptului împlinit. Determinismului, Unabomber răspunde cu determinism: vrea să schimbe societatea ca să schimbe omul. Ba, pe lângă ingineria socială, mai recurge şi la inginerie sufletească („inner engineering“). Unabomber încearcă să se convingă că remuşcările pe care le resimte la gândul suferinţelor victimelor sale ar fi doar sechele ale spălării pe creier pe care i-a aplicat-o „Sistemul“. E adevărat, după cum scrie Ovidiu Hurduzeu, că Unabomber „doar se «deprogramează», se leapădă de tot ceea ce aparţine sistemului, dar nu se «reprogramează» în stil skinnerian“. Şi totuşi, direcţia în care operează el „deprogramarea“ e un primitivism idealist, un neanderthalism tributar antropologiei începutului de secol XX. Kaczynski are mai multă încredere în literatura ştiinţifică decât în conştiinţa sa torturată, şi această robie e tot un simptom al modernităţii. Unabomber e pregătit să manipuleze masele spre binele lor şi se bazează în acest scop pe o elită revoluţionară. Globalismului corporatist el îi răspunde cu ideea leninistă a unei revoluţii mondiale. Unabomber foloseşte terorismul ca *advertising*, ştiind că astfel va fi ascultat; o apucă pe scurtătura mediatică a crimei pentru a câştiga un public (vezi art. 96 din *Manifest*). Unabomber nu are răbdare. Unabomber vrea să fie eficient. Unabomber se aşază în planul unei etici biologice şi răspunde nihilismului tehnologic cu nihilism liric (posibil şi freudian). Kaczynski luptă cu armele adversarului şi acest lucru face ca soluţia sa de ieşire din Sistem să nu fie decât o perpetuare a erorii tehnologice, cu aceleaşi rezultate antiumane. Deşi neoconservatorii americani ar fi dispuşi să finanţeze maşini care să „indice“ existenţa lui Dumnezeu, singurul lucru care nu a fost colonizat încă de tehnologie e sfinţenia, şi probabil că reacţia împotriva tehnologiei de acolo trebuie să pornească, de la unul din lucrurile care nu pot fi obţinute prin reţetă.

Unabomber a rămas, după cum o indică şi preferinţa sa pentru romanul Secret Agent al lui Joseph Conrad, un prizonier al modernităţii. Conflictul său cu societatea tehnologică e cel dintre, după cum bine scrie Ovidiu Hurduzeu, „ultima monadă autonomă“ şi „reţea“. Noua societate tehnologică e îndeplinirea perversă a visului lui Berdiaev după „un nou ev mediu“. Numai că nu e un ev mediu creştin, ci gnostic. Un ev mediu care uită că superioritatea ontologică nu implică superioritatea morală, că îngerii pot fi răi. Mitul „sistemului“, al „reţelei“, al religiei unice, al păcii sau conflictului global au dus la un soi de neoiobăgie cubiculară, la „team work“-ul în care colegii se pândesc, evaluează şi pârăsc unii pe alţii asemenea mujicilor ruşi de pe vremuri la vremea plăţii devălmaşe a dărilor.

Conflictul dintre Kaczynski şi stânga e cel dintre libertate şi privilegii. Parte a neomedievismului tehnocrat e şi renaşterea noţiunii de „privilegii" şi abandonarea mai abstractei „libertăţi". Astfel, minorităţile care se bucură de sprijinul corectitudinii politice au, prin *affirmative action*, parte de privilegii, asemenea ghildelor, burgurilor şi aristocraţiilor premoderne. Kaczynski însă vrea libertate, fie şi acea libertate explozivă a anarhiştilor sfârşitului de secol nouăsprezece. Libertatea sa urmăreşte reaşezarea individului în planul „Naturii" (vezi art. 114-139). Privilegiile tehnocraţiei postmoderne urmăresc uniformizarea indivizilor prin absorbţia lor în grupuri care funcţionează ca rotiţe ale sistemului. Şi din filosofia sistemului, şi din cea a lui Kaczynski lipseşte persoana.

De aceea, Ovidiu Hurduzeu are dreptate atunci când scrie, empatic dar nu şi simpatetic, că Unabomber nu poate fi înţeles după criterii morale, ci „prin prisma literaturii". Unabomber nu s-a judecat pe sine după criterii morale, ci în plan estetic. Dar literatura modernă, literatura de referinţă a lui Kaczynski, nu mai e literatura eroului clasic, al cărui sacrificiu confirmă rânduiala, ci e literatura contraeroului a cărui jertfă e menită să acuze absurdul, fisura ontologică produsă de asemănare – plictiseala conformismului burghez – care se vindecă numai prin scăpărarea profundă a contrariilor. De vreme ce Dostoievski e unul din autorii de referinţă ai lui Kaczynski, poate că Unabomber ar putea fi încadrat în specia „hainilor sentimentali" de tip Feodor Karamazov. Dar Kaczynski nu e numai personaj de roman, nu e ficţiune. Coerenţa artistică e necesară pentru a da „iluzia" realităţii prin scris, realitatea se rezolvă însă pe un plan superior esteticului. Nihilismul estetic e o maladie a realităţii: când nu descoperi sensul, îl inventezi.

3. Dezrădăcinarea

Această patinare explozivă în plan estetic trimite poate la iniţiala dezrădăcinare din realitate a lui Kaczynski. Kaczynski a crescut ca un dublu dezrădăcinat: ca produs al unei familii de imigranţi est-europeni rupţi de biserică şi dornici să se „adapteze", „asimileze", să parvină; şi apoi ca produs al experimentelor operate asupra generaţiilor postbelice. Kaczynski a crescut într-o societate dominată de o contra-cultură de stânga şi de o dreaptă „conservatoare" care începuse deja să se îndepărteze de ideile iniţiale pentru a îmbrăţişa impulsurile de inginerie socială ale stângii. „Omul nou" creat de convergenţa reducţionist tehnocratică a „complexului militaro-industrial" de dreapta cu „concernul mediatico-universitar" de stânga e un om care refuză întruparea. Omul nou e omul care în loc să se întrupeze în sistem, să-l disturbe prin prezenţa sa, lasă sistemul să se întrupeze în el. Şi de aceea cred că, prin acţiunile sale criminale, Kaczynski s-a lăsat de fapt locuit de sistem: a „gândit global", tehnologic, a căutat să-şi anihileze fizic „inamicii".

Lumea postmodernă e lumea neîntrupaţilor, a trupurilor posedate de sistem sau a spiritelor desprinse de trup, a spiritelor nedevenite conştiinţe pentru că nu sunt personale, nu reflectează asupra lor înşile, ci bântuie sistemul. În mod paradoxal, cultul corpului nu e decât o consecinţă a neglijării întrupării: trupul e fie derealizat, asimilat unei idei, transformat în simbol al victoriei specializate a voinţei sau spiritului, precum în culturism sau yoga, fie predat lui însuşi precum în obezitatea nesimţită a consumatorilor de *fast-food.* Din acest punct de vedere, terorismul lui Unabomber, dacă a încercat să tulbure sistemul, a făcut-o tot la nivelul gnostic al spiritului care distruge materia/trupul pentru a se elibera şi pentru a transmite un mesaj, nu al celui care locuieşte în lume. Unabomber nu a instituit o prezenţă, ci o absenţă.

Bomba folosită împotriva sistemului e tehnologie contra tehnologie: e autoreferenţialitate ironică, kitch postmodern, ca şi al teroriştilor sinucigaşi ai Al-Qaeda, obsedaţi de internet şi îndoctrinaţi prin videoclipuri. Teroristul/revoluţionarul nu e decât un „sfânt" mediocru, un „sfânt" ratat, un sfântuleţ, un „aghiuţă". Jacques Ellul avea dreptate când, din perspectivă creştină, refuza recursul la violenţă în lupta cu societatea tehnologică. După cum spunea Joseph de Maistre, împotriva „revoluţiei" nu trebuie făcută o „contra-revoluţie", ci ceva contrar unei revoluţii, ceva radical diferit de o revoluţie. Orice revoluţie se închide rapid asupra ei înseşi, se instituţionalizează şi nu dă naştere decât tot la indivizi, la ochiuri ale reţelei. Individul există numai în reţea: „Indivi-

dul, de fapt, e doar o negație: el nu e «altcineva». El nu e oricine, el nu e celălalt individ. E o unitate separată de celelalte unități," scria Thomas Merton. Individul e dependent de „rețea", de „statul dădacă", de tehnologie şi sistem: „Dar imediat ce structura societății sale începe să se prăbuşească, individul se prăbuşeşte cu ea şi cel care părea a fi o persoană devine doar un număr [...] E deci clar că societatea de masă e construită din indivizi disconectați – din ființe umane goale şi alienate care şi-au pierdut centrul şi şi-au stins lumina interioară pentru a depinde în abjectă pasivitate de masa la care aderă fără afecțiune sau scop inteligent." Aşadar, după cum cultura e ceea ce-ți rămâne după ce ai uitat tot ce ai citit, persoana e ceea ce rămâne dintr-un om după ce ai înlăturat podoabele şi proptelele sistemului. Persoana e omul rămas față cu Dumnezeu, nu omul cu idealurile sale, „visele" speculate de sistem, ci omul care-şi întâmpină semenii cu darurile Sfântului Duh: „Vocația persoanei e de a-şi construi propria solitudine ca o condiție sine qua non pentru o întâlnire validă cu alte persoane, pentru cooperare inteligentă şi comuniune de iubire. Din această cooperare şi comuniune – care e orice altceva numai ridicola pantomimă numită *«togetherness»* nu – creşte structura unei adevărate, vii şi rodnice societăți umane."

Din acest punct de vedere, singurătatea lui Unabomber – şi e semnificativ pentru gradul de aglutinare oarbă („hipersocializare") la care a ajuns societatea tehnologică faptul că Unabomber se tot străduia să-i convingă pe urmăritorii săi nu că nu e nebun, ci că nu e singur – nu e singurătatea persoanei. Kaczynski nu s-a desprins de sistem în singuratatea sa, nu s-a regăsit. Kaczynski nu a părăsit cultura pentru natură, după cum scrie Jean-Marie Apostolides. Fizic, a devenit autonom de sistem, trăind frugal şi neanderthalic. Spiritual, s-a îndepărtat de sistem pentru a se contopi de fapt cu el, pentru a-l urmări, distruge, copia, înfricoşa. E singurătatea eruptivă a *doppelgängerului*, a strigoiului, a dublului. Nici sistemul şi nici Unabomber nu erau pregătiți să se întâlnească. Sistemul pentru că e robotic, iar Unabomber pentru că numai un sfânt ar putea vedea oamenii din sistem, ar mai putea discerne chipurile celor deja aglutinați. Or Unabomber nu e un sfânt, ci un răzvrătit. Berdiaev scria undeva că „tehnologia raționalizează viața omului, dar această raționalizare are rezultate iraționale". Unabomber e o astfel de consecință „irațională", sau mai degrabă hiperrațională, de o coerență sistemic-maniacală, a raționalității sistemului. Acceptând logica sistemului, pentru care persoana e doar individ-microprocesor, Unabomber nu ucide şi schilodeşte oameni, ci rotițe ale sistemului. Argumentând că nu fac decât să meargă cu valul, să se alăture marşului victorios al istoriei, victimele sale nu fac decât să-l întărească pe halucinatul Unabomber în credința că nu are de a face cu ființe umane, ci cu butaforii. Conformismul, atât de necesar supraviețuirii şi adaptării în sistem, devine sinucigaş la confruntarea cu Unabomber, o izbucnire morbidă, de buruiană rea şi boală, a vieții în pântecul maşinii.

4. Terorism şi istorie

Poate că un bun unghi de atac al misterului Unabomber ni-l îngăduie concepția sa asupra istoriei. Conform „principiilor sale istorice", istoria e „sumă a două componente: o componentă aleatorie, grupând evenimente neprevăzute, fără o logică discernabilă, şi o altă componentă regulată, grupând tendințe istorice de lungă durată" (art. 99). Unabomber alege să se ocupe numai de a doua componentă. După cum remarca Alston Chase, Kaczynski a „respins complexitatea şi relativismul pe care le-a întâlnit în domeniul umanist" pentru a adopta „stilul cognitiv dualist al matematicilor." Kaczynski funcționează parcă pe baza unui cod de 0 şi 1. Dualismul matematicilor se mulează perfect pe maniheismul său, pe lupta dintre Natură şi Tehnologie pe care o consideră crucială pentru libertatea omului. Dualismului, Unabomber îi alătură determinismul, lăsând să se înțeleagă că „tendințele istorice de lungă durată" sunt cele care contează. Şi, asemeni marxiştilor, Unabomber descoperă infrastructura economică responsabilă pentru modul de dezvoltare a societății: „Tehnologia singură este responsabilă, sistemul nu este mânat de ideologie, ci de cerințele tehnologiei" (art. 119). Preocupat de tehnologie, Unabomber nu poate explica de ce s-a ajuns la societatea industrială. Nemulțumit de opiniile istoricilor, pe care le declară simple speculații, el declară că, nu se ştie cum, începând cu secolul al

XVII-lea, civilizația occidentală s-a abătut, solitară, pe calea revoluției tehnologice: „Entuziasmul pentru «progres» este un fenomen specific societății moderne şi se pare că nu a existat înainte de secolul al XVII-lea“, scrie el în *Manifest* (art. 210).

De fapt, entuziasmul pentru progres a fost larg răspândit în Evul Mediu occidental şi se regăseşte în smeritul optimism al lui Bernard de Chartres care spunea: „Suntem pitici care stau pe umerii giganților“. În afara lui Augustin, determinist pesimist, Evul Mediu stă sub semnul libertății optimiste a călugărilor iscoditori, inovatori şi ştiințifici. Omul medieval nu era ferit sau inconştient de efectele nefaste ale tehnologiei. În *Mosella*, poem atribuit lui Ausonius dar probabil scris de un scrib monastic din secolul al IX-lea, găsim versuri în care autorul se plânge de zgomotul strident al unei mori de tăiat marmură aşezată pe malurile unui afluent al Mosellei. În 1388 Anglia simțea nevoia primelor legi antipoluare. Căutând un *perpetuum mobile*, o sursă de energie perpetuă, inginerii medievali încep să utilizeze gravitația şi magnetismul. Tehnologia e, dintru început, legată de ideea forțelor nestăvilite, a determinismului. Dacă la început ştiința descoperă forțele ineluctabile ascunse în creația lui Dumnezeu, odată cu ideologizarea ştiinței şi tehnologiei se vorbeşte de un determinism tehnologic în sine: tehnologia însăşi devine una din forțele dumnezeieşti, naturale sau satanice (William Blake), care aspiră liberul arbitru. Tehnologia ne emancipează inevitabil, se extaziază optimiştii. Tehnologia ne înrobeşte inevitabil, protestează pesimiştii.

Tehnologia nu a lipsit niciodată din istoria europeană pentru a apărea miraculos şi copleşitor la un moment dat. Dacă acceptăm teoria cumva braudeliană a lui Kaczynski, conform căreia există două componente ale istoriei, o componentă evenimențială şi alta alcătuită din durate lungi, atunci trebuie spus că tehnologia, înainte

de a deveni o forță ineluctabilă, a fost o „întâmplare“: o piatră aruncată în șuvoi. Ceea ce a transformat știința în tehnologie, tehnologia în capitalism, capitalismul în pozitivism și pozitivismul într-un soi de mesianism tehnico-științific sau, mai nou, genetico-cibernetic, nu a fost numai tehnologia în sine. Nu numai tehnologia e vinovată, așa cum scrie Kaczynski. Există un punct de contact, o temperatură istorică la care tehnologia devine ideologie și ideologia se traduce în aplicarea pe scară largă a inovațiilor tehnico-științifice. Ideologia modernă a progresului nu e numai un produs al revoluției științifice (care, inițial, era reacționar-mistică), ci și un generator de explozie tehnologică. Fără a intra în amănunte, se poate spune doar că, bazat pe esențialism scolastic și pe diferite interpretări ale transcendenței radicale protestante dar și ale imanentismului spinozist (ale cărui efecte sunt că ne lasă, ca și transcendența radicală protestantă, cu o lume autonomă, gata de a fi pusă pe masa de disecție), impulsul inițial al revoluției științifice a venit din partea ideii că omul poate mântui Firea prin știință și tehnologie. Aflându-și rădăcina în *Geneză*, știința modernă s-a născut ca o reiterare a obligației omului de a îngriji grădina Raiului. Numai că, în loc de „păstor“ al Firii, omul modern s-a transformat treptat în *developper* al Edenului, la poarta căruia a instalat un gater și un abator.

Unabomber scrie că: „Oamenii nu aleg într-un mod conștient și rațional forma de societate în care trăiesc. Societățile se dezvoltă prin procese de evoluție care nu sunt supuse unui control rațional“. Reformele sunt așadar sortite eșecului, iar revoluțiile nu știe nimeni cum vor sfârși. Sau sfârșesc cum erau programate genetic să sfârșească. Ca exemplu, el oferă Revoluția Americană despre care spune că a reprezentat „un mare pas înainte (...) pe drumul pe care mergea deja lumea anglofonă“. Unabomber avertizează că principiile sale istorice „nu exclud excepțiile“, dar că ele ar trebuie mereu avute în minte ca antidot la aventuri utopice: „Iar dacă ajungem cumva la concluzii care le contrazic, ar fi bine să ne reevaluăm analiza iar concluziile să le reținem doar dacă avem motive solide s-o facem“ (art. 110). Interesant e că, din nou, alura deterministă și maniheistă a lui Unabomber e specifică istoriografiei *Old Hat* (liberale) și celei *Old Guard* (marxiste) care închid istoria pe orizontala progresului liberal-democratic sau socialist-revoluționar.

Unabomber nu lasă loc contingenței, eroului, „nasului Cleopatrei“, deși el însuși acționează în numele libertății și autonomiei eroice. Determinismul, ideea că nu putem controla rațional societatea sau o revoluție îi permit doar să încerce a „grăbi“ prăbușirea sistemului care, spune el, inevitabil va cădea. Când Kaczynski îi scrie lui David Gelertner că „progresul tehnic și creșterea economică“ nu sunt inevitabile, așa cum cu optimist tehnocratic credea profesorul Gelertner de la Yale, el nu o făcea în numele scepticismului conservator, al contingenței, ci în numele unui determinism de sens contrar. Unabomber credea că e inevitabil ca „sistemul“ să se prăbușească: el voia doar să accelereze acest sfârșit pentru a salva libertatea umană, deși, conform propriilor principii, nu știm câți oameni ar mai supraviețui să se bucure de acea libertate.

5. Gânduri finale

Mitropolitul Hieroteos de Nafpaktos scria că „persoana nu poate fi cuprinsă de definiții filosofice și de analize teologice, ci experiată prin suferință“. Apologiile lui Kaczynski ne arată că a suferit mult din cauza invaziei tehnologiei în viața sa, dar și că nu a vrut să ducă acea suferință, că a vrut să se scuture de ea. Alegând revolta, Kac zynski a ales masca, rolul lui Unabomber, în locul persoanei.

Revolta lui e revolta omului modern care nu înțelege rostul întemeietor al ascezei, al timpului petrecut în interval. Asceza folosită împotriva tehnologiei e dramatică: deci premodernă. Drama seculară sau liturgică e centrată pe o prezență, pe prezența zeului și a eroului sau sfântului. Liturghia, sărbătoarea, hramul, sunt structurile vechi ale timpului mântuitor, ale abolirii sau transfigurării timpului. Calendarul liturgic e profund anti-modern, și profund subversiv la adresa (comuni)(consumi)smului și abundenței preambalate. Terorismul e o formă de a răspunde morții cu moarte. Dar numai alături de Hristos se poate „cu moartea pre moarte călcând“ învia. Restul e publicitate.

[*] Postfață la *Unabomber. Profetul ucigaș*, de Ovidiu Hurduzeu (Ed. Logos, București, 2007)

Identitate și alteritate

Deşi procesul comunismului este amânat sine die*, producția de memorialistică capătă consistență pe zi ce trece, adaugându-se piese importante care vin să umple multe din golurile istoriografiei noastre recente. Toate aceste mărturii prezintă realiter articulațiile unei perioade în care crima şi delațiunea erau singurele norme de impunere a unui adevăr schimonosit, după chipul şi asemănarea Diavolului, întrupat efectiv într-un sistem ideologic abominabil.*

Constantin Mihai

După publicarea volumului *Arta supraviețuirii* (Craiova, Editura Omniscop, 1998), doamna profesoară universitară Lelia Trocan, specialistă în istoria literaturii franceze, a teoriei şi criticii literare moderne, ne oferă surpriza plăcută a unui nou volum, *Les Années de plomb* (Paris, l'Harmattan, 2007), axat pe aceeaşi problematică a restituirii unor pagini vii din istoria confiscată a românilor. Sperăm ca apariția acestei cărți într-un spațiu tradițional stângist să atragă măcar atenția intelighenției franceze şi publicului larg asupra „binefacerilor" unei ideologii pe care Occidentul a îmbrățişat-o – şi se pare că încă o mai îmbrățişează, în pofida publicării şi acolo, de-a lungul timpului, a unor mărturii cutremurătoare despre crimele bolşevismului.

Ne putem pune întrebarea firească: ce anume i-a determinat pe coordonatorii unei prestigioase edituri pariziene să publice o asemenea carte, la rubrica de roman istoric? Răspunsul la o asemenea întrebare se circumscrie unei triple ipoteze: fie au fost atraşi de dimensiunea istorică a lucrării, de apelul permanent la ceea ce regretatul filosof Paul Ricşur numea memoria ca exercițiu de refacere a identității unei națiuni, fie au fost cuceriți de dimensiunea naratologică, de stilul aparte al autoarei de a surprinde estetic metafora durerii şi de a transforma într-o virtute creativă sau de o a treia ipoteză care îmbină cele două ipostaze, în sensul în care elementul istoriografic, memorialistic se pliază pe elementul naratologic, în care istoricul este dublat de *diegesis*, *mythos*-ul de *logos*, realizând acea unitate în diversitate. Nu putem risca un răspuns categoric, dar putem bănui că ceea de-a treia ipoteză a fost determinantă în publicarea acestui roman istoric românesc.

Martor – dar şi victimă – al unuia dintre fenomenele monstruoase din istoria României, comunismul, autoarea rememorează, în lucrarea de față, destinul unei familii care a suferit datorită refuzului peremptoriu de a pactiza cu forțele Diavolului, ce voiau satanizarea țării. Volumul, un amestec inextricabil de memorialistică şi roman istoric, dedicat lui Nicolae Trocan, unul din martirii rezistenței armate româneşti, o figură emblematică a luptei anticomuniste din zona Olteniei, înfățişează într-o formă estetică, rafinată, suferința familiei Trocan, care este şi suferința unei părți din trupul României.

Lucrarea se deschide cu o imagine panoramică, dar tragică a Bărăganului, locul de deportare a familiei Trocan, ca şi a multor altor suflete româneşti, insistând asupra funcției restitutive a memoriei, a *anamnesis*-ului ca reiterare a unei copilării dramatice. În urma instalării comunismului, Nae Trocan, fost ofițer al Flotilei I Aerostație de Paraşutişti Pantelimon, împreună cu vărul său, Nicolae Vulcănescu se retrag înarmați în pădurile din nordul județului Mehedinți, formând un punct de rezistență. Sunt ajutați de localnicii din zonă. Reuşeşte să dea mult de furcă autorităților comuniste, care vor pune un premiu de 100.000 de lei pe capul lui (era 1952) în vederea prinderii sale. În urma unei trădări, este arestat şi executat.

Volumul este întrerupt, pe alocuri, de unele deplasări în timp; de altfel, tehnica auctorială constă în schimbarea permanentă a planurilor narative inocularea în cadrul nucleului germinativ, a unor secvențe epice colaterale. Această tehnică de recuperare a trecutului prin trecut se dovedește utilă, în sensul în care elementul șocant al cărții este diluat ca intensitate pentru a potența valoarea tragicului. Se resimte formația de literat a doamnei Lelia Trocan, care îi permite mânuirea cu abilitate a limbajului poetic și a tropilor estetici. *Metafora plasticizantă* specifică supleței și rafinamentului discursiv se împletește armonios cu *metafora revelatoare* a suferinței, ca matrice stilistică ordonatoare.

„Simbolistica răului" se pretează unei științe a interpretării, unei hermeneutici; simbolurile răului atât la nivel semantic, cât și la nivel istoric, se metamorfozează în acest roman istoric, într-un simbolism al salvării, ceea ce conferă specificitate și originalitate scriiturii. Noutatea demersului romanesc al autoarei rezidă tocmai în posibilitatea de transgresare a anomicului, a abominabilului, prin proiectarea într-un orizont al luminii, al mântuirii.

Se poate afirma că simbolul, ca element emergent al poeticii acestui roman istoric, reușește, în favoarea structurii sale supradeterminate, să inverseze semnele temporale ale tramei. Dacă o „epigeneză" narativă este posibilă, aceasta se datorează puterii cuvântului care devine instrumentul interpretării, simbolul cauționând, de fapt, întregul traseu scriptural. Astfel, dialectica naratologică este susținută de o dialectică a limbajului, reperabilă la nivelul simbolisticii; această creație de sens implică că imaginarul funcției poetice este legat mai mult de cuvânt, în starea sa originară, decât de imagine, percepută ca o revigorare a percepției.

Romanul este construit pe tehnica încapsulării unor nuclee temporale în „sisteme constelante" în vederea revelării a ceea ce numim „eternitate regăsită" care, la limită, nu mai este un simplu referențial cronologic, ci unul extra-temporal, simbolic și simbolizabil, prin imagini spațiale. Timpul regăsit prin practica lecturii, este un timp cu nervuri succesive care se deschide spre mai multe cicluri. Este vorba de o tehnică romanescă modernă, în care timpul este deviat de la linia dreaptă și închis într-un mare ciclu ce înglobează ciclurile subordonate.

Cu alte cuvinte, autoarea ne propune un proiect novator de redescoperire a alterității, ca soluție etic-romanescă la realitatea unui timp intrat într-o disoluție profundă. Toate aceste evadări în livresc nu presupun o ocolire a unor vremuri trăite și experimentate la maximum, ci o redirecționare a energiei spre creația permanentă, văzută ca o sursă majoră a alterității fecunde.

„Structurile sintetice" – prin care desemnăm semnificația Celuilalt – care animă deopotrivă incursiunile inițiatice, precum și marea victorie ciclică asupra timpului, sunt într-adevăr structuri care se tipizează ca imagine a timpului. Și tocmai în această linie a spațiului poetic, a spațiului sugerat și trasat de imagini se poate uni firul inițierii cu structurile constelațiilor și cu cele ale memoriei. Aici se întâlnește mersul linear și inexorabil al timpului cu sincronicitatea care îl transformă în destin asumat, estetica frumuseții devenind domeniul acestei *coincidentia alteri*.

Perspectiva naratologică, subiacentă proiecției actului creativ de reconfigurare a unui topos al alterității, ca soluție antifrastică, oximoronică la răul existent, implică și dimensiunea memoriei, a reactivării funcției sale terapeutice. De aceea, considerăm că cea de-a treia ipoteză de construcție a acestui roman, de care aminteam la începutul textului, este funcțională, validând un demers auctorial complex, generat deopotrivă de întâlnirea consubstanțială dintre *logos* și *mythos* ale cărei rezultate le putem decela într-un plan multiplu: la nivelul paradigmei romanești, prin sublimarea acelui *imago* estetic al *coincidentiei alteri*, producător de semnificații majore, iar la nivelul paradigmei istorice, prin reinstituirea *anamnesis.*-ului ca singura posibilitate de refacere a fibrei morale a națiunii.

Les Années de Plomb este o certă reușită literară, ale cărei calități intrinseci (rafinamentul discursului, complexitatea tehnicii narative, pluralitatea demersului) dau măsura valorii sale. Ea se constituie și într-o prețioasă sursă istoriografică în amplul și mult așteptatul proces al comunismului, plecând de la presupoziția că numai prin astfel de lucrări vom putea exorciza un trecut, punând bazele unei primeniri indispensabile spațiului românesc.

Muzica dinlăuntrul cuvintelor

Gaston Bachelard, Poetica reveriei,
Ed. Paralela 45, Piteşti 2005, trad. Rom. Luminiţa Brăileanu.

Paul-Gabriel Sandu

Apărută de curând în seria studiilor socio-umane a editurii Paralela 45, opera lui Bachelard, *Poetica reveriei*, ia forma unui vis deliberat în care visătorul găseşte propria lui condiţie drept cel mai potrivit subiect de visare. Metoda la care recurge Bachelard pentru a-şi organiza reveriile este una în definitiv simplă şi concrescută reveriei: „Metoda fenomenologiei în privinţa imaginilor poetice este simplă: ea constă în accentuarea caracteristicii primordiale, în decelarea esenţei lor" (p. 11). Scriind despre reverie cu mijloacele pe care tot ea i le pune la dispoziţie, Bachelard regizează de fapt o aşezare faţă în faţă a reveriei cu ea însăşi, folosindu-se de mijlocirea sporitoare a oglindei propriei sale „anima". Motivul acestui demers nu poate fi altul, mărturiseşte Bachelard, decât acela de a face din „reveria poetică scrisă, împinsă până la pagina literară [...] o reverie transmisibilă, o reverie inspirantă, adică pe măsura talentelor mele de cititor" (p. 15).

Pentru a ajunge în intimitatea gândului autorului, trebuie îmi primul rând să nu confundăm reveria cu un vis nocturn. Ea nu se revendică precum acesta din subconştient, ci este mai degrabă semnul unei definitive instalări a omului în „fericirea lumii", iar cea mai marcantă deosebire dintre cele două stări e că prima dintre ele, reveria, este conştientă şi ne aparţine, în timp ce visul e profund inconştient, lăsând uneori senzaţia că nici el e cel care ne visează pe noi. Polaritatea reverie-vis este de fapt reflectarea dualităţii anima-animus, profunda dualitate a sufletului omenesc, consideră Bachelard citând în câteva rânduri cuvintele celebrului psiholog.

Însă care este pretextul acestei reverii? Care este solul uşor „fenomenologic" din care ea îşi trage sevele? Răspunsul şi justificarea lui ne sunt oferite în ultimul capitol al introducerii: „Ele, documentele, îmi vin din cărţi, căci toată viaţa mea este lectură", cartea fiind pentru Bachelard simultan „o realitate a virtualului şi o virtualitate a realităţii" (p. 33).

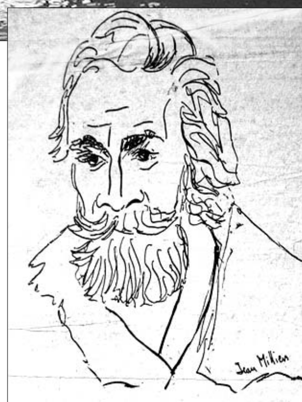
Cele cinci capitole în care este împărţită cartea trebuie gândite ca un fel de trepte care suie, într-un ritm din ce în ce mai grăbit spre reveria deplină, angajată, cosmică. Astfel, dacă primul dintre capitole ne deschide lumea „visătorului de cuvinte", ultimul dintre ele nu se poate intitula altfel decât „Reverie şi cosmos". Însă pentru a ajunge în puctul deschiderii totale mai înainte trebuie să ne scufundăm în adâncul sufletului uman, acolo unde sălăşluiesc forţele originare, femininul – anima şi masculinul – animus, să recuperăm apoi copilăria pe calea aceluiaşi vis, pentru a putea constata, un moment înainte de celebrarea reveriei cosmice, că un visător autentic „nu şi-ar ierta-o niciodată dacă s-ar îndoi de imaginile lui pentru a-şi afirma existenţa" (p. 197).

Pentru a lăsa neatinsă plăcerea lecturii, dar şi pentru a aduce totuşi mărturia unei promisiuni irezistibile, vom întârzia o clipă asupra primului dintre capitole, locul unde fascinaţia pentru cuvânt îl metamorfozează pe acesta într-un templu al reveriei, unde nu se intră decât pentru a visa. Ce moment ar fi fost mai prielnic decât acesta pentru a constata că „deja, prin genul cuvintelor care le denumesc, vis şi reverie apar ca diferite" (p. 37). Din nefericire, ar spune Bachelard, în limba română, o limbă care a preferat indecizia în ceea ce priveşte cele două genuri, indecizie refu-

giată în genul neutru, diferența dintre vis și reverie nu mai ține de evidență.

Întreg capitolul este o reverie pentru care nu e nevoie decât de cuvinte. Ronul sau Rinul sunt niște „monștri lingvistici" pentru cel care nu poate gândi numele fluviilor decât având genul din limba maternă: „Aube și Sena, Mozela și Loara sunt singurele mele râuri" (p. 39). Reveria leagă cu un fir invizibil lucruri ce nu par a avea nimic în comun. De la nume de fluvii autorul trece la „clopotnița [care] nu este decât lăcașul de unde clopotul își aruncă spre cer sunetul grav și plin", acesta născându-se din îmbrățișarea femininului cu masculinul.

Bachelard deplânge actele gramaticale care au așezat „în categoria femininului o ființă care și-a câștigat noblețea în masculin" (p. 39). Centăureasă este un feminin imposibil, însă autorul ne oferă varianta femininului visător, dintr-un dicționar de plante: țintaură. Liniștea – „silence" provoacă nedumerirea autorului care mărturisește că nu poate visa acest cuvânt decât la feminin, folosirea lui imperativă fiind singurul vinovat pentru genul masculin al substantivului. Și cum ar fi posibile toate aceste reverii dacă „simplele cuvinte" nu s-ar odihni în „culcușul unei visări" (p. 53)? Astfel, orice cuvânt poate fi pentru Bachelard nesfârșit izvor de visare, iar întreaga carte este dovada supremă a acestui fapt.

Gaston Bachelard

Sfârșind, constatăm că *Poetica reveriei* este un îndreptar pentru cititorul dator să transforme reveriile tuturor poeților în propriile sale vise diurne, să le interiorizeze și să le sublimeze alchimic sub zodia „eternului feminin": anima.

Eminescu și creștinismul

Unul dintre abuzurile interpretative privitoare la Eminescu este şi supralicitarea dimensiunii creştine a operei sale, împinsă, mai recent, pînă la adunarea de semnături pentru... „canonizarea“ oficială a poetului! Mulți dintre cei ce consideră că „românismul“ este inseparabil de creştinism (şi mai ales de ortodoxie) gîndesc cam aşa (gîndire „dogmatică“ în sensul prost al cuvîntului): dacă pe de o parte „poetul național“ este „expresie integrală a sufletului românesc“, iar pe de altă parte „ortodoxia este măsura românității noastre“, atunci Eminescu trebuie *să fie un autentic creştin ortodox!*

Răzvan Codrescu

Nu ezit să mărturisesc – asumîndu-mi surîsul ironic al cititorului „emancipat“ şi „echidistant“ – că şi mie mi-ar fi plăcut ca „poetul național“, atît de reprezentativ în multe alte privințe pentru „sufletul românesc“, să fi fost mai pătruns, în viață şi în operă, de duhul creştinismului şi mai ales al ortodoxiei „strămoşeşti“. Se întîmplă însă că n-a fost aşa...

I

Nu este vorba de a contesta aici nici „exponențialitatea“ lui Eminescu, nici nota ortodoxă a „specificului național“, dacă e să ne punem într-o perspectivă tradiționalistă. Însă un om, oricît de genial şi de specific, nu poate da seama singur de *toate* dimensiunile unei tradiții naționale, fie şi numai pentru faptul că se supune şi el, în mod fatal, unor determinări istorice şi psiho-biografice. A face din Eminescu un poet şi un gînditor creştin *cu orice preț* rămîne o mistificare naivă, ce nu aduce vreun folos real nici literaturii, nici religiei. Tot aşa cum nu trebuie trasă nici concluzia opusă, anume că Eminescu ar fi fost complet lipsit de sensibilitate religioasă sau că s-ar putea număra printre exponenții radicali ai demonismului romantic ori ai ateismului modern. El are mai degrabă, cum s-a zis despre Goethe, „o religiozitate fără religie“, explicabilă mai ales prin contextul romantic. Nu rareori întîlnim la el un eclectism religios, inseparabil de elanul fanteziei lirice şi de recuzita magico-mitologică. Numai în mod excepțional lucrurile se structurează într-o vagă constelație creştină. (Că, în resorturile „abisale“ ale spiritului său, Eminescu poartă pecetea „stilistică“ a ortodoxiei, a sensibilității răsăritene în genere, aceasta este o altă discuție, posibilă prin „analiza spectrală“ a operei, dar care nu mai ține aproape în nici un fel de autodeterminarea lui conştientă; ar fi ceva asemănător – *mutatis mutandis* – demersului de revelare a „profilului plutonic“ al poeziei eminesciene, la care se aventurase odinioară un Ion Negoițescu).

Pentru a nu fi învinuiți de afirmații gratuite, să cercetăm onest principalele „argumente“ de care obişnuiesc să uzeze partizanii puțin cam grăbiți ai programaticului „creştinism eminescian“.

Ar fi vorba, în mare, de două categorii de „argumente“: unele „materiale“ (reprezentate de texte sau date biografice concrete), altele „specu-

lative" (deduse din interpretarea *pro domo* a unor afirmaţii, atitudini sau fapte). De obicei, se porneşte de la opera literară, căutîndu-se apoi puncte de sprijin şi în opera publicistică sau în biografie.

II

Din opera literară (mai ales din cea postumă) sînt invocate cam următoarele: cunoscuta *Rugăciune* („Crăiasă alegîndu-te..."); sonetul *Răsai asupra mea*; cutare strofe închinate Mîntuitorului (unele Naşterii, altele Învierii); nişte terţine vizînd Trinitatea; figurile de sihaştri şi de călugări (îndeosebi din proza literară); cîteva analogii cu mituri sau motive biblice (uneori doar simple automatisme ale limbajului creştin). Din opera publicistică se selectează de obicei cîteva pasaje referitoare la creştinism şi Biserică sau se sugerează – mai discret – concluzii trase dintr-o poziţie „antisemită" rău înţeleasă. Nostalgiile medievale ale poetului sînt şi ele aduse în discuţie. Biografia, încă şi mai săracă în repere creştine, este tratată mai mult la modul speculativ (aici intră şi corespondenţa). Nu alta fusese, pe vremuri, „metoda" doctorului C. Vlad, a cărui „extravagantă sistemă", observa G. Călinescu, era de „a socoti adevărat sau fals ceea ce convine sau nu *tabloului simptomatic*"! Chiar dacă „grila" creştină nu este jignitoare pentru poet, cum ajunsese să fie cea psihanalitică, adevărul rămîne la fel de păgubit.

Să privim lucrurile mai îndeaproape. Poezia *Rugăciune*, fără îndoială o izbîndă artistică (Sextil Puşcariu i-a făcut şi o subtilă analiză sub aspect eufonic), n-are deloc o geneză mistică. G. Călinescu a semnalat demult că, printre nişte exerciţii de limbă latină dintr-un manuscris, „poetul îşi transcrie chiar *Pater noster* şi *Ave Maria* [...]. Şi, lucru vrednic de notat, cam pe aceleaşi pagini apar fragmente din vestita rugăciune [...], precum şi o invocaţie către Iisus". E limpede că poetul a pornit să versifice sub sugestia rugăciunilor copiate. Căutarea efectelor pur formale este evidentă. „Invocaţia către Iisus" sună astfel: „Isuse Hristoase,/ Isvor mîntuirilor/ Şi Domn al oştirilor [?!],/ De oameni iubitorule,/ Mîntuitorule". Se vede că Eminescu făcea acrobaţii ritmice, dincolo de orice implicare mistică sau rigoare teologică. Întîlnim acolo o variantă primitivă a *Rugăciunii* sale. Mai pe urmă, şlefuind-o, poetul n-a găsit altceva de făcut cu ea decît s-o introducă în corpul unei poezii cu titlu exotic (*Tat twam asi*) şi fără nici o altă valenţă creştină. La Eminescu, cum e şi firesc, suverană rămîne Poezia. Altminteri ce sens ar avea să-L numeşti pe Iisus Hristos „Domn al oştirilor" (sintagmă veterotestamentară) sau pe Maica Domnului „Luceafăr al mărilor" (ceea ce duce gîndul la... Lucifer sau la Venus – „Venerea" – cea opusă în altă parte „Madonei")?!

Răsai asupra mea... este tot un soi de rugăciune amară, dezabuzată, adresată Fecioarei. Judecata strict *estetică* ne-ar obliga să concluzionăm pe varianta ultimă. Judecata religioasă – ce-şi propune să iscodească sufletul poetului – poate însă concluziona şi pe variante de lucru. Studiind deci atît varianta finală, cît şi procesul de elaborare al sonetului în discuţie, constatăm că rugăciunea eminesciană nu este deloc aceea a unui credincios. Tocmai de asta se şi plînge poetul: „Străin de toţi, pierdut în suferinţa/ Adîncă a nimicniciei mele [versuri cu iz schopenhauerian – n. n.],/ Eu nu mai cred nimic şi n-am tărie"... Sau în variantă: „Nu cred nimic şi asta mă doboară./ Nici în amor nu cred şi nici în ură/ Şi sfîntă nu-mi mai e nici o idee,/ Pierdui avîntul ce-mi dădea tărie,/ A mele visuri toate se pierdură"... În „noaptea gîndurilor", poetul simte nevoia unei „lumini"; „tinereţea", „credinţa", „speranţa" pe care le cerşeşte rămîn noţiuni vagi, traductibile mai degrabă în planul laic. Un vers precum „Eşti prea mult înger, prea puţin femeie" (trecut, cu o uşoară ajustare, în *S-a dus amorul*) nu prea este o mostră de evlavie (cum nu este nici acea mişcătoare „Golgotă a dragostei erotice" din *Răsari să dai lumină*, unde nepăsarea iubitei faţă de „ruga mea fierbinte" îl face să se asimileze de-a dreptul dramei christice: „Mă faci părtaş în lume durerilor lui Crist")...

Rugăciunea devine la Eminescu *un procedeu poetic* între altele; factorul transcendent, în sine indiferent, apare ca un simplu interlocutor liric ideal (putînd fi Zalmoxis, Odin, Dumnezeul creştin, Sfînta Fecioară ş.a.m.d., ba chiar iubita idolatrizată, ceea ce, esteticeşte, este totuna). S-ar putea ca vreun cetăţean pios, receptînd textele prin prisma propriei sensibilităţi religioase, să capete din ele o impresie mai largă decît cea estetică. Se cade însă a nu confunda ceea ce aparţine

poetului însuşi cu ceea ce sîntem noi „predispuşi“ să vedem în el...

Poezia intitulată *Christ* (mai tîrziu *Dumnezeu şi om*), scrisă pe la 19 ani, reprezintă, spre deosebire de *Rugăciune* şi *Răsai asupra mea...*, un evident rebut de atelier poetic (ca şi terţinele „danteşti“ închinate Trinităţii, ce-s de tot obscure). Tema poeziei este cea din *Epigonii*, schimbată fiind doar recuzita. Tînărul poet deplînge scepticismul contemporan, recurgînd la ştiuta antiteză trecut-prezent („Astăzi mintea e bogată, dar credinţa este seacă“ sau „Ieri ai fost steaua de aur a-mpăraţilor creştini,/ Azi în gura lor profană nu mai eşti decît un nume“), aplicată de astă-dată pe imaginea lui Hristos (numit în mod livresc *Christ*, cum se întîmplă şi-n alte locuri). Pulsul vremii e luat, ca şi-n *Epigonii* (poem elaborat în aceeaşi epocă), prin artist (aici cel plastic). Este contemplată o gravură veche, de pe ultima pagină a unei Biblii „roase de molii“, scrise cu „litere bătrîne“ (chirilice), pe care poetul le apreciază drept „*strîmbe* ca gîndirea *oarbă* unor secole *străine*“ şi „*triste* ca aerul *bolnav* de sub murii *afumaţi*“. Epitetele pe care ne-am îngăduit să le subliniem nu credem că-s prea măgulitoare pentru o conştiinţă creştină (ca să nu mai vorbim de faptul că ele intră în contradicţie cu însăşi teza urmărită de autor). „Gravura grosolană“ reprezenta naşterea în staul: pruncul avea „faţa mică şi urîtă“, semănînd cu „o ieroglifă cu fruntea amărîtă“ (?); Maria, veghind alături, era „tăcută, ţeapănă, cu ochii reci“. După această descripţie, vine meditaţia propriu-zisă („Era vremi acelea, Doamne“...), pe fondul căreia poetul are viziunea magilor închinători, puşi să vină „din pădurile antice ale Indiei cea mare“ (?!), după „astrul fericit“. Mare era credinţa bătrînilor în „eternul rege“ născut „în tavernă“ şi reprezentat cu atîta simplitate, pe cînd artistul modern, atins în inimă de mussetianul *mal du siècle* („a veacului suflare“) şi pierzînd miezul credinţei („tu eşti om – nu Dumnezeu“), păstrează doar reprezentarea falsă şi goală („Dacă inima-i pustie mîna fină n-o urmează“). Poetul preferă, se înţelege, vechea „gravură grosolană“, ieşită însă dintr-o credinţă „de stîncă“. Iată-ne picaţi pe problematica „formei fără fond“ şi a scepticismului epigonic – clasice obsesii eminesciene, în raport cu care figuraţia creştină e cu totul conjuncturală!

La fel de irelevantă şi de greoaie este şi poezia *Înviere*, mai mult descriptivă decît meditativă, cu o imitaţie destul de stîngace a cîntărilor pascale: „Christos au înviat din morţi,/ Cu cetele sfinte [?],/ Cu moartea pre moarte călcînd-o,/ Lumina ducînd-o/ Celor din morminte!“...

S-au mai invocat, spuneam, figurile de sihaştri: bătrînul Euthanasius şi tînărul Ieronim din *Cezara*, Iosif din fragmentul numit *Moş Iosif* (acelaşi cu cel din *Boierimea de altădată*) etc. După Călinescu, *Mureşan* însuşi aduce un caz de eremitism. Dar nici unul dintre pustnicii eminescieni, deşi unii poartă sutană, nu trage a creştin; ei trebuie înţeleşi prin cultul romantic al singură-

tăţii (sau mai bine zis al în-singurării), fiind cu toţii nişte solitari visători şi cosmicizanţi, teoreticieni şi practicanţi ai unui naturism potenţat prin magie, năzuind insolite Edenuri terestre (insula lui Euthanasius) sau selenare (cazul Dan-Dionis) unde instinctele pure să se exercite în voie (ca-n *Şarpele* lui Mircea Eliade, ce se trage, în bună parte, din *Cezara*).

Iosif voise iniţial să se călugărească, dar pînă la urmă alesese pustnicia pe propria-i moşie (ca fiindu-i, aşa-zicînd, mai la îndemînă). Confuzia religioasă a „visătorului zahastru“ e şi cea a lui Eminescu, cel puţin la data redactării paginilor respective. Certat cu vremurile noi („Toţi aceşti oameni tineri erau atît de deşerţi“), Iosif se refugiase în... „astrologia cea grecească“!!! Acest soi de creştinism astrologic este teoretizat într-un limbaj greoi şi pueril („Cu deosebire naturile bogate trebuiau, după părerea lui, să fie în legătură cu o stea [...]. Prin aceea se deosebesc, pentru că unii au în ei o rază cerească, care îi face să fie pătrunşi de putere asupra firei a unei stele, iar ceilalţi, născuţi din lut şi nefiind în legătură decît cu coaja pămîntului, sînt robi cu duhul“...), rezultînd o eclectică mitologie poetică, cu varii surse romantice, orientale şi oculte, la care se adaugă un lustru neconvingător de speculaţie filosofică. De natura aceasta, diferind numai prin nuanţe, sînt toate teoriile profesate de sihaştrii eminescieni, străine de orice teologie oficială. Ei n-au nimic de-a face cu eremitismul creştin (după cum şi preoţii eminescieni sînt mai totdeauna păgîni). Probabil că o astfel de „călugărie“ viza Eminescu şi pe cînd, în tulburarea bolii, îşi declarase intenţia de a se călugări. Altminteri, monahismul autentic pare mai degrabă a-i fi repugnat (a se vedea cazul Blancăi din *Făt-Frumos din tei*).

În ce-l priveşte pe „individul metafizic Zoroastru-Dan-Dionis“ (G. Călinescu), cel ce aboleşte, pe cale magică, timpul şi spaţiul şi, extaziat de propria-i aventură, cade în ispita de a se gîndi pe sine drept dumnezeu, el reprezintă un caz de luciferism naiv, aproape involuntar. A scoate de aici vreo încheiere creştină, dincolo de simpla analogie culturală cu mitul biblic al căderii lui Lucifer (anulată şi aceasta, în mare măsură, de substratul panteistic al nuvelei), ar fi la fel de neavenit ca şi a scoate din acelaşi text, precum doctorul C. Vlad, dovada unei aşa-zise „grandomanii“ a poetului! Tot aşa, pesimismul lui Eminescu nu este de natură biblică, ci schopenhaueriană (cu inevitabile elemente de indianism).

Substanţă creştină nu se află nici în *Luceafărul*, iar aventura exegetică interbelică a unui Radu Dragnea, aceea de a-l vedea în Hyperion pe... Arhanghelul Mihail, rămîne o simplă năstruşnicie de epocă. E drept că într-un loc Eminescu îl numeşte pe Hyperion „tînăr voevod“; nu se poate întemeia însă o interpretare pe un singur cuvînt, mai ales că, în limba veche, nu numai arhanghelii Mihail şi Gavriil erau numiţi „(sfinţii) *voievozi*“, dar acelaşi cuvînt îl putea denumi pe diavolul însuşi („Şi toţi aceia care au căzut de în cer cu acel voievod [subl. n.], făcutu-s-au diavol întunecat“, stă scris într-un vechi *Hronograf*). Altcineva (Iulian Jura) încercase să scoată de aici un argument tocmai pentru identificarea lui Hyperion cu... Satana (apelativul „demone“, existent în variante, a fost părăsit de poet, probabil tocmai pentru a nu genera asociaţii hazardate). În jurul *Luceafărului* s-a delirat îndelung, invocîndu-se cele mai diverse teme şi motive, mitice ori filosofice. Eminescu, ce-i drept, se putuse gîndi tangenţial, cum rezultă din variante, la Buddha, la Platon, la Orfeu, dar niciodată la vreo figură din sfera creştinismului. „Înţelesul“ fundamental pe care a vrut să-l dea poemului îl mărturiseşte el însuşi (ms. 2275 bis, f. 56 v.). După ce-şi indică sursa iniţială (basmul românesc *Fata în grădina de aur*, cules de germanul Kunisch), explică: „Aceasta este povestea. Iar înţelesul alegoric ce i-am dat este că dacă geniul nu cunoaşte nici moarte şi numele lui scapă de noaptea uitării, pe de altă parte însă pe pămînt nu e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc. Mi s-a părut că soarta Luceafărului din poveste seamănă mult cu soarta geniului pe pămînt şi i-am dat acest înţeles alegoric“. Totul cade, aşadar, „în marginea romanticei definiţii a geniului“ (G. Călinescu), iar alegoria trimite spre o nefericire foarte pămîntească. În orice caz, nu un poet creştin l-ar fi numit pe Sf. Arhanghelul Mihail „luceafăr“ (numele popular românesc al lui Lucifer), punîndu-l să tînjească după dragostea profană şi să ceară dezlegare de „greul negrei vecinicii“! Eminescu n-are nimic de cîştigat dintr-o interpretare creştină, iar creştinismul însuşi cu atît mai puţin.

Dacă din cele prezentate pînă aici n-a rămas mai nimic în sprijinul creştinismului eminescian, din diferitele firimituri ciugulite de prin cuprinsul operei şi scoase din context, nu poate rămîne nici atît. Tradiţia creştină milenară a generat multe automatisme de limbaj (şi chiar de cugetare), fără vreun raport necesar cu efectiva religiozitate. Dacă Eminescu îşi intitulează cutare poezie *Înger şi demon* sau dacă spune, bunăoară, „Prea mult un înger mi-ai părut şi prea puţin femeie", de aici nu se poate trage vreo concluzie privitoare la creştinismul său, căci atunci şi de-alde Rică Venturiano ar putea fi asimilat creştinismului pentru că foloseşte sintagma... „angel radios"! Să ne ferim de a cădea în cealaltă extremă a stupidităţii unui popă Grama!

Nici publicistica nu ne oferă mai mult, în ciuda cîtorva aparenţe contrarii. Ce-i drept, Eminescu se pronunţă în cîteva rînduri destul de favorabil la adresa Bisericii sau a creştinismului în genere. Ba chiar se poate spune că, dacă în opera literară îi mai scapă cîte un accent de ateism sau anticlericalism (ca să nu mai aducem vorba despre factura păgînă a unor poeme întregi), în articole el se arată mult mai ponderat, intrîndu-şi în pielea de pedagog naţional. Odată exaltă retoric creştinismul („Creştinism! religia săracilor şi a nenorociţilor [...], tu eşti floarea răsădită din sărăcimea imperiului roman, răsărită din sclavie"...), într-un limbaj apropiat de cel al socialismului creştin, de unde se vede că religia creştină nu-l preocupa în deschiderea ei mistică, ci doar în cea social-istorică. Într-o altă împrejurare, se referă chiar desluşit la funcţia socială a principiului iubirii, evident desacralizat: „Tristă şi mîngîietoare legendă! Iată, două mii de ani aproape de cînd ea a ridicat poporul din întunerec [...] pe principiul iubirii aproapelui"... „Legenda" creştină rezolvă deci problema strictă a unui „principiu moral în istorie" (altădată formularea este mult mai tranşantă: „o poliţie morală"!). Atît şi nimic mai mult. Nici măcar în treacăt nu apare vreodată la Eminescu noţiunea creştină a mîntuirii. În ce ne priveşte pe noi, românii, ortodoxiei îi este recunoscut rolul în conservarea fiinţei naţionale şi-n catalizarea vechii culturi româneşti (ceea ce este o observaţie pe cît de adevărată, pe atît de banală). Merite culturale şi civilizatoare a avut însă mai cu seamă catolicismul („toate popoarele cari posed înaltă civilizaţiune astăzi, dacă nu sînt, au fost măcar mult timp catolice"). Numai protestantismul îi repugna, văzînd în el o tendinţă de „iudaizare a religiei creştine" (afirmaţie insuficient argumentată). Cert este că nici una dintre consideraţiile lui Eminescu privitoare la creştinism nu este de natură teologică, nici nu implică credinţa lui personală.

Cam atît oferă opera însăşi (şi este grăitor că am fost siliţi să ne mişcăm mai mult pe la periferia ei!). Să vedem acum ce ne oferă biografia.

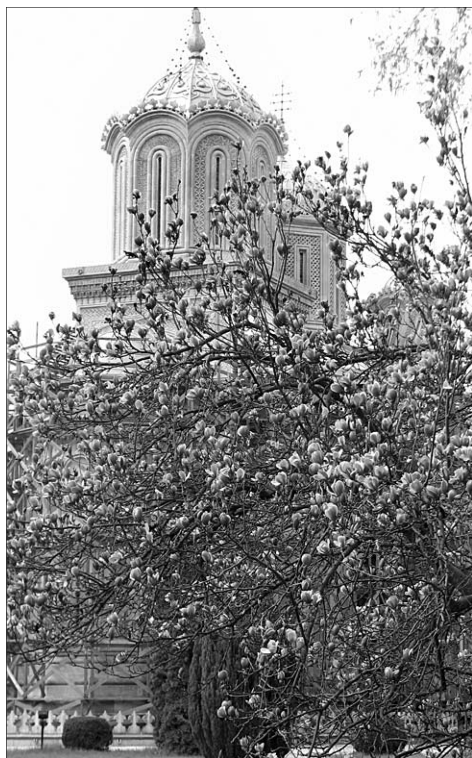
III

S-a sugerat că Eminescu purta creştinismul în chiar originea lui ţărănească. Nu putem privi însă lucrurile atît de simplist (Creangă era „mai ţăran" decît Eminescu şi totuşi a avut o rea întîlnire cu creştinismul...). Întîi că un om nu este doar produsul mediului în care se naşte şi se mişcă, mai ales cînd omul acela se numeşte Eminescu. El vine cu un dat sufletesc propriu care, mai ales cînd e unul de excepţie, nu prea se lasă redus la un numitor comun. Apoi educaţia în sens larg, factorii formatori activi, externi şi interni, capătă o pondere hotărîtoare. În familia căminarului Gheorghe Eminovici nu pare să fi primat educaţia religioasă. Tatăl stătea drept pe la liturghii, după vechea cuviinţă, dar un suflet religios nu era. Mama – Raluca, fata stolnicului Juraşcu – „mai evlavioasă, cumpără, zice-se, de la o rudă a fostului stăpîn [al Ipoteştilor – n.n.] Teodor Murguleţ, o bisericuţă fără turlă, cu clopotniţa de lemn", fel mărunt de a intra în tradiţia ctitoriilor boiereşti. Raluca avea şi vreo şase fraţi sau surori la călugărie, dar asupra propriilor copii nici ea şi nici altcineva nu se vede să fi exercitat vreo influenţă religioasă. Nici unul dintre aceştia, deşi mai toţi au umblat pe la şcoli, n-a fost îndrumat şi nici nu s-a orientat singur spre cariera preoţească sau spre monahism (deşi ne aflăm în Bucovina vechilor vetre mănăstireşti). Unul a fost medic, altul jurist, doi ofiţeri (dintre care unul şi cu studii inginereşti). Un altul ar fi urmat şi el cariera medicală, de n-ar fi murit de tifos la numai 16 ani. Sora Aglaia se mărită întîi cu un profesor (la 18 ani), apoi, rămînînd văduvă, cu un ofiţer austriac (în 1890), drept care trecu la „papistaşi", fără să se încurce în scrupule religioase. Eminescu însuşi va

arăta acelaşi dezinteres pentru latura confesională şi-şi va declara într-o vreme, mai în glumă, mai în serios, intenţia de a trece şi el la catolicism (un I. M. Raşcu s-a hazardat să scrie o carte cu titlul *Eminescu şi catolicismul!*), dimpreună cu Veronica Micle (ca, o dată căsătoriţi, să nu mai poată divorţa)!

Nici deschiderea culturală a poetului n-a mers în direcţia creştinismului. Îl atrăgeau mai degrabă filosofiile păgînizante, arhaicităţile şi exotismele. Pe marginea unui manuscris îşi nota: „Eu sînt budist. Nefiind creştin simplu, ci creştin ridicat la puterea a 10-a“ (ms. 2275 bis, f. 8). Nu poate rezulta din această notă teribilistă că Eminescu ar fi fost într-adevăr „budist“, dar rezultă destul de limpede că nu prea se dădea în vînt după creştinism. Altădată înţelegea să se lepede şi de Buddha-Sakya-Muni („Eu nu cred nici în Iehova,/ Nici în Buddha-Sakya-Muni“...). Însă chiar dacă şi-a mărturisit deseori necredinţa sau neînregimentarea religioasă, n-a căzut niciodată într-un nihilism radical sau militant. El a fost un zbuciumat, dar nu „un luciferic“ (deşi romantismul l-ar fi putut duce spre luciferism, mai ales în prima tinereţe). A-l înscrie pe Eminescu printre marile „spirite luciferice“ ale veacului romantic, aşa cum s-a încercat uneori, e la fel de fals ca şi a-l asimila creştinismului.

Eminescu ne apare, în sens mai larg, drept *un tradiţionalist*. Fără a fi ţăran get-beget, precum Creangă, el are o mare sensibilitate faţă de tradiţia populară. „Cosmicismul“ şi „naturismul“ său, de nu sînt doar de provenienţă livrescă sau temperamentală, au surse folclorice. În folclorul răsăritean, încă viu pe vremea lui Eminescu, a supravieţuit fascinant acel „creştinism cosmic“ de care vorbea M. Eliade, trăit mai organic poate decît creştinismul bisericesc. Religia se amestecă astfel cu folclorul şi cu istoria, totul într-o sinteză conservatoare, pe care Eminescu a resimţit-o ca pe un soi de „mistică naţională“ (fireşte că şi sub sugestia unei anumite etnomanii romantice, mai ales pe filieră germană). Ortodoxia bisericească se întîmplă să cadă uneori în umbra inocentă a eresului popular. Acest „primitivism“ principial („sănătoasa barbarie“) a încercat Eminescu să-l transpună şi-n viaţă. Se hotărîseră la un moment dat, el şi Creangă, să poarte ostentativ numai haine ţărăneşti de dimie, sfidînd moda „nemţească“. Mai tîrziu, trimis în străinătate să-şi refacă nervii, tînjea de acolo după „mămăliga strămoşească“. De aici şi nostalgiile patriarhale (de altfel în duhul paseismului romantic), acea „Dacie ideală“ sau acea fabuloasă „Ţară de Sus“ – pierdut rai codrenesc: „Săracă ţară de sus,/ Toată faima ţi s-a dus!/ Acu cinci sute de ai/ Numai codru îmi erai“... Reperul temporal ideal era „anul 1400“ (ce nu trebuie totuşi identificat mecanic cu anul istoric respectiv), simbol al unui Ev Mediu românesc perceput la modul poetic-vizionar. Eminescu era însă sensibil, pe urmele paşoptiştilor, mai mult la aspectul eroic decît la cel spiritual. De altfel, poetul nu avea gust pentru tradiţia bizantină, care este cu precădere bisericească. Uimeşte neînţelegerea cu care el judecă pe alocuri spiritualitatea şi arta bizantină („Din nenorocire, însă, chipurile de sfinţi în biserica orientală sînt făcute după un tipar anumit, încît toţi mucenicii cu chipuri uscate de pustnic au fizionomii tradiţionale. Sfîntul Nicolae are aceeaşi barbă şi aceeaşi chelie pe toate icoanele Orientului. Aceste chipuri artistul nu are voie să le schimbe, şi pe cînd tablourile din Roma şi Florenţa, chiar cele adînc religioase, sînt reproducerea omului în cele mai nobile forme ale exis-

tenței lui, icoanele orientale rămîn reproducerea unor mumii și schelete, cari au mai multă asemănare cu chipurile țepene și convenționale din zugrăviturile străvechi ale egiptenilor. În ele nu e artă, e manieră"), precum și utilizarea exclusiv peiorativă a termenului de „bizantinism" (pe linia disprețului occidental față de valorile bizantin-ortodoxe). Respectul pe care și-l impune totuși față de Biserică (pe care o numește într-un rînd „Maica spirituală a poporului român") – întotdeauna formal, exterior – reprezintă doar o notă componentă a respectului său mai general față de Tradiție. Este, în fond, un aspect al „țărăniei" sale; țăranul tradițional putea fi indiferent față de religia instituționalizată, dar nu era aproape niciodată ateu sau negativist. Tot din respect pentru tradiție – dar și din pasiune cărturărească – umbla Eminescu după manuscrise vechi. Că acestea aveau mai mult caracter religios, era lucru inevitabil, fiind acesta aproape singurul tip de „literatură" cu largă circulație la noi pînă spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea (cum preciza el însuși într-o scrisoare). De aici nu rezultă, nici în cazul lui, precum nici în cel al unui Moses Gaster, vreun cult pentru creștinism și ortodoxie, ci doar preocuparea – strict cărturărească la Gaster, organică la Eminescu – de limba și cultura românească în devenirea lor istorică.

Cît despre „antisemitismul" eminescian, el nu avea temeiuri religioase, ci conjunctural sociale și economice. Evreul onest și muncitor, știutor de limbă românească și identificat cu interesele țării, avea simpatia omenească a lui Eminescu. Biografia o confirmă. Sînt cunoscute relațiile lui apropiate cu un M. Gaster sau cu un H. Tiktin. Dacă apare uneori, în proza sau în publicistica sa, antinomia creștin-evreu, ea are înțeles etnic, iar nu religios, ca și în vestita *Doină*: „Zboară paserile toate/ De neagra străinătate;/ Numai umbra spinului/ La ușa *creștinului*"...

IV

Hotărît lucru, orideunde ne-am uita, nu prin creștinism se definește Eminescu. Este curios cu cîtă ușurință se trece peste onesta lui autodefinire. „Eu rămîn ce-am fost: *romantic*" înseamnă mai mult decît se consideră îndeobște; versul nu trimite doar la un crez literar, ci la o *Weltanschauung* și la *un mod de existență*. Eminescu este, înainte de toate, o majoră întruchipare românească a omului romantic, cu virtuțile, dar și cu limitele sale. Regăsim în el, în strai național, paseismul romantic, evaziunea în exotic, pesimismul superior, „religiozitatea fără religie", fantezia și visul lăsate în voia lor (în opera de creație). Nu folosește la nimic să încerci a face din Eminescu un model creștin (și cu atît mai puțin ortodox), *pe deasupra* operei și chiar *împotriva* voinței lui.

Ne place sau nu, Eminescu *n-a fost* un credincios creștin (deși va fi avut în comun cu creștinismul – în resorturile intime ale personalității sale – acuitatea metafizică, intuiția organicului, reverența față de tradiție sau vocația mărturisitoare). Dar Eminescu rămîne Eminescu, *așa cum a fost.*

Geniul artistic (mai ales pe fondul de dezangajare religioasă al modernității) poate să-și asume sau nu, într-o măsură sau alta, creștinismul – aceasta stă în „căderea" și-n „libertatea" lui noetică și creatoare. „Demoniacul" Baudelaire sau „dumnezeiescul" Dante sînt la fel de mari poeți, atît cît sîntem omenește îndreptățiți să-i judecăm. Orice altă judecată aparține lui Dumnezeu și transcende istoria.

Cultul Sfinților în Biserică

Arhim. Chesarie Gheorghescu

Alături de atributul eternității, al atotștiinței, al înțelepciunii infinite, al libertății absolute, al bunătății nemărginite, al dreptății supreme, al omniprezenței, al neschimbabilității etc., toate înțelese în sens absolut și apofatic, din Revelația divină constatăm că noțiunea de *sfințenie* este și ea o însușire superlativă care aparține, în chip esențial, numai lui Dumnezeu, „Cel ce întru cele de sus locuiește pe veci; Cel-Preaînalt care se odihnește întru sfinți; Cel ce dă răbdare celor cu inimă slabă și viață celor cu inima zdrobită“ (Isaia 57,15). Sau cum luăm cunoștință chiar din cuvintele Domnului: „Eu sunt Domnul Dumnezeu vostru; voi vă veți sfinți și sfinți veți fi, fiindcă Eu, Domnul, Dumnezeul vostru..., Cel ce v-am scos pe voi din țara Egiptului ca să vă fiu vouă Dumnezeu; fiți (și) voi sfinți, pentru că sfânt sunt Eu, Domnul“ (*Levitic*, 11, 44-46).

Termenii de *kadosh*, *agios*, *sacer*, *sanctus* presupun actul dependenței și al atașamentului nostru față de Dumnezeu: o alegere, o punere deoparte în slujba Divinității (*Ieșire* 19,5-6). Creatura lui Dumnezeu, ființa umană deține și ea sfințenia și participă la ea, dar într-un mod derivat: prin har; ființa umană nu se bucură de sfințenie prin virtutea propriei sale naturi, ci doar prin participare la sfințenia divină (*Ieșire* 2,5; *Ioan* 17,11-19).

Ajuns odată la această participare a sfințeniei prin har, omul creștin are menirea de a interveni și el pentru sfințirea semenilor săi, fie prin exemplul vieții sale, fie prin rugăciunea sa pentru alții. În Sfânta Scriptură, *cartea lui Iov* este, în primul rând, cea care ne vorbește despre intervenția oamenilor sfinți pentru semenii lor: „Robul meu Iov să se roage pentru voi; din dragoste pentru el, voi fi îngăduitor ca să nu mă port cu voi după nepriceperea voastră, întrucât n-ați vorbit despre Mine așa de drept cum a vorbit robul meu Iov“ (42,8). În aceeași *carte a lui Iov* este menționat, de asemenea, ajutorul dat de îngeri pentru obținerea științei necesare (5,1) și al sprijinului haric din partea lui Dumnezeu: „...Atunci s-a aflat un înger lângă el, un mijlocitor între vii, care să-i arate omului calea datoriei...“.

În Sfânta Evanghelie, Moise și Ilie îl înconjoară pe Iisus în timpul Schimbării la Față (*Luca* 9,30-31), iar Domnul spune că: „dacă-mi slujește cineva, să-mi urmeze, și unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu. Dacă-mi slujește cineva, Tatăl Meu îl va cinsti“ (*Ioan* 12,26).

Apologeții creștini din primele secole, relevând teologia paulină referitoare la cultul și unitatea sfinților cu Hristos, prezintă, în mod concret și explicit, acele mărturii caracteristice cultului sfinților: „Și dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună; și dacă un mădular este cinstit, toate mădularele se bucură împreună“ (*1 Cor.* 12,26). Biserica lui Hristos Mântuitorul este prezentă pe pământ și în cer: „pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa credem că Dumnezeu pe cei adormiți întru Hristos îi va învia și îi va aduce împreună cu El“ (*1 Tes.* 4,14).

Interpreții Sfintei Scripturi afirmă că întreaga *epistolă către Evrei* este întrepătrunsă de învățătura comuniunii Sfinților: „Îngerii oare nu sunt duhuri slujitoare, trimiși să slujească celor ce vor fi moștenitorii mântuirii?...“ Pentru că și cel ce sfințește și cei care sunt sfințiți, dintr-unul sunt toți. De aceea nu se rușinează să-i numească pe ei frați, spunând: „Vesti-voi fraților Mei numele Tău, în mijlocul adunării îți voi cânta laudă...“ sau „Iată Eu și pruncii pe care Mi i-a dat Dumnezeu“ (*Evrei* 1,14; 2,11-13). În altă parte, fiind convins de însemnătatea participării celor drepți la sfințenie, prin har, Apostolul Pavel îi îndeamnă pe

cititorii săi: „Aduceți-vă aminte de mai marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum şi-au încheiat viața şi le urmați credința“ (*Evrei* 13,7).

De fapt, aşa cum ştim şi din ultima carte a Noului Testament, *Apocalipsa*, ni se arată cum Sfinții Martiri din Biserica triumfătoare intervin (mijlocesc), prin rugăciunile lor, pentru noi cei din Biserica slujitoare şi pentru lume, în general, înaintea scaunului lui Dumnezeu şi în fața Mielului: „Aceşti (martiri) sunt cei care nu s-au întinat cu femei, căci sunt feciorelnici. Aceştia sunt cei care merg după Miel, oriunde se va duce. Aceştia au fost răscumpărați dintre oameni, pârgă lui Dumnezeu şi Mielului. Iar în gura lor nu s-a aflat minciună, fiindcă sunt fără prihană... Odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor vin cu ei“ (*Apoc.* 14,4,13).

Tradiția cultului Sfinților s-a transmis de la Sfinții Apostoli şi se menține în Biserică. Una dintre cele mai vechi dovezi creştine despre cultul sfinților este *Martyrium Polycarpi*, compus pe la anul 156, în care este descris cultul Sfântului Policarp de Smirna şi chemarea Bisericii adresată creştinilor de a-l venera şi imita pe acest bărbat apostolic. În fond, venerarea sfinților a luat naştere o dată cu aniversarea morții lor pentru Hristos, *Dies natalis*, ziua naşterii lor spirituale pentru viața veşnică. Sfinții însă continuă să rămână prezenți şi în Biserica Slujitoare, prin comuniunea lor cu Hristos şi cu oamenii din lumea de față.

În timpul Sfântului Ciprian de Cartagina (200-258), Biserica avea prezentă în viața ei conştiința mijlocirii sfinților martiri în fața lui Dumnezeu, pentru lume. Inscripțiile de pe mormintele martirilor din primele secole, şi îndeosebi cele din catacombe, ne vorbesc direct despre cultul sfinților din perioada persecuțiilor. Potrivit acestor inscripții, martirii sunt *avocații* creştinilor, cum îi numeşte Fericitul Augustin. După Origen, un martir este un „izvor de har“ (de energie divină) pentru toți credincioşii. Tot Origen aduce un argument fundamental în confirmarea venerării sfinților: „Rugăciunea celor de pe pământ şi a celor din ceruri, spune el, este una şi nedespărțită, deoarece sufletele celor decedați, ale îngerilor şi ale oamenilor credincioşi, prezenți în lumea de față, iau parte împreună la oficierea actului liturgic. Cei care sunt în cer vin în ajutorul credincioşilor din lume, prin rugăciunea lor, pentru că iconomia mântuirii este îndreptată asupra unui singur trup duhovnicesc, în care circulă o singură viață. De aceea noi facem parte din comuniunea sfinților (*sanctorum socios*) şi prin această comuniune cu ei suntem în acelaşi timp în comuniune cu Preasfânta Treime“ (P.G. 12,437,979).

Biserica triumfătoare a sfinților o susține pe cea slujitoare de pe pământ, iar sfinții, prin dragostea lor față de oameni, devin ajutători şi tămăduitori ai neputințelor noastre. În ajunul suferințelor şi al morții sale pentru Hristos, care avea să aibă loc la Roma, Sfântul Ignatie, episcopul Antiohiei (+107-108) mărturiseşte: „Abia acum încep eu să fiu un adevărat ucenic al lui Hristos...; să nu mă împiedicați de a mă naşte la viața cea adevărată...“. Iar pentru Sfântul Policarp „cătuşele prea cinstite ale martirilor sunt diademele aleşilor lui Dumnezeu“. Deşi trupurile sfinților sunt străpunse de sabie, sufletele lor n-au fost niciodată abătute de la dragostea lui Dumnezeu.

Astfel, Biserica Ortodoxă Română, prețuind prezența şi intervenția sfinților în viața ei, se adresează (se roagă) lui Dumnezeu şi îi venerează pe sfinți cu laude ca acestea: Mărire Ție Hristoase Dumnezeule, lauda Apostolilor şi bucuria mucenicilor; laudă şi cinstire vouă cuvioşilor bărbați şi cuvioaselor sfinte femei, care bine v-ați nevoit în această lume şi v-ați încununat, rugați-vă Domnului Dumnezeu să se mântuiască sufletele noastre şi să reverse în continuare har şi binecuvântări în viața Bisericii şi a poporului român.

Cu gândul la Înviere

Costion Nicolescu

Multe lucruri minunate ne mai propune nouă Învierea lui Hristos, şi toate pe calea marei Poezii.

Am pornit la drum, întru bună călătorire, însoţindu-ne prevăzători de Rugăciunea *Sfântului Efrem Sirul:*

„Doamne şi Stăpânul vieţii mele,/ duhul trândăviei,/ al grijii de multe,/ al iubirii de stăpânire/ şi al grăirii în deşert/ nu mi-l da mie!/ Iar duhul curăţiei,/ al gândului smerit, / al răbdării/ şi al dragostei/ dăruieşte-l mie, slugii Tale!/ Aşa Doamne, Împărate,/ dăruieşte-mi ca să-mi văd greşelile mele/ şi să nu osândesc pe fratele meu,/ că binecuvântat eşti în vecii vecilor./ Amin".

Ce program de viaţă! Să ne imaginăm acest text afişat în sălile de clasă ale şcolilor, în cancelarii, în aulele universităţilor, în sălile tuturor parlamentelor, în cancelariile guvernamentale, în marile săli de întruniri internaţionale, în birourile ovale sau dreptunghiulare ale şefilor de state, în birourile primarilor, miniştrilor, în sălile de judecată ale tribunalelor, în sălile de interogatoriu ale poliţiilor, in redacţiile publicaţiilor de tot felul, la sediile partidelor politice, şi oriunde oamenii trăiesc, învaţă sau desfăşoară lucrări importante pentru semenii lor. Afişat şi luat cât de cât în seamă de cei prezenţi. Oare nu s-ar schimba fundamental lumea, atmosfera în care trăim? Chiar dacă atât de creştină, rugăciunea aceasta nu pomeneşte de Cruce, nu pomeneşte de Icoană, Hristos nu este numit, aşa încât nici măcar nu i-ar irita pe cei care fac alergie la aceste valori.

Aşadar, (şi) cu această rugăciune ne-am pregătit de Paşti ca de mistică Nuntă, în veghe mereu, căci ne avertiza strana:

Iată, mirele vine în miezul nopţii/ şi fericită este sluga pe care o va afla priveghind;/ iară nevrednic este iarăşi pe carele va afla lenevindu-se./ Vezi dar, suflete al meu,/ cu somnul să nu te îngreuiezi,/ ca să nu te dai morţii,/ şi afară de

împărăţie să te încui. (Tropar în Săptămâna Patimilor)

Şi atunci, precauţi, ne-am dojenit eul:

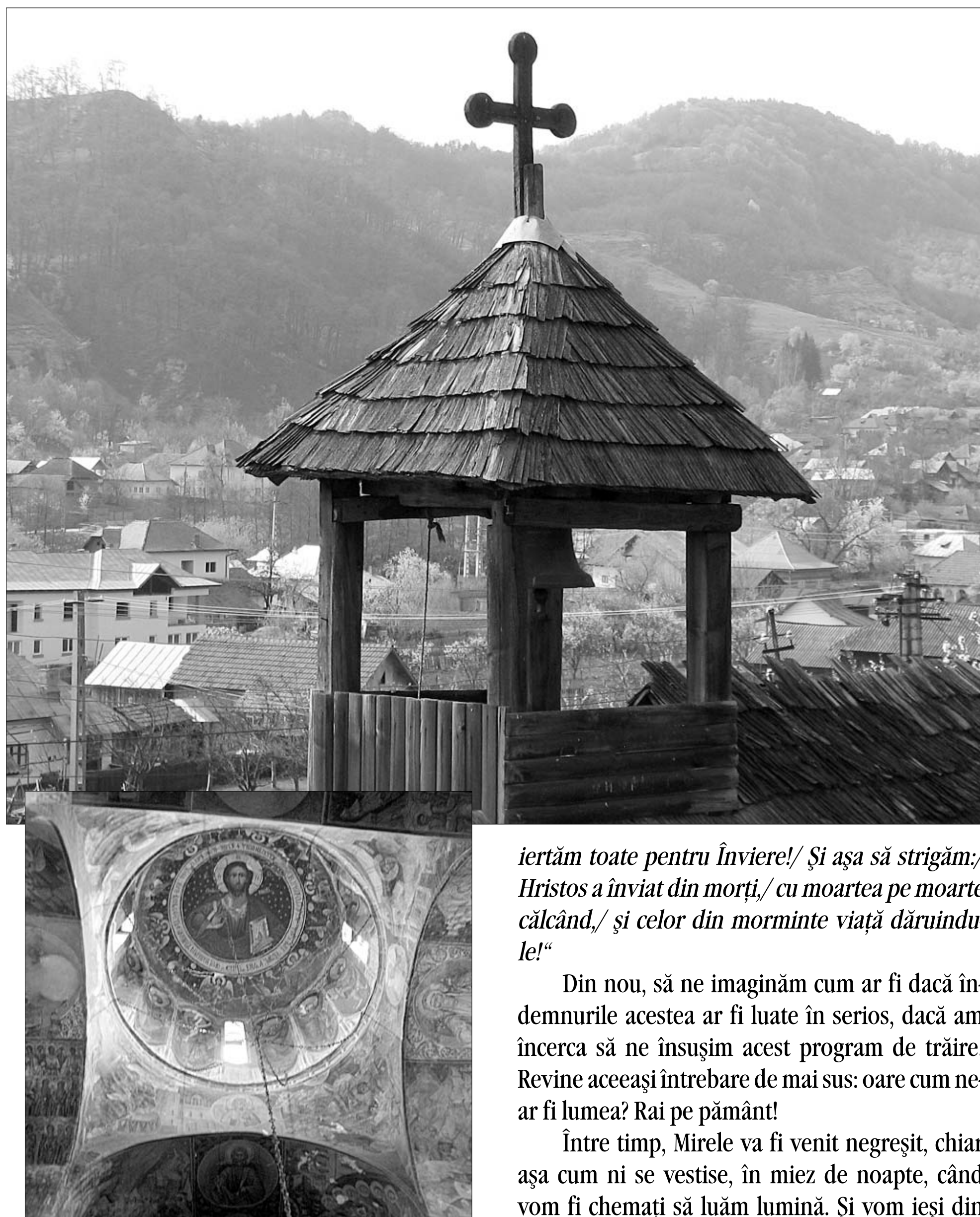
Suflete al meu, suflete al meu, scoală!/ Pentru ce dormi?/ Sfârşitul se apropie şi vei să te tulburi./ Deşteaptă-te dar,/ ca să se milostivescă spre tine/ Hristos Dumnezeu,/ Cel ce pretutindeni este/ şi toate le plineşte.

Şi ne-am dorit, şi ne-am rugat să ajungem a avea, la vremea cuvenită, haine pe măsură, după cuviinţă, pentru a putea petrece împreună cu Mirele nostru preaiubit:

Cămara Ta, Mântuitorul meu, o văd împodobită,/ şi îmbrăcăminte nu am să intru într-însa./ Luminează-mi haina sufletului meu,/ dătătorule de lumină, şi mă mântuieşte! (Luminândă)

Iar acum, mai pregătiţi sau mai nepregătiţi, mai gătiţi sau mai negătiţi, vom chemaţi toţi la Nuntă:

Intraţi toţi întru bucuria Domnului nostru/ (...).Cei ce v-aţi înfrânat şi cei ce v-aţi lenevit/ Cinstiţi ziua!/ Cei ce aţi postit şi cei ce n-aţi postit,/ Veseliţi-vă astăzi!/ Masa este plină, ospătaţi-vă

toți!/ Vițelul este gras, nimeni să nu iasă flămând!/ Gustați toți din ospățul credinței,/ Împărtășiți-vă toți din bogăția bunătății!/ Să nu se plângă nimeni de lipsă,/ Că s-a arătat Împărăția cea de obște!

Şi iată ce ni se propune limpede prin această Stihiră a Paştilor, care se cântă în noaptea luminată de Înviere:

„Ziua Învierii!/ Şi să ne luminăm cu prăznuirea,/ şi unul pe altul să ne îmbrățişăm./ Să zicem fraților şi celor ce ne urăsc pe noi!/ Să iertăm toate pentru Înviere!/ Şi aşa să strigăm:/ Hristos a înviat din morți,/ cu moartea pe moarte călcând,/ şi celor din morminte viață dăruindu-le!"

Din nou, să ne imaginăm cum ar fi dacă îndemnurile acestea ar fi luate în serios, dacă am încerca să ne însuşim acest program de trăire. Revine aceeaşi întrebare de mai sus: oare cum near fi lumea? Rai pe pământ!

Între timp, Mirele va fi venit negreşit, chiar aşa cum ni se vestise, în miez de noapte, când vom fi chemați să luăm lumină. Şi vom ieşi din pântecele matern şi ocrotitor al postului la lumina Învierii. Şi, în fiecare an, lume multă vine să ia lumină, şi mare parte pleacă spre case, cu mare grijă să nu li se stingă luminile. Ce-ar fi de ştiut este că, de fapt, lumina aceasta, a lumânărilor, trimite la o altă Lumină, la Lumina-Hristos [Ioan 8,12]. Şi aceasta să se aprindă în noi, şi aceasta să fie ocrotită în noi, întru veşnicie.

Restul este trecere-petrecere... *Trecere* (paşte) am spus? Înseamnă că se cuvine ca totul să fie pascal acum!

Amintiri despre Societatea Academică „Prietenii Ştiinţei“

Pentru o istorie culturală (I)

George Popescu Glogoveanu

După Marea Unire din 1919, au început să apară în România numeroase manifestări culturale, ştiinţifice, religioase şi artistice care au marcat generaţii întregi de scriitori, artişti, savanţi. După împlinirea idealului istoric de unitate naţională a românilor, se punea acut problema unităţii spirituale pe care nu o putea realiza decât Biserica şi cultura. Pe lângă Universităţile de stat, Operele şi Filarmonicile din oraşele mari, precum şi căminele culturale din mediul rural, au luat fiinţă câteva societăţi culturale, ca *Societatea Cultul Patriei*, fondată de profesorul de filosofie Marin Ştefănescu, la Cluj; *Asociaţia studenţilor Petru Maior*, de la Cluj; Asociaţia *Criterion*, de la Bucureşti, polarizând o serie de personalităţi culturale, *Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi* (ASCR), fondată de Mircea Vulcănescu; *Societatea Arboroasa* de la Cernăuţi.

În 1922, din iniţiativa matematicianului George Ţiţeica, ia naştere la Bucureşti *Societatea Prietenii Ştiinţei*, cu dispoziţii statutare de a se extinde în oricare alt oraş din ţară, dacă existau oameni de cultură dornici de a crea filiale ale acestei societăţi. Aşa a luat fiinţă la Craiova, *Societatea Prietenii Ştiinţei*, din iniţiativa doctorului Charles Longier şi a profesorului de franceză Constantin D. Fortunescu, de la renumitul Colegiu Carol I, precum şi a altor intelectuali: doctorul Maier, avocatul Puţureanu, istoriograful Ion Donat ş.a. După un timp, *Societatea* de la Bucureşti a sucombat din motive necunoscute nouă. În schimb, cea de la Craiova a supravieţuit până în anul instalării regimului comunist în România. După moartea doctorului Longier, conducerea Societăţii a fost preluată de către profesorul Fortunescu, susţinut de un consiliu de administraţie.

Scopul societăţii era culturalizarea maselor – şi ce scop era mai nobil ca acesta? – astfel încât Craiova, dincolo de a fi un centru militar, comercial, economico-financiar, devenea şi un important centru cultural, pe scena *Societăţii Prietenii Ştiinţei* perindându-se şi evoluând, pentru o perioadă de mai bine de 20 de ani, numele reprezentative ale culturii şi spiritualităţii româneşti. Trebuie precizat că mai funcţionau în Craiova instituţii culturale de pregnanţă, precum *Cenaclul literar* condus de poeta Elena Farago; *Editura Scrisul Românesc; Editura şi revista Ramuri; Pinacoteca; Biblioteca Aristiţa şi Theodor Aman. Societatea Prietenii Ştiinţei* aducea o notă aparte, mai ales că ea a cuprins toată aria de preocupări a culturii româneşti: de la poezie, literatură, artă, la istorie, sociologie, psihologie, filosofie, teologie, devenind un fel de Universitate liberă.

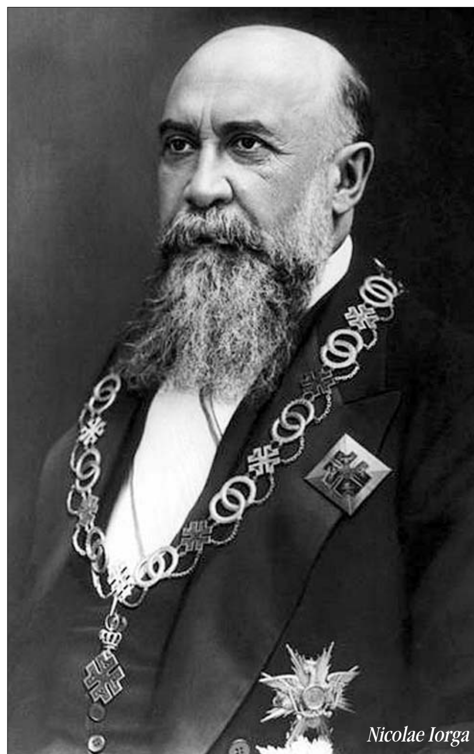
Prima conferinţă pe care am audiat-o în toamna lui 1934 a fost aceea a romancierului Liviu Rebreanu, referitoare la viaţa şi opera lui George Coşbuc. Prozatorul îl prinsese în viaţă pe marele poet şi îşi depăna amintirile cu farmecul său cunoscut. Conferinţa s-a ţinut în frumoasa şi relativ noua sală de festivităţi a Liceului „Fraţii Buzeşti“, cu o asistenţă numeroasă. Atunci, Craiova nu dispunea de o Universitate şi era dornică de acest gen de manifestări culturale. Ulterior, conferinţele *Societăţii* s-au desfăşurat în spaţiul cinematografului „Rio“, ca urmare a unui contract cu conducerea acestei instituţii, a cărei clădire se afla pe locul unde funcţionează astăzi supermagazinul „Mercur“, o clădire ce avea parter şi balcon, suficiente pentru a cuprinde numărul de auditori. Conferinţele se ţineau duminica, la ora 11.15, după terminarea slujbelor religioase de la bisericile din oraş. Programul conferinţelor respecta oarecum programelor şcolilor, adică respecta perioada vacanţelor de Crăciun, de Paşti

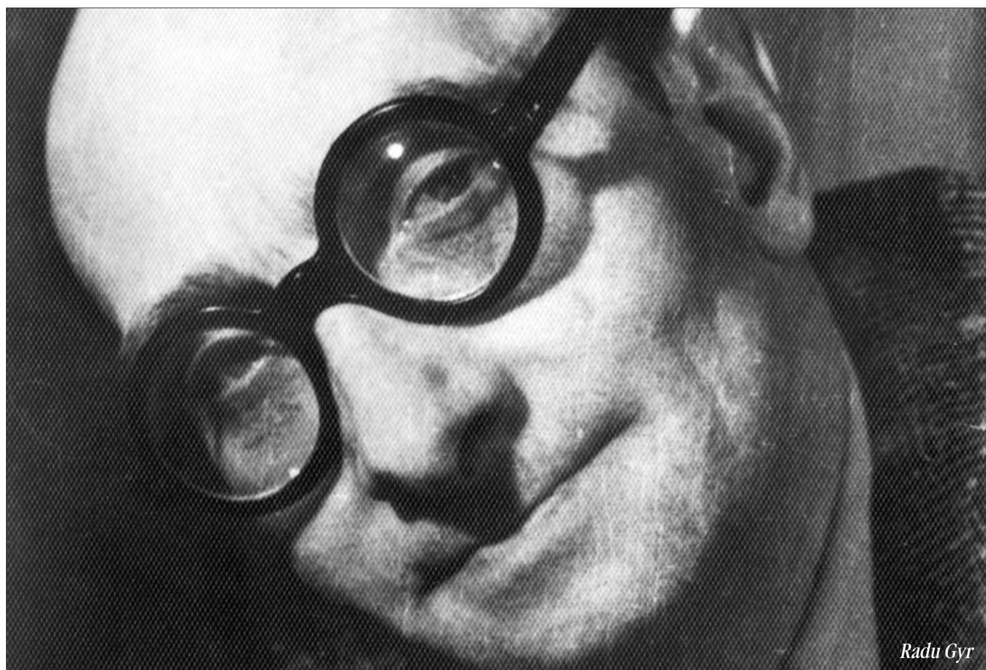
şi vacanţa mare. Deşi se percepea o taxă de intrare de 10 lei, elevii şi studenţii erau scutiţi de aceasta. Casierul *Societăţii* era doctorul Maier, o persoană în vârstă de 50 de ani, care avea un băiat în clasa a 8-a, la Colegiul Carol I, locuind într-o veche casă boierească, cu un singur etaj, de pe strada Brâncuşi. Văzându-mă că sunt un participant nelipsit la aceste conferinţe, doctorul Maier m-a întrebat dacă nu doresc să devin casierul societăţii. Am acceptat imediat, fără rezerve, conştient că acest lucru mă lega şi mai mult de activitatea societăţii. Astfel, înainte de a ajunge la sediul cinematografului, treceam pe la locuinţa doctorului Maier. Aici, la subsolul casei, am văzut imensa bibliotecă a doctorului, cu cei patru pereţi capitonaţi cu rafturi pe care erau aşezate miile de cărţi. În timp ce îl aşteptam pe doctorul Maier, ochii îmi fugeau de la un raft la altul de cărţi. Doctorul îmi dădea carnetul cu bilete pe care eu le emiteam celor care veneau la conferinţă, banii încasaţi şi carnetul restituindu-le dânsului, după terminarea conferinţei.

Prezenţa la conferinţe a profesorului Fortunescu era vizibilă, venind mai întotdeauna însoţit de istoriograful Ion Donat, un bărbat în jurul vârstei de 40 de ani, înalt, cu ochelari, pălărie, iarna purtând un palton de culoare maron. Ion Donat colabora la revista *Arhivele Olteniei* al cărui director era profesorul Fortunescu, revistă ce cuprindea numeroase documente istoriografice, scrisori, donaţii domneşti, danii etc. Ion Donat nu avea ca instrucţie decât gimnaziul, dar se pregătise intens, în particular. Ca şi profesorul Fortunescu, Ion Donat a fost arestat de comunişti, făcând ani mulţi de închisoare. După eliberare, a fost oprit pe post de cercetător la Biblioteca Academiei Române, unde a lucrat până la moarte.

În 1937 am cerut aprobarea conducerii *Societăţii Prietenii Ştiinţei,* prin doctorul Maier, de a înfiinţa în oraşul Pleniţa, o filială a societăţii. Doctorul Maier mi-a adus un statut şi în vacanţa mare a anului 1937 m-am ocupat tot timpul de organizarea comitetului de conducere şi a unei serbări ce a avut loc la 15 august 1937, prin care marcam începutul activităţii societăţii în Pleniţa. Comitetul era compus din doctorul Panait, directorul Spitalului din Pleniţa, Profesorul Ion Motoi şi părintele Nitipir (vicepreşedinţi), Elefterie Popescu şi Ştefan Bârzeanu (membri), George Popescu, ca secretar. A fost invitat şi a vorbit şi un reprezentant al Asociaţiei Publiciştilor Periodici din România, domnul Ioan Stănescu. Serbarea a fost deschisă de doctorul Panait, care a arătat rostul *Societăţii*, iar George Popescu a făcut o amplă prezentare a stadiului în care problemele de filosofie a culturii, semănate în sufletul românesc au reuşit să fecundeze în spiritualitatea românească. În toamna anului 1938, s-a constituit un nou colegiu de administraţie al *Societăţii Prietenii Ştiinţei* în care au fost incluşi Ştefan Rădulescu şi subsemnatul.

Profesorul Fortunescu, figura tutelară a *Societăţii Prietenii Ştiinţei*, făcuse studii de litere în Franţa, fiind profesor de literatură franceză la Colegiul Carol I din Craiova. Era prieten bun cu Nicolae Iorga şi îi împărtăşea ideile sale politice. În guvernarea iorghistă din 1930-1931, profesorul Fortunescu a deţinut postul de director general în cadrul Ministerului Educaţiei Naţionale. Din cauza eşecurilor politice ale lui Iorga, profesorul Fortunescu, un om cinstit sufleteşte, fără veleităţi şi orgolii personale, s-a îndepărtat de Iorga, orientându-se spre dreapta tradiţională. În plus, profesorul Fortunescu era foarte bun prie-

Nicolae Iorga

Radu Gyr

ten cu poetul Radu Gyr şi cu tatăl acestuia, Coco Demetrescu, actor la Teatrul Naţional din Craiova. Profesorul Fortunescu s-a dedicat întru totul culturii sau mai bine spus procesului de culturalizare a maselor de care avea nevoie naţiunea română în acea perioadă, în speţă continuarea activităţii *Societăţii Prietenii Ştiinţei* şi a publicării prestigioasei reviste *Arhivele Olteniei*.

Au urmat două conferinţe ţinute de doctorul Ioan Trifan, directorul Spitalului TBC de la Leamna (Craiova) şi de doctorul Mircea Adrian, care au scos în evidenţă procesul de efervescenţă, generat de evenimentele ce aveau loc pe scena spiritual-politică a lumii, şi nu mai puţin în România, evenimente care au avut darul de a modifica climatul spiritual, moral şi chiar politic mondial. Aceste două conferinţe s-au ţinut în sala *Societăţii preoţeşti Renaşterea*, al cărei întemeietor şi preşedinte a fost Părintele profesor iconom stavrofor Constantin Stănică, fost consilier la Episcopia Râmnicului, colaborator apropiat al P.S. Episcop Vartolomeu şi apoi iniţiator al înfiinţării Mitropoliei Olteniei la Craiova, consilier administrativ al acestei Mitropolii până când comuniştii l-au obligat să se retragă în exil, în alte zone ale ţării. Frate al mamei mele, Pr. Stănică este autorul unei cărţi de 500 de pagini cu numeroase documente referitoare la originea românilor din partea de miazăzi a României. Cartea a fost văzută şi cercetată şi de Nicolae Iorga, dar evenimentele ulterioare petrecute la noi în ţara au făcut ca aceasta să rămână nepublicată.

Prima conferinţă din seria nouă a fost susţinută de Ioan I. Moţa, fiul protopopului Ioan Moţa din Orăştia Ardealului milenar, luptător pentru unitatea poporului român, alături de Iuliu Maniu, Vasile Lucaciu, Ciceo Pop şi alţii. În 1916, protopopul Ioan Moţa este trimis în secret de Consiliul Dirigent din Ardeal în America să medieze cu conducătorii de acolo posibilităţile de unificare a Ţării Româneşti, în pofida dificultăţilor impuse de ţările imperialiste din Europa. Ioan I. Moţa îşi termină studiile de drept la Universitatea din Cluj, unde înfiinţase şi *Societatea Petru Maior*, urmând apoi studii superioare în Franţa, la Grenoble, unde îşi dă şi doctoratul. Întors în ţară, îşi continuă lupta în sânul tineretului studenţesc, plasma cea mai curată a naţiunii române, considerând că acest suflet a fost alterat din pricina atâtor vitregii prin care a trecut, a politicianismului veros, de multe ori importat.

Moţa nu porneşte de la principii sau de la programe, ci de la „icoană“. De aceea îşi scrie programul într-un articol publicat în revista *Glasul strămoşesc*, iar articolul poartă titlul „De la icoană“. Prin urmare, autorul nu pleacă de la o idee,

Ionel I. Mota

ci de la credință; nu de la Kant, Hegel, Descartes sau Rousseau, ci de la Iisus Hristos.

„Din vechiul cuget, din vechiul om, din vechiul suflet nu trebuie să mai rămână nimic, el trebuie să se transforme, să se transfigureze, să devină un alt suflet românesc". Acest suflet trebuie să fie în orice moment gata de sacrificiu, întrucât așa a învățat de la Iisus Hristos că spiritul de jertfă este esențialul. Datorită acestor principii, peste un an Ionel Moța pleacă în Spania să le pecetluiască cu sângele său. Conferința lui Moța a fost nemaipomenită, captând întregul auditoriu. La sfârșitul comunicării, conferențiarul a fost răsplătit cu un ropot nesfârșit de aplauze.

Lui Ionel Moța i-a urmat, în rândul conferențiarilor, un alt titan al culturii universale, Mircea Eliade. Suplu, de statură medie, cu ochelari, îmbrăcat modest, a înaintat sfios pe scenă, spre pupitru. Mulți dintre cei prezenți care nu îl cunoșteau, întrucât nu îl văzuseră până atunci, au ezitat să-l aplaude. Prezența lui smerită – modestia i-a caracterizat întreaga lui viață – aproape că a dezarmat auditoriul. Ipostaza de „modest participant" (aparent) pe scenă, împletită cu vulcanul de cunoștințe și adânci trăiri religioase, însoțite de un mare talent oratoric au avut menirea de a schimba total atitudinea auditoriului care i-a răspuns cu entuziasmul cuvenit. Un ropot de aplauze au marcat intrarea pe scenă a acelui despre care marele profesor de filosofie sanscrită de la Universitatea din Calcuta, Dasgupta, scria: „dintre toți studenții din lumea întreagă ce mi-au trecut prin mâinile mele, nici unul nu l-a egalat".

Conferința lui Mircea Eliade purta titlul „Cultură și Națiune". Iată ce considerații făcea savantul român despre acest fenomen: „Cultura, pentru mine, este sufletul unei națiuni; este lumina unei națiuni, așa cum lumina fizică este legată indestructibil de sursa de la care emană, adică soarele. Cultura este un fenomen, și anume un fenomen aparte pentru fiecare națiune. Nu există o cultură universală. Cauza fenomenului este zăcământul de valori pus de Dumnezeu în sufletul fiecărei națiuni, substanța intimă a neamului, sufletul creator al națiunii, cu tot specificul, cu toate problemele, și mai ales cu toate aspirațiile ei care sunt legate în mod indestructibil unele de altele. Cultura este expresia fidelă a sufletului unei națiuni, a structurii ei ancestrale".

Dar Eliade trage, peste toate acestea, o concluzie genială și salutară: „Expresia fidelă a unei culturi naționale o reprezintă *etnografia*. Ea rămâne deci quintesența, măsura și specificul unei națiuni; în același timp, etnografia devine argumentul cel mai combativ și plauzibil împotriva internaționalismului comunist". Aceasta o spunea Eliade în 1936-1937. Conferința sa ținută în acea perioadă de mari frământări spirituale, politice românești și europene a venit ca un leac, ca un balsam pentru multă lume care se scălda în confuzia incertitudinilor.

După ce Mircea Eliade a susținut această conferință în cadrul *Societății Prietenii Științei*, la Craiova, în viața savantului s-au întâmplat alte evenimente importante. În primul rând, și-a continuat activitatea publicistică, tipărirea cărților de studiu și a romanelor; de asemenea, a editat la Fundațiile Regale *Roza Vânturilor*, carte ce aduna o bună parte a articolelor profesorului său, Nae Ionescu, scrise în ziarul Cuvântul, cu un frumos „cuvânt al editorului" în care creiona portretul magistrului, din punct de vedere spiritual, moral, cultural și politic; Eliade a continuat să publice în revista *Vremea* seria de articole, cu idei despre cultura occidentală, în special despre cea italiană, ca nu după mult timp să-și tipărească, la o editură bucureșteană, și teza de doctorat *Eseu asupra filosofiei Yoga* (va urma).

Marcu Beza – diplomatul și cărturarul

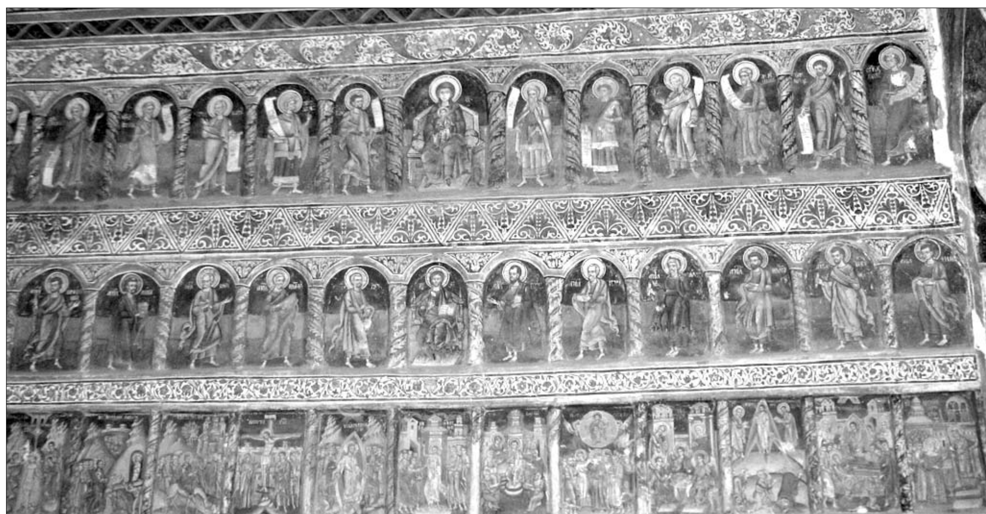
Peste numele şi scrierile lui Marcu Beza (1882-1949) s-a aşternut o nedreaptă uitare, accentuată parcă după 1989, adică tocmai după ce, prin prăbuşirea regimului comunist, se puteau îndeplini condițiile corectei sale redescoperiri în cele două dimensiuni majore care l-au caracterizat şi care rămân mărturisitoare în posteritate: cea națională *(românească şi aromânească deopotrivă) şi cea* creştină *(profund angajată în Ortodoxie şi în destinul cultural al României Mari).*

Răzvan Codrescu

Cartea sa *Urme româneşti în Răsăritul ortodox*, apărută în 1935 şi foarte apreciată la vremea respectivă atât de istorici (în frunte cu Nicolae Iorga însuşi), cât şi de teologi (Teodor Bodogae, care i-a şi continuat cercetările), poate că va reuşi să reînvieze, prin reeditarea aflată în pregătire la o prestigioasă editură bucureşteană, figura aleasă a autorului ei, intelectual şi diplomat exemplar, încă posibil model paideic pentru generațiile de azi (care se confruntă tocmai cu lipsa de modele autentice şi cu dificultatea reconexării la marea tradiție culturală a creştinismului – fără de care nu se pot defini nici românitatea, nici europenitatea în ansamblul ei).

Eseist, critic literar, folclorist, poet, prozator şi traducător, primul nostru mare anglist (alături de Iancu Botez şi înainte de Dragoş Protopopescu), membru corespondent al Academiei Române (din 1925), consul general al României în Anglia (1920-1933) şi apoi la Ierusalim, iar în timpul celui de-al doilea război mondial consilier cultural al Legației Române de la Londra (unde s-a zbătut enorm pentru promovarea valorilor culturale româneşti, cum poate nimeni n-a mai făcut-o de la el încoace*), Marcu Beza a fost nu doar studentul apreciat al lui Titu Maiorescu şi Nicolae Iorga la Facultatea de Litere şi Filosofie din Bucureşti, dar şi un vrednic continuator al misionarismului intelectual al celor doi „apostoli" ai culturii noastre moderne („un junimist târziu", s-a spus), de care-l apropie şi marea varietate a preocupărilor, precum şi darul scrisului (până la veleitățile creației literare – parțial transpuse şi în limba engleză). Deşi cu sensibilitate conservatoare, iar ulterior cu prietenii printre simpatizanții dreptei creştine, cariera diplomatică l-a ținut departe, ca şi pe Blaga (sau ca pe un Teodor Baconsky astăzi), de angajările politice de tip partinic.

A debutat editorial în 1903 – la numai 21 de ani – cu volumul *De la noi* (proză scurtă în dialectul macedo-român) şi în anii următori a redactat revista *Grai bun* (1906-1909)**, fără a reuşi să satisfacă exigențele estetice ale unui Eugen Lovinescu (care are totuşi cuvinte de laudă, de pildă, pentru nuvela sa *Gardana*, ce le-a plăcut şi englezilor la vremea ei, dar nu şi pentru romanul *O viață*, din 1921, apărut şi-n versiune engleză în 1925, pe care Marcu Beza îl considera principala sa ispravă literară). L-au consacrat mai ales studiile sale de anglist, care se pot consulta cu folos şi astăzi: *Romantismul englez* (Bucureşti, f. a.) şi *Romanul englez contimporan* (Bucureşti, 1928) ***, *Shakespeare in Roumania* (Londra, 1931), *Vechi legături cu Anglia* (Bucureşti, 1938) etc. De

un oarecare succes s-a bucurat şi eseul *Paganism in Romanian Folklore* (Londra, 1928), căreia i se datorează în mare măsură prezenţa sa în *Dicţionarul etnologilor români* (vol. I, pp. 72-73) alcătuit de Iordan Datcu (1998)****.

Un loc aparte în preocupările şi scrisul lui Marcu Beza îl ocupă repetatele sale călătorii şi însemnări din Orient (Peninsula Balcanică, Grecia continentală şi insulară, Asia Mică, Orientul Apropiat, cu predilecţie pentru Muntele Athos, Egipt şi Locurile Sfinte), în căutarea „moştenirii bizantine“, dar şi a urmelor istorice sau legendare lăsate de vlahii din vechime (fie ei de la dreapta sau de la stânga Dunării). Marcu Beza nu e doar un turist superior, nu călătoreşte doar din plăcere şi curiozitate particulară, ci face adevărată muncă de investigaţie, ca un documentarist erudit, dar şi ca un scriitor capabil să transmită – asemenea lui C. Gane, bunăoară – fiorul inefabil al vremurilor apuse. Ştiinţa limbilor (inclusiv a celei greceşti) îi sunt de mare ajutor în demersurile sale, ce au putut căpăta greutate academică (a se vedea, între altele, comunicările înregistrate la finele cărţii de faţă). Volumele din această sferă de interes sunt destul de numeroase (şi lor li se adaugă şi alte contribuţii, risipite prin presa vremii sau rămase în manuscris): *Biblioteci mânăstireşti la Muntele Athos* (Bucureşti, 1934), *Lands of Many Religions: Palestine, Syria, Cyprus and Mount Sinai* (Londra, 1934), *Urme româneşti în Răsăritul ortodox* (Bucureşti, 1935 – probabil cartea sa cea mai cunoscută), *Pe tărâmuri biblice* (Bucureşti, 2000). Cercetările sale au fost valorificate şi extinse în a doua jumătate a secolului XX de câţiva cărturari redutabili, îndeosebi de regretatul academician Virgil Cândea*****, care avea cuvenita preţuire pentru lucrările lui Marcu Beza – adeseori deschizătoare de drum (chiar dacă precursorul interbelic nu avea formaţie specifică de medievist ori bizantinolog, ba nici măcar de istoric în general).

Urme româneşti în Răsăritul ortodox este acum la a treia ediţie (după cele din 1935 şi 1937). Chiar la distanţă de trei sferturi de veac, cartea îşi păstrează interesul şi prospeţimea, provocând mereu la o meditaţie reînnoită asupra trecutului nostru istoric şi spiritual, pe care ne ajută să-l înţelegem în adevăratele lui coordonate, din adâncurile Evului Mediu şi până la sinteza târzie a „Bizanţului după Bizanţ“. O românitate care a respirat organic în duhul Ortodoxiei, cu al cărei destin şi-a împletit istoria şi fiinţa identitară, lăsând urme diverse pe toate meridianele spaţiului euro-afro-asiatic ce a constituit leagănul creştinătăţii. Aceste lucruri trebuie cunoscute nu pentru a ne mândri cu ele mai mult decât este cazul, ci pentru a ne înţelege *corect* aşezarea istorică şi tradiţia culturală, precum şi măsura interioară, îndelung şi smerit purtătoare de Dumnezeu, inseparabilă de dinamica soteriologică a credinţei şi a faptelor ei mărturisitoare.

Încredinţaţi de urmele cele vechi, lăsa-vom poate şi alte urme, vrednice de pomenire, în Răsăritul ortodox al (pe)trecerii noastre pământeşti spre marea taină a Răsăritului de Sus...

ROST: cuvînt, rațiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înțeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăța pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înțelesul „rațiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

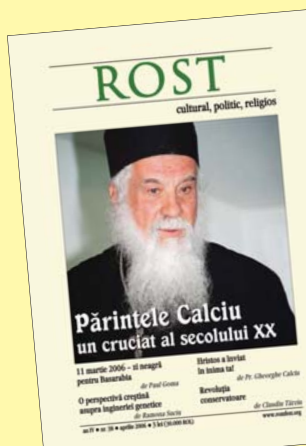
Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiție.

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor, doctorand în istorie, publicist ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Arhimandrit Chesarie Gheorghescu** – doctor în teologie, duhovnicul Mănăstirii Dintr-un Lemn, Vîlcea, fost deținut politic, ultima carte publicată *Studii de teologie apologetică şi fundamentală* (2003). ● **George Popescu Glogoveanu** – fost deținut politic (1941-1964), secretarul Asociația Foştilor Deținuți Politici Anticomunişti - Craiova, eseist, ultima carte publicată *De la Descartes la Nae Ionescu. O analiză a cartezianismului şi a crizelor sale majore* (2006) ● **Ioan Lăcătuşu** – profesor doctor, preşedintele Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan“ din Covasna, ultima carte publicată: *Românii în mass-media maghiară din Harghita şi Covasna* (2006) ● **Pr. prof. Dorel Man** – preot, lector universitar doctor la Facultatea de Teologie a Universității „Babeş-Bolyai“ din Cluj, a publicat: *Pastorație şi istorie la episcopul Nicolae Colan în Transilvania, 1940-1944* (Editura Renaşterea, Cluj-Napoca, 2007) ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, ultima carte publicată: *Descartes. L'Argument ontologique et sa causalité symbolique*, (Paris, L'Harmattan 2007) ● **Pr. prof. Alexandru Moraru** – preot, profesor universitar doctor la Facultatea de Teologie a Universității „Babeş-Bolyai“ din Cluj ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiță* (2001) ● **Arhim. Teofil Părăian** – publicist, preot duhovnic la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, Braşov, ultima carte publicată: *Cale spre bunătate (Ed. Sophia, Bucureşti, 2008)* ● **Mircea Platon** – scriitor, doctorand în istorie la Columbus University din Ohio - SUA, ultima carte publicată: *Cine ne scrie istoria* (Timpul, Iaşi, 2007) ● **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universității Bucureşti ● **Claudiu Târziu** – jurnalist, coautor şi îngrijitor al volumelor *Testamentul Părintelui Calciu. Ultimele sale cuvinte, cu un portret biografic şi şapte evocări* (Ed. Christiana, Bucureşti, 2007) şi *În căutarea rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura națională* (Ed. Timpul, Iaşi, 2007)

Abonament

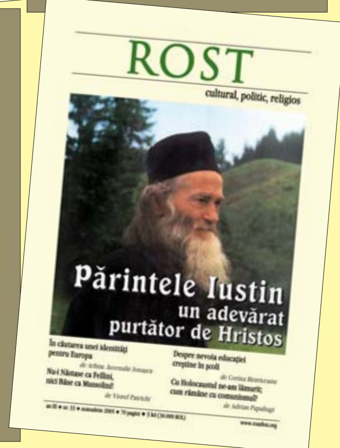
Vă puteți abona trimițînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociației** ROST, cod fiscal 12495302, după care veți trimite copia chitanței şi o scrisoare în care solicitați abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.
Prețul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**.
Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui
Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui
Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui
Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui
Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui
Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui
Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui
Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui
Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui
Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui
Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat
lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui
Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui
Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat
Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004,
dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui
Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui
Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat
Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui
Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat
Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat
Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui
Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat
Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui
Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat
Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui
Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui
Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui
Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat
Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat
Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui
Pan M. Viziresc u
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui
Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006,
dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui
Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui
Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat
Părintelui Rafail Noica

Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat
Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui
Ioan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui
Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui
Nicodim Măndiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat
Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat
Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui
Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat
Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui
Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui
Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui
Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în câte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

